

ARGIA

POLITIKA

Hamabost urtez
bidean Jarrai

HERIBERT BARRERA

«Nazioek borrokan
jarraitu behar dugu
Europar»

ERLIJIOA

Emakumeek sotana
jantzi nahi dute

ANJEL LERTXUNDI

«Intelektualena,
egun, basamortuan
emandako ahots
antzua da»

EUSKARA IPAR EUSKAL HERRIAN AZKEN DATUEKIN BIRAKA

IPARRALDEKO
MAPA ETA GIDA
OPARI

NEGU GORRIAK-EN DISKO BERRIA

GARAPENAK AKORDIOA BEHAR DU

■ **ELKARRIZKETA:** GERMAN KORTABARRIA «Patronala oso harro dabil» ■ **KOIUNTURA:** Sotismoaren eragina euskal nazionalismoan. MIKEL URKOLA ■ **INTSUMISIOA:** Antimilitarismoa eta abertzaletasuna. PATXI GAZTELUMENDI ■ **HISTORIA:** Edwar Palmer Thompson zenaren inguruan. FITO RODRIGUEZ.

Parlamentarien sosen 'ezpalak'

ASTE honetako alean, «Ezpalak» izeneko saillean, bada, bere anbiguotasunean, egia esan bai, baina egia osoa edo egiaren parte inportantea behintzat esaten ez duen albiste bat. «Parlamentariak euren soldata igoera eztabaibatuko dute» delakoari buruz ari naizue. Halaxe diozue hitzez hitz: «Parlamentariak 3.994.746 pezeta (174.000 libera inguru) irabazten dituzte urtean. Horretaz gain, milioi pezetatik gora jasotzen dute dietak direla eta, eta garraio gastuengatik ere dirua jasotzen dute. Jasotzen duten dirua, HBri ezik, beste alderdiei ez zaie nahikoa iruditzen, bakoitzak bere arrazoi eta xehetasunak azaltzen badiitu ere. Hala ere, kontuan izan behar da parlamentarien %30ek lan hau bestelako lan pribatuekin batera egiten dutela».

Azpirarratu dudana esaldi horretako perpaus nagusia («HBri nahikoa iruditzen zaio diru hori», laburkiago esanda) egia da. Baina perpaus nagusi horrek aurretik daraman erlatibozko perpausatxoa... ai ene egia balitz nahiago. Ez da, ordea. HBk ez baitu xentimorik ere jasotzen. HBk boikot ekonomiko erabatekoa jasaten baitu Gasteizko Parlamentuan, Estatuko beste hainbat Institutiotakoa bezain bidegabekoa. HBri Espainol Estatuak eta Euskal Autonomi Elkarteak 2.000 milioi pezetatik gora zor dio.

Gu debaldeko parlamentariak gara. Debaldekoak, ez alperrikakoak (espero dut!). Eta alperrikak ere ez, kontuz gero. Madrilgo eta Gasteizko parlamentuetara «normaltasunez» ez joateak (zer da normaltasuna, bestalde?) ez du inola ere esan nahi Institutuzio horietan egosten denari jarraipen zehatzik egiten ez diogunik.

Gure inasistentzia, gure noiz behinkako asistentzia bezalaxe, guztiz aktiboa da. Eta ziur nago, Gasteizkoari dagokionez konkretuki —hurbilen ezagutzen dudana hori baita—, gure taldeak beste edozeinek adina lanordu eskaintzen diola hango politikari. Edo gehiago deskuidatzen bazara, zeren nik neuk behinik-behin, hango hainbat «kolega»-ren kafe-hartze patxadatsu, pasiloetako maiseaketa luze eta periodiko-irakurraldi aharrasit-suak bertatik bertara ikusi ondoren, ez baitakit zer esan ere, parlamentari izan arren, makina bat aldiz hitz faltan kausitzen bainaiz zenbaiten aurpegilazkeria definitzeko.

Gauza batek kezkatzen nau, batik-bat. Jendeak, nonbait, ez duela sinesten gu, HBkook, benetan horrela gabilzanik. Eta zer horri gaineratzen badiozu gure «zomorrotasuna» («ezin ibiliko gaituk beti kejaka, motel», «guk ez diagu irabazten, baina beste batzuk galdu egiten ditek, presoen senideek adibidez»), emaitza zera da: zuena bezalako informazio ez-oso, informazio «amnesikoa» nolabait esan. Edo, kezkarriago oraindik, Apirilaren 16ko «Egunakaria»-n Anjel Lertxundik idatzi zuen «Demagun» izeneko artikulu hartan, iradokitzen baino areago, espreski baieztatzen zena: HBko politikari eta kargu publikoak

beste edozein alderditakoak bezain aprobetxategiak dira, PNVkoak edo PSOEkoak bezalakoxeak (hiru alderdiok aipatzen baikinuden Anduk, maila berean parekatuz). Eta hori ezta pentsatu ere, adiskide.

Baten batek gogorarazi beharko ditu gauzak, diren-direnean. Harrokeriarik gabe, baina lotsarik ere gabe. Endemas, lotsatu beharko luketenak harrotzen direla ikusita. Ustelkeriak jotako *res publica* monarkiko honetan, *azpiegituratik* beretik zornatua baitago gobernatzen gaituen kasta politiko *txanponjale maxcenteriano* eta *roldanesco* hori. Baina oraindik klaseak badaude. Ondradutasunez ezezik, musutruk edo mantentruk gehienaz ere lan egiten duen jendea. Ez diot inori opa HBko militante liberatua izatea (neure buruari ere ez, derradan bidenabar). Zeren ba al zenekien, adibidez, HBn, ez ordaintzeko ezin aitzakiaz balia ezin daitezkeen instituzioetatik eta jendearen borondaketik jasotzen den diru guztia fondo amankomun batera joan ohi dela, eta fondo horretatik soldata *berdina* ordaintzen zaiela hilerok militante *guztiei*, edozein kargu dutenak direla ere? Eta esate baterako Jon Idigorasek eta Tasio Erkiziak egoitza-bulegoetako gainerako langile militanteek adina irabazten dutela: 80.000 pezeta inguru? Nik ez dakit, egia esan, sozialismo erreala zer izan ote litekeen etorkizunean, baina irizpide horretatik oso urrun ez da ibiliko: nori berea, eta edozein lan beste edozein bezain inportantea. Gauzak ondo edo gaizki egingo ditugu HBkook, baina nork geure patrika berotzeko egiten ditugunik ezin esango digu, behintzat, inork ere.

Joxe Austin Arrieta
Oiartzun (Gipuzkoa)

H I R U G A R R E N B E G I A

Eman eta zabal ezazu

NAFARROAKO errege izandakoak saiatu ziren —batzuk lortu, besteei ez zieten utzi— euren menpeko lurraldea handitzen eta euskal lurrak mugagabe zabaltzen, antzinako llerda eta tokietaraino iristen. ARGIAN bere burua errepublikar aldarrikatzen duen asko daude, baina mihiak ez dio beti bihotzari fin eran-

tzuten eta *lapsus* horietako batean subkonszienteak (*Mariano Rubio* ren funtzionamendu normala arautzen duena) errealtate gordina azaleratzen du. Gure kazetarion nahikeria *inperialistak*.

Lurrok txiki gelditzen ari, nonbait, eta Politika alorreko erreportaian laukitxo batean *Heuskal*

Herria asmatu genuen, deitura berria lur berriari. Hasiera honetan iradoki baizik egin ez zitzaiguna orrialde batzuk beranduago gorpuztu zitzaigun, publizitate jantziak hartuta. Ipar Euskal Herriko gida dela eta propaganda: *Lapurdi, Nafarroa, Beherea, Zuberoa*. Kantari zaharraren «Gu gera zazpi probintzi»

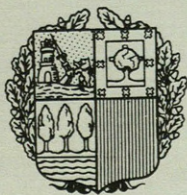
eta antzekoak zaharkituak, erabat *out*. Bidasoaz bestalde gutxienez lau herrialde. Akabo *domuit vascones* eta antzeko pitokeriak. Mugak ezabatu ez, zabaldu, urrutirago eraman, probintziak sortu. ARGIAN ereinda dago Heuskal Herri berriaren hazia.

MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

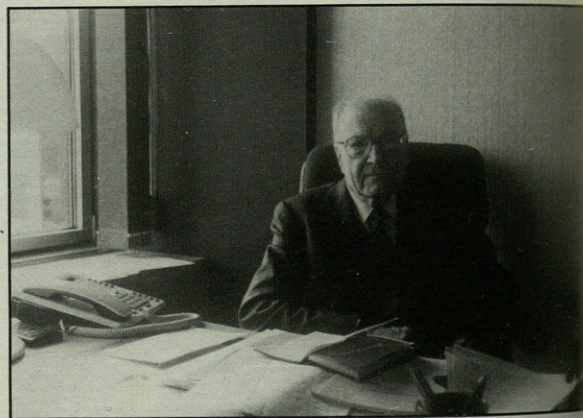
- 7.** Politika kronika. AITZIBER YARZA.
- 8.** Hamabost urtez bidean Jarrai. AITZIBER YARZA.
- 12.** Politika ttantaka.
- 14.** Nazioarte kronika. XABIER LETONA.
- 16.** Heribert Barrera, ERCko diputatuarekin elkarriketa. XABIER LETONA.
- 20.** Nazioarte ttantaka.
- 22.** Enpresariak gerlari. MYRIAM GARTZIA.
- 23.** Xabier Agirre, Elkarte Laboralen Taldeko lehendakaria. MYRIAM GARTZIA.
- 24.** Herri Urrats eta Ipar Euskal Herriko euskararen egoera. ALBERTO IRAZU, IXABEL ETXEBERRIA eta LUZIEN ETXEZARRETA.
- 32.** Ama, bedeinka nazazu. AMAGOIA IBAN.
- 34.** Anjel Lertxundi: «Intelektualena, egun, basamortuan emandako ahots antzua da». AMAGOIA IBAN.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** Poesia errezitaldiak. JOXI GOIKOETXEA.
- 46.** Fermin Muguruzari elkarriketa. JOXI GOIKOETXEA.
- 48.** Bilboko La Merced eliza, kultur fededunen topaleku. ARRITXU ZELAIA.
- 50.** Itsasoaz gaindiko komikia. VICTOR PEREZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura ttantaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Bankuen dantza. MARCIAL HERRERO ZABALETA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

POLITIKA: Jarrai gazte erakundeak 15 urte beteko ditu maiatzaren 6an. KASen barnean dagoen talde honetan barne hausnarketek eta baita poliziaren presioak eta kriminalizazio kanpainak eragin handia izan dute. Garai txarrak igaro ditu, 1989-90 ingurukoa adibidez, baina egun bertako kideek diotenez eta zenbait datuk azaltzen dutenez, Etxarriko gazte topaguneak eta manifestaldietako jendetzak kasu, osasungarri dagoela adierazten dute./**8**

NAZIOARTEA: Heribert Barrera ERCko eurodiputatu da eta bi legealditan Strasburg eta Bruselan jardun ondoren, politika plazatik kanpo jarraitzeko asmoa agertu digu. Izan ere, 76 urterekin erretiratzeko garaia heldu zaiola pentsa liteke. Estatu gabeko nazioetako dagokienez, Europako Batasunean haien ahotsa gehiago entzun dadin urrats txikiak eman direla uste du, baina oraindik Europar boterea eduki dezaten asko borrokatu behar dela iritziz dago./**16**

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

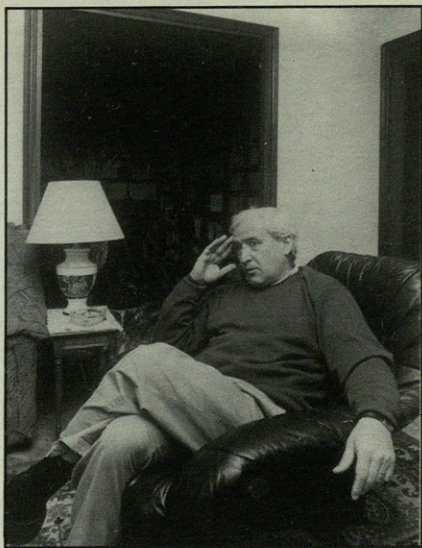

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

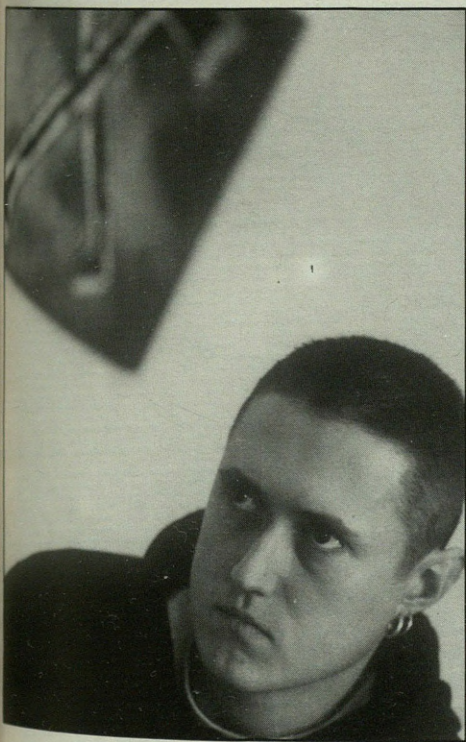

EUSKARA: Hilaren San Herri Urtsen 10. edizioa izango da Senperen, eta ez, gainera, nolanahiko testuinguruan. Omaldeotan, Ipar Euskal Herriko euskararen egoera aztertu dugu, 1991n Hizkuntz Politika Idazkaritza Nagusiaren aginduz burututako azterketaren hainbat datu estreinako aldiz plazaratzen ditugula./ **24**

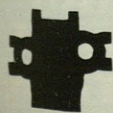

ANJEL LERTXUNDI: Bere azken eleberria, «Otto Pette», kaleratzeko prest daukan honetan heldu diogu elkarrizketari. Liburuaren mamia eta azala arakatzearaz gain baina, bestelako lerroetara ere jo dugu, Anjel Lertxundiren kezka nagusiak eta inguruarekiko ikuspegiak azalduz. Guztiarekin ateratako argazkia duzue honakoa./ **34**

FERMIN

MUGURUZA: Laster argitaratuko du Negu Gorriak taldeak bere disko berria, eta aitzakia hau baliatu genuen Fermin Muguruzarengana hitz egitera joateko. Zuzenean grabatutako diskoaz mintzatu ginen berarekin, Negu Gorriak taldearen ibilbideaz, Esan Ozenki konpainiaz eta beste hainbat gairi buruz ere./ **46**

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrion.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Iñintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloak. 20160 Lasarte-Oria. Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre, 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña. Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

J A I A 94

Egunkaria

SEBASTOPOLEKO TITIRITEROAK - KUKUBILT XO
DULTZAINEROAK - TXARANGAK - HAUR JOKOAK - DANTZARIAK
HANKAPALOAK - ERRALDOIAK - TRIKITILARIAK - TXALAPARTARIAK
BERBENA - ESKOLAKO UME LASTERKETA - HERRI KIROLAK - GAZTEEN
ESKUPILOTA TXAPELKETAREN FINALA - GAZTEEN JOKO GARBI
TXAPELKETAREN FINALA - HERRI BAZKARIA - MAIXA ETA ITZIAR
ROCK KONTZERTUA: TAPIA & LETURIA - ANJE
DUHALDE - EXKIXU - BERTSOLARI GAZTEAK

Ezkutu ugari badira

ASTE honetan berriro ere ETari buruzko informazioa izan dugu nagusi. Ostegunean, Trapagaran herrian Jose Benigno Villalobos goardia zibila hil zuten tiroz. Poliziaren arabera atentatuaren egileak «Bizkaia komandoko» bi gizon eta emakume bat izango lirakeke. Atentatuaren ostean, hainbat alderdik atentatua eta bergizarteratzea lotu dituzte, PP, UA eta, zeharka bada ere, PSE-EEK kasu. Euskal preso politikoaren artean gutxi batzuk bergizarteratzearen bidea hartzea erabaki dute, legeak berak, ETatik aldendu eta borroka armatuaren erabilera

baztertu ondoren dagoen aukera bat dela diolako. Honen erabilera politikoa etengabea izan da, presoen artean dagoen zatiketaren adierazle bezala azalduz. Baina, erabilera politiko hori egin ondoren, bide hori aukeratu nahi duten zenbait presoei aukera hori ukatzen zaie. Alderdi hauetako hainbat botoemailek bergizarteratzea ulertuko ez dutelakoan, atentatuak erabiltzen dira hau ukatzeko arrazoi gisa. Agian, ETaren aurka aritzeko arma arrisksuegia aukeratu zutela konturatzen hasi dira, eta ez bakarrik beraientzat izan dezaken pisua dela eta, baita ere, bide

hau aukeratu duen preso kopurua urria delako. Agintariek badakite, bergizarteratzeak ez duela herri honetara bakea ekarriko, baina beste hainbat gaitiaz hitzegin behar ez izateko aitzaki bikaina da.

ATENTATU honetaz gain, Felipe San Epifanioren atxiloketa izan da albiste nagusi. Atxiloketa hau ETak Bidarten ondoren jasandako kolperik gogorrena bezala ikusi dute EAJ eta IU alderdiek. Beste, hainbat komunikabideren ustez, ETaren sektore gogorarentzat litzateke kolpea, KASEk bere tesiak inposatzeko erabiliko bailuke Pipe.

Guztia, bertsio ofizialaren arabera, kasualitateak eraginda. Eta hau izan da komunikabide gehienek azaldu dutena, baina «El Periodico de Catalunya»-k lekukoen testigantzak jaso ditu eta hauek gertaera oso era ezberdinean azaldu dute. Poliziek Pipe atxilotzeko unean hainbatetan buruan pistolaz jo zutela diote, eta eraman zutenean aurpegia odolez beteta zuela. Poliziaren eraginkortasuna eta atxilotuekiko tratu onaren adierazle.

Bertsio ofizial ugari gertaeran inplikaturik ez dagoen lekukorik gabeko ekintzen gainean ematen direla kontuan izanik kezagarria litzateke horrelako kontraesana. Baina poliziaren eraginkortasuna ere aitzakia bikaina da horrelako gauzak ezaltzeko, ez baitiduri kezka handia sortu duenik lekukoen adierazpenek bertsio ofiziala hankaz gora jartzea. Bertsio ofiziala kontrastatzea merezi ez duen bakarra da, antza.

Donostiako auzitegiak Argiako lankide den Juan Jose Petrikorena, Xabier Lekuona, Asier Oizartabal, Andoitz San Sebastian eta Aritz Arnaizen aurka fiskalak aurkeztutako frogak baliogabetu ditu. Hau izugarrizko kolpea izan da Entzutegi Nazionalarentzat eta kezka azaldu du jada. Oraingoan behintzat, ezarritako legeari bestelako arrazoiei baino garrantzia gehiago eman zaie. Beste hainbat kasutarako adibide izan dadila espero dugu, kasu guztietan legeak dioena beteko balitz preso ugari egongo bailitzateke kalean jada.

Aitziber Yarza

Hamabost urtez bidean Jarrai

Maiatzaren 6an beteko dira hamabost urte Jarrai gazte erakundea aurkeztu zela. Geroztik eztabaida ugari izan dira bere baitan. Poliziaren hainbat ekintza ere jasan ditu, eta Jarrain egondako hainbat kide espetxean, erbestean edo hilda ere badaude. Taldea legez kanpo uzteko saiaketak ugari izan dira. Guzti honek gora-behera ugari eragin ditu Jarrain, baina orain sasoi oso onean dagoela diote erakundeko kideek.

KAS barruan gazte erakunde bat osatzeko beharraren inguruko hainbat eztabaida ematen hasi ziren 1978rako. Euskadiko Gazteria Abertzalearen Mugimendua eta

Gazteri Abertzale Iraultzaileak taldeek zeramatzen ibilbideek asetzen ez zituenenez, 1979ko apirilean Jarrairen Sortze Asanbladaren lehen zatia burutu zen Leioan. Bertan, taldearen

estatutuak zehaztu eta «gazte erakunde, abertzale sozialista eta autonomo» bezala definitu zen. 1979ko maiatzaren 6an Sortze Asanbladaren bigarren zatia egin zen Beasainen eta

aurreko bilerako akordioak berretsi ondoren aurkeztu publikoa egin zen Bilbon.

Hasieratik eztabaida egiten zen Jarraik izan beharke loturen inguruan, hiru tendentzia eman zirela. Batek, Jarrai KAS koordinakundeko gazte erakundea behar zuela izan defenditzen zuen, alderdiaren barruan behar lukeela zioten beste batzuek eta autonomo izatea nahiko luketenak. Eztabaida hau 1979ko urriaren 13an Lakuntzako burutu zen asanblazan amaitu zen, lehenengo bideari jarraitzea erabaki zela. Erabaki honen ondorioz LAIAko hainbat kidek Jarrai utzi zuten.

1992ko maiatzean burutu zen Jarraiko 5. kongresua Poliziak bertan behera utzi zuen. Kongresu hau epe berri baten hasieratzat jotzen dute erakundeko kideek.

Soldadutzaren eztabaidak

Lehen kongresua 1980ko abenduaren 6, 7 eta 8an burutu zen Euban. Jarrairen urteetako ibilbidea aztertzeke hainbat gairen inguruan izan duen bilaketa oso adierazgarria da. Lehen kongresu honetan gehien eztabaidatu ziren gaiak gazte langilearen egoera, soldadutzaren aurreko jarrera eta euskal gizartearen sartzen ari ziren droga menpekotasun ezberdinak dira.

Soldadutzaren inguruan bi joera zeuden: batzuk

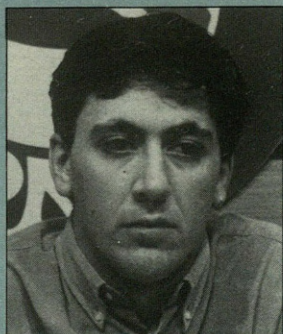

«soldadutzarik ez» defen-
ditzten zuten eta beste
batzuek, aldiz, «soldadutza
Euskal Herrian». Lehen
kongresu honetan ez zen
erabaki zehatzik hartu.
1981ean Hernanin egin-
dako asanblean «soldadut-
zari ez» jarrera atera zen
garraile, baina KASEk gaia
alde batera utzi zuen.
Azkenik, 1982an Altsasuan
egin zen 2. kongresuan,
ETA militarrek defenditzen
zuen «soldadutza Euskal
Herrian» jarrera nagusitu
zen. Epe luze batean hau
izan zen Jarrairen lerroa.

1989-90 inguruan Jarrai,
berriro ere, gaia birplan-
teatu beharrean egokitu
zen, gazteen jarrera eta
Jarraik mantentzen zue-
naren artean desegokitza-
pena ematen zelako. Beste
hainbat arrazoi izan baziren
ere, soldadutzaren eta
intsumisioaren inguruko
arrazoiak Jarrai krisi batean
murgiltzea ekarri zuen.
Ondorioz, erakundearen mili-
tante gehiago ez hartzea
erabaki eta hausnartze
prozesu bati hasiera eman
ostean, Jarraik bere jarrera
aldatu eta intsumisioaren
alde lanean hasi zen.
Horrela, 1992ko maiatzeko
Txurdinagako kongre-
sua ondoren aro berri
bati hasiera eman zion.

Droga bezalako gaiak ere
eztabaidagai izan dira
urteetan zehar, despenali-
zazioa dela eta ez dela.
Hainbat urteetako jarrera
aldatu, egun Jarraik feno-
meno horren normalizazioa
lortu nahiko luke. Normali-
zazio horrek alde legala
edukiko luke, legeztazea-
rekin, baina hori baino
zabalagoa beharko luke
izan.

Erakundeak izan beha-
rreko egiturari buruz ere
irritzi ezberdinak izan dira.
Koadro erakunde eta masa

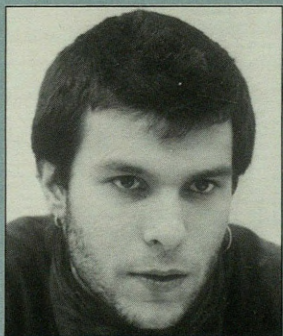

GOTZON BILBAO (EGI)

«Guk gaizki ikusten dugu, beti gazte guztien ordezkari
gisa azaldu baitu bere burua, eta hori ez da inolaz ere
egia. Intsumisioari dagokionez, izugarri aldatu du bere
mezua, eta guretzat ez da antimilitarismoan ezer.
Oraindik gogoan baititugu Jarrairen izenean «Soldadutza
ETAn» zioten pintadak. Egun Eusko Jaurlaritzari lepo-
ratzen dio krisia, baina beraien manifestaldien ondoren
gertatzen diren kalteak ikusita beraiek ere krisiaren
errudun dira».

TXUSMA PINTOR (KEM)

«Oso positiboki baloratzen dugu, elementu mobilizat-
zaile garrantzitsua baita gazte mailan. Intsumisioaren
hasieran Jarraik ez zuen gaia bereganatu eta arazoak izan
genituen, baina konpontzen jakin genituen. Azken
garaian ere gatazkak izan ditugula itxura azaldu da,
baina komunikabideen manipulazioa izan da kolekti-
boen arazoa baino. Kaleko dinamika oso gogorra
duenez, arazoak egon dira, baina zirkunstantzialak izan
dira oinarri arazoak baino».

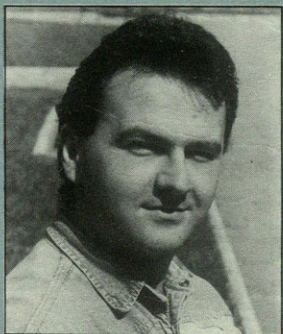
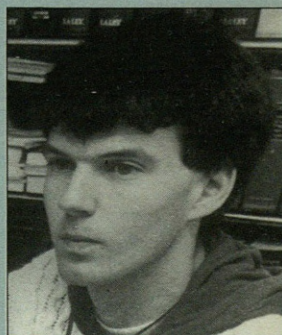

ERIK LEXARDOI (MAIA)

«MAIA sortu denetik, eta lehen ere Patxan nengoela,
ekintza batzuk egin ditugu haiekin eta argi dugu borroka
Euskal Herri mailan egin behar dela. Jarrairekin intsu-
misioari buruz badugu puntu komuna. Sozial mailan
eramatzen duten lana ere oso garrantzitsua da, arazo
guztiei erantzun bat ematen baitiete, gazteak mobilizat-
zeko gaitasun handia dute. Azken urteetan harremanak
sendotzen joan dira bi aldean artean, eta gero eta sako-
nagoak dira».

IÑAKI AUSAN (Kakitzat)

«Gazteen arloan Jarraik lan ona burutu du eta burutzen
ari da. Oraindik gazteen erreferentzia ia bakarra da, talde
indartsuena baita. Arazoak bideratzen ditu. Antimilita-
rismo mailan aldaketa batzuk eman dituzte. Azkenean,
intsumisioaren alde azaldu ziren eta hau positiboa da bai
mugimenduarentzat baita gizartearentzat ere. Sumatzen
genuen beraiek euskal armada herritar bezala ikusten
zutenak etorkizun handirik ez zuela».

JON ANDER ARRIETA (Gazte Abertzaleak)

«Gatazkak alde batera utzirik, gazte politika munduan
garrantzizko erreferenteetako bat dela esan behar.
Presentzia mailan euskal ezker-muturreko gazte
erakunde indartsuena dela erakutsi du. Bere barnean
eztabaida politikoa lantzen den seinale diren zenbait
estrategia aldaketa nabarmen ezagutu ditugu azken
bolada honetan. Biolentzia politikoa justifikatzeari uko
egingo balio Euskal Herriaren independentzi proiektu-
aren mesederako litzateke».

Jarraikoak izandako kideek bide ezberdinak hartu dituzte ondoren. Hainbatek espetxean bulatu eta beste zenbait HBn sartu ziren.

erakunde eztabaida urteetan luzatu da. Egungo Jarraiko kideen arabera hiru epe bereiz daitezke. Hasierakoa aktibista erakunde litzateke. Gerora, 1986ko

abenduko 3. kongresuaren ostean, leninismoaren teoria organizatiboak aplikatu ziren, eta erakundetze prozesua eman zen. Garai honetan bai egiturari dago-

kionez, baita hainbat gaiten inguruan ere oso jarrera itxiak mantendu zirela onartu digute bai garai hartan Jarrain izan zen Floren Aoizek zein gaur egun Jarrain dagoen Mikel Zubimendik. Guzti honek 1989-90eko egoera zailaren ere eragina izan zuen eta hau Txurdinagako 5. kongresuan aldatu zen. Ondorioz, egun garai hartan baino malguagoa da egitura, eta estatutuak ere kendu ziren.

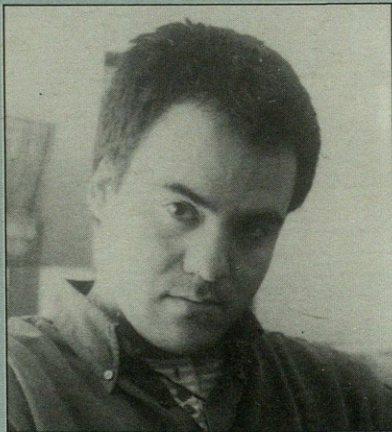
1990eko apirilean egoera zailaren erdian etorri zen Zuazako uhartean egindako 4. kongresua, eta ez zuen etekin handirik ekarri. Poliziak, ordea, atera zion etekinik, bertan zegoen jende guztia kontrolatu baitzuen.

Hamabost urte hauetan Jarraiko kideek Poliziaren presioa jasan dute. Jarraiko

Etxarri eta gero zer?

EZIN da behar bezala ulertu Etxarrin gertaturikoa, 1993an gazte mugimenduak eta Jarrai berak emandakoa ondo azertu gabe. 1993a euskal gazte mugimenduaren aro berri baten sorrera konfirmatzera etorri da Jarraikoon ustez eta Etxarriko gazte topagunea herriz herri eta borrokaz borroka mugitzen den aberastasun osoaren biltzaile eta katalizatzailea izan dela pentsatzen dugu. Estatu espagnol osoarentzat erreferentzia den gazte mugimendu zahar-berri batetaz ari gara; euskararikoa jarraera askoz ere aktiboagoa eta naturalagoa duen gazte mugimendua; Iparralde eta Hegoaldearen artean inposaturiko muga gero eta ahulagoa bihurtarazten ari den gazte mugimendua eta bide ezberdinetatik Euskal Herriaren eskubideen aldeko borrokan konektatua dagoen gazte mugimendua.

Gazte mugimenduaren aro berri

MIKEL ZUBIMENDI

Jarraiko militantea

honen protagonistek ez dute aurreko aroa zuzenean ezagutu, baina ez da bien arteko hausturarik gertatu. Are gehiago, egungo gazte mugimenduaren batasun maila aurrekoarena baino haundiagoa da eta diferentzia ideologikoak ez dira gaindiezinak bihurtzen. Gernikako bonbardake-

taren inguruan ezagutu genuen akanpada aurreko gazte mugimenduaren katalizatzailea izan bazen ere, hauxe bien arteko diferentzia nagusia: batasun eta elkarkidetzaren mailarena.

Egungo gazte mugimenduak asko dauka oraindik emateko, jaio berria da eta ezaugarri bereziak ditu. Hortxe dabil bere aukeraren bila, eta besteak beste, intsumisioak daraman indar askatzailaren eraginez mugituko da ezinbestean, beste garai batzutan ikasleen borrokaren magalean edota gaztetxeen borrokaren magalean ibili den bezalaxe. Jarraik ondorio ugari atera ditu azken hiru-lau urteetan, bera ere bere berritze eta egokitze prozesua bultzatu baitu, eta egun, fronte ezberdinetan nagusiki lan egiten duten gazteentzako bilgune globalizatzaile bat da. Beraz, gazte globalizatzailea da Jarrai, baina baita gazte mugimenduari zuzendutako globalizatzaile politikoa.

egitura eta militanteen aurkako polizi ekintzak eta atxiloketak etengabeak izan dira eta hauen ondorioz, Jarrai erakunde bezala kriminalizatu eta legez kanpoko bihurtzeko saio ugari egon dira. 1981ean Bilbo eta Gasteizko militante ugariaren atxiloketarekin hasi eta duela urte erdi Barakaldon Jarraiko

10-15 kide atxilotu eta espetxeratu zituzten arte. Legez kanpoko erakunde bihurtzeko nahiaren adierazle da 1988an Durangoko bost gazteren atxiloketaren ondoren Garzon epaileak sabotaia ekintzak eta Jarrairen egitura lotzeko zuzendu zuen epaiketa. Azkenean, erlazio hau ez zen ezarri ahal izan. Hala

ere, Jarrairen manifestaldien ostean gertatu ohi diren istiluak direla medio, erakunde honen irudi estremista bat hedatua dago gizartean. Honen aurka hainbat kanpaina burutu ditu Jarraik, 1983ko «Ni sospetxosoa, zu ZENgatik ez?» eta «Gaztea naiz, eta?» kasu.

Poliziaren presioa eta barne eztabaiden ondorioz,

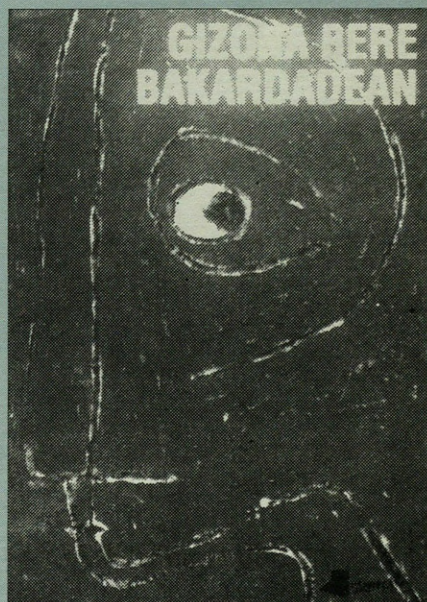
gora-behera handiak egon dira Jarrairen, baina taldeko kideek adierazi digutenez, egun 2.000 militante inguru ditu, eta mobilizazio ahalmen handia, orain arteko egoera onenetakoa dagoela. Hala ere, ez du bide errazik gazte erakunde honek.

Aitziber Yarza

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun
eginez gero,
B.Atxagaren
azken liburua ala
Txirri, Mirri eta
Txiribiton
konpakto berria
eskuratu ahal
izango duzu.
Zeuk aukeratu
gustoko duzuna,
dagokion
laukitxoan X bat
jarriaz

"GIZONA BERE BAKARDADEAN"
BERNARDO ATXAGA

"JOLASEAN, ZE ARRAIO!!!"
TXIRRI MIRRI ETA TXIRIBITON

KIOSKOAN
BAINO

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDE _____
TFNOA _____	HERRIA _____
KOD POSTALA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTS. HELBIDEA _____	SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____	

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

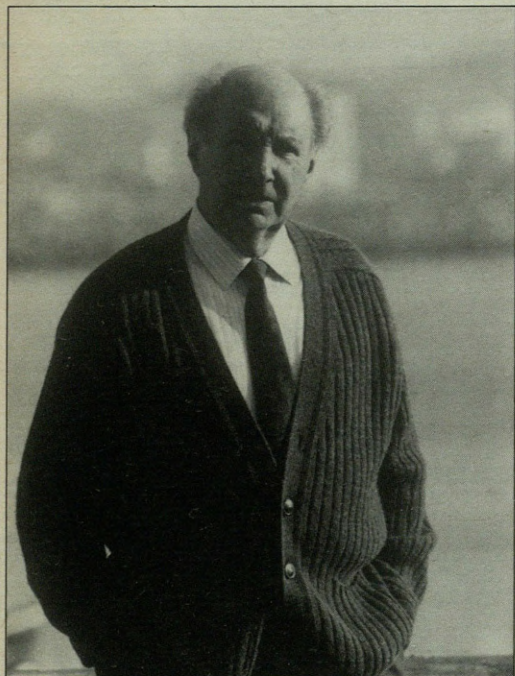
Hego Euskal Herria
10.900 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 10.900 pzta
Beste Atzerriak
14.250 pzta
Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

E Z P A L A K

■ EAJ ETA PSE-EE
ARARTEKO BILA

BERRIRO ere, EAJ eta PSE-EE alderdiek Arartekoa nahiz Euskal Herriko Unibertsitateko Kontseilu Sozialeko lehendakaria aukeratzeko negoziaketak hasi dituzte. Ondorioz, maiatzean Parlamentuari hautagaien izenak emateko konpromezua hartu dute. Kontu Auzitegiko lehendakaria ere aukeratu behar dute, baina postu hau denbora erdian alderdi batek eta beste erdian beste batek gidatuko duenez, ez dago arazo handirik. Beste bi karguetarako izen batzuk aipatu badira ere, oraindik ez dago batere argi zeintzuk izango diren hautagaiak.

■ ARZALLUZEN
ESKUTITZAK

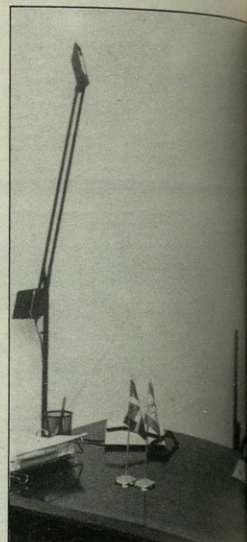
XABIER Arzalluzek urtean zehar 200 eskutitz anonimo inguru jaso ohi ditu.

Arzalluzek bere lana goraipatzeko eskutitzak ere jaso arren, hauek ez dira horrelakoak izaten. Eskutitz hauetan izugarriko irainak jasotzen ditu Arzalluzek, baina ez Arzalluzek bakarrik, baita euskal herritar guztiek ere. Horrelako eskutitzen kopurua Arzalluzek esandakoen arabera asko ugaritu da; ildo horretan, RHaren aipamena egin zuenean edo Aberri Eguneako hitzaldiaren ondoren gutun ugari iritsi ziren. Eskutitz hauek diotenaren adibide gisa, hemen doa haue-tako baten zatia. *«Arzalluz, putakumea, nola konpara daiteke Armada eta Segurtasun Indarrak ETako putakumeekin...».*

■ ERTZAINZAKO
LEHERKARI UNITATEA
UTZI EZINIK

LAU ertzainek lehergailuak indargabetzeko unitate berezian sartzeari uko egin nahi ziotela azaldu zuten lehergailuen inguruko ikastaro bat burutu ondoren, baina Barne Sailak beraien ordezkari berriak bilatu harte postu horretan aritu beharko dutela adierazi die. Ikastaro hauetan parte hartzeko oinarriek argi uzten zuten horrek ez zituela derrigorrez lehergailuak indargabetzeko unitatean sartzera behartzen, baina ez dirudi Barne Sailak horrela ikusten duenik. Ertzain hauek unitate horretan ez sartzeko erabili dituzten arrazoiak lan baldintzei dagozkienak dira. Batetik, lan orduen inguruan ados ez daudelako eta baita erabiltzen duten materiala zaharkitua dagoela uste dutelako.

H I T Z E Z H I T Z

«PSE-EE jada ez da ez botoemaile ez abertzeleentzat erreferentzi gunea.»

Karlos Iturgaitz, EAEn PPko idazkari nagusia Deia, 94-IV-27

«ETA taldeko partaide guztia espetxean egongo balira bilketak amaitu egingo lirateke, eta bertokoak zein gainontzeko espainiarrak bakean bizitzen basiko ginatke.»

Juan Antonio Corredor, Terrorismoaren Biktima Elkartearen kidea. Egunkaria, 94-IV-27

«Marginalitateetik irten ondoren bazkonde krisi bat jasan dezakegu.»

Isabel Lopez Aulestia, IUK buruan EAEn. El Diario Vasco, 94-IV-25

G O R D E T Z E K O A K

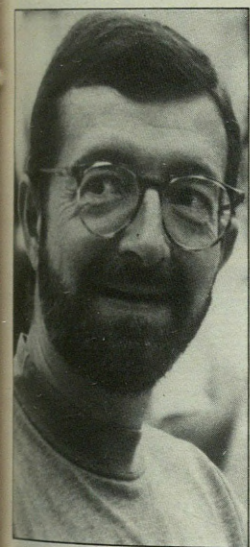
HB-K LEHENDAKARIGAIA AURKEZ DEZAKE

EGUN Herri Batasuna hauteskunde autonomikoetarako hautagai zerrendak eztabaidatzen ari da, eta antza denez, aurreko urteetan ez bezala, lehendakari-gaia aurkeztea eztabaidatzen ari da. Herrialdeetako hautagaiei dagokionez, Gipuzkoan zerrendaburu Xabier Zubizarreta izango da ziurrenik, oraindik ere hainbat herrialdetan erabaki ez bada ere. Lehendakari-gaia egotea erabakiz gero, Xabier Zubizarreta, Arrasateko alkatea, izan daiteke datozen hauteskundeetan lehendakari-gai.

K A R T A J O K O A N

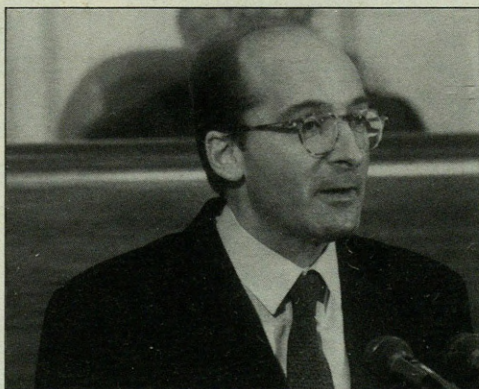
enbido...

...ordago!

«Donostiako Entzute-giko 2. ataleko epaimahaiak autobidearen aurkako erasoak egin izanaz salatutik zeuden bost gazteen aurkako frogak baliogabetu izana izugarritzko kolpea da Entzute-gi Nazionalarentzat. Entzute-gi Nazionalak frogak guztiak ontzat hartzeko jarrera nabaria baitu. Atxilotetak sistematikoki luzatzeko duen jarrera ere salatzen du».

Alvaro Reizabal, abokatuak. Egunkaria, 94-IV-28

JUAN CRUZ ALLI

Gauzak ez daude batere lasai Juan Cruz Allik zuzentzen duen gobernuan, ezta bere alderdian ere. Azken istilua euskararen ingurukoa izan da, eta UPN barnean dauden ezberdintasun politiko nabariak agerian utzi ditu berriro ere. Martxoaren 21ean Gobernuak Alli eta Sanzen sinaduraz Nafarroako Administrazio publikoan euskararen erabileraren inguruko dekreto bat onartu zuen. Egileen ustez, dekreto honen helburua foru legeek, estatukoek eta Europako komunitateko legeek azaltzen dituzten hizkuntza eskubideak onartzea litzateke. Dekretoan azaltzen denez, pixkanaka elebitasunera jo nahiko litzateke ●

JAIME IGNACIO DEL BURGO

Haserre izugarria piztu du UPNn. Batzorde eragilea osatzen duten kide ugariak kritika gogorrek jaurtiki dituzte proiektu honen aurka. Del Burgoren ustez, «erabat inkonstituzionala da, zona euskaldunean izan ezik, zona mistoan hizkuntz ofizial bezala jotzen baita euskara». Baina del Burgo ez da izan kritikak jaurti dituen bakarra, Jose Ignacio Palacios parlamentaria ere oso kritikoa azaldu baita. «Nafarroako biztanleei hainbat kargu publikotara sartzeko euskara ikastea ezartzen zaie, eta lan hauetarako ez da beharrezkoa. Gainera, proposamen hau dirua botatzea da, euskaraz dakien gutxiengoak ere ez baititu kontsultak euskaraz egiten» ●

Etorkizun beltza

HEGOAFRIKARREK aurreran-tzean biziko duten etorkizunarekiko erabili litekeen adjetiborik adierazgarriena da beltzarena. Aurreikusita zegoen bezala, Nelson Mandela ANCko buruzagia izango da lehendakari berria, erabateko gehiengo. Hauteskundeak, oro har pentsatu legez atara dira, baina izan dira ezuztekoak ere.

Erabat nabarmengarria hautesle-goaren parte hartze handia, % 90ak baino gehixeagok bota baitu bere papertxo hautesontzira. Horrek esan gura du, beraz, abstentzioaren aldeko jarrera erakutsi duten zuri- eskuin muturreko alderdiek porrota ezagutu dutela. Esan gura du, finean, Mandelak eta De Klerk-ek diseinatu- tak marko berriaren zabaltasunak

gizarte osoaren atxekimendua lortu duela. Hori bai, jatorri eta izaera erabat desberdineko atxekimenduak. Non egiten dute topo, beltzen bozkatzeko grinak eta zuri gehienek hala- beharrezko parte hartzea? Hautesontzien inguruan topo egiten dute, baina modu baketsuan. Ikusi behar orain egunerokotasunaren errealitatean jarrera hori mantentzeko gai izango diren.

LEHENBIZIKO arazo iturri gobernuaren osaketa izango da. Hiru alderdik bederen lekua izango dute bertan. Mandela lehendakaria izango da, De Klerk lehendakari ordea eta hurrengo lehendakariordea Inkathako Buthelezi izan liteke, berak horrela gura balu behinik behin.

Azkenik, eskuin mutur zuriak ere gobernuan izateko eskubidea izango du seguruenik. ANC eta Mandelaren dagokienez, gobernuan beren in- pidi nagusiak aurrera eraman ahal izango dituzte baina ez, ordea, konstituzio berriaren idazkuntzan berau finkatzeko Batzarre Naziona- laren bi herenak behar dira eta.

Zentzu honetan, De Klerken Alderdi Nazionalak zeregin garrantzitsua izango du, oro har Nelson Mandelaren aldamenean izango bada ere, une zehatz batzuetan Inkatha eta eskuin mutur zuriaren laguntza ere bila dezakeelako presio gisa.

MANDELARI ez zaio burukomunik faltako baina, epe laburrean bederen, Natal kokagune zulutik bihotzer-

Zortzi hilabete behar izan dira irailean Israel-ek eta PAEk bake akordioa lortu ondoren, orduan adostutako Gaza eta Jerikoko autonomi proiektua sinatzeko.

Azkenean maiatzaren 4an sinatuko dute, tartean atentaturik gertatzen ez bada behinik-behin. Soldaduek atzera egingo dute baina kolonoak bertan geratuko dira, alegia ziria ederto sartuta geratzen da oraindik. Lehengo zauria itxi barik eta beharbada zauri berriak irekitzekotan. PAEk bere aukera egina du, orain ondo atara behar zaio. Hamasek jokaera definitu beharko du.

Baina hori egunerokotasunak ere definituko du. Oraindik lurralde okupatu izaten jarraitzen duten eremu haietako egunerokotasunak. Definizio odoltsuetarako joera samurra dago. Alabaina, bakerako zirrikitia ere hor da.

TERMINOLOGIA

Keinukari. Aldizka argi-keinuak jaurtikitzen edo egiten dituen gailua.

Akaso gehienetan gailuak izango dira, baina zenbaitetan pertsonak ere izan daitezke keinuak orain bai eta orain ez egiten dituztenak. Politikoak, oro har, nagusi dira keinukari lan horretan: orain bai, orain ez... Baina Italiakoak txapel-dunetakoak dira: Andreotti lehen, Bossi, Berlusconi... Azken honek gainera lehen ministro postua enpresariare-narekin tartekatuko du. Dirua egin ondoren boterea, bestela zertarako, bada, dirua? Aurre-rantzean orain enpresari, orain lehen ministro, orain enpresari jardunean arituko da. Munduan zehar barreiatzen ari den lanbide keinukaria da enpre-sari-lehendakariarena. Fuji-morik lortu zuen eta Perot ere saiatu zen.

latzak etorriko zaizkio. Inkathak erabateko gehiengo lortu du bertan eta Buthelezi ederto asko baliatuko da hortaz Mandelari ziria sartzeko. Konstituzio berrian borroka federala garratzenetakoa izango dela iragar liteke. Baina horrez gain Mandelak beste arazo anitzeri egin beharko dio aurre. Lurraren banaketa izango da luze eta arantzatsuenetakoa. Hasieran bederen ez bide ditu ikutuko zurien lurak, azalera handienak eta aberatsenak. Baina aurrera begira, eta gobernuan finkatu ahala, haiek ikutzea ezinbestekoa izango da. Erronkarik handiena, finean, zurien esku jarraitzen duen egitura ekonomiko guztia gehiengo beltzaren esku jartzea. Eta garrantzit-suena dena, gehiengo beltzaren interesen mesedetan.

Xabier Letona

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Araukak

MARRAKEXEN sinatu berriak dira GATTeKo akordioak, munduan diren estatuen arteko salerosketak eta hartu eman ekonomikoak arautuko dituzten hitzarmenak. Zazpi urte behar izan dira 123 estatutako ordezkariak ados jartzeko (azken finean erabaki nagusiak Estatu Batuek, Europako Mendebaldeak eta Japoniak hartu badi-tuzte ere). Mugazergak bataz beste % 40 arinduko dira eta hemendik aurrera traba gutxiago izango du munduko edozein lekutan egindako produktu batek beste puntuen sartu eta saldu ahal izateko.

GERRA HOTZA zeritzana amaitu arte Mendebaldea deitu dugunak gisa harremanetan eta ekonomian liberalismoa, kapi-talismoa izan du ezaugarri nagusi-tzat: Ekonomia berezko arauak zuzentzen dute eta merkatua da nagusi; pertsonak, kapitalek eta ondasunek erabateko mugimendu askatasuna behar dute izan. Hau noski ez da sekula bete, batez ere pertsonen dago-kionean, baina bat batean ohartu bailiran estatu aberat-senak oso kezkatuta agertu dira Marrakexen akordioak izenpet-zeaz zeudela eta behin eta berriz 'dumping soziala' aipatu eta azpimarratu dute: «soldata urriegiak eta babesik gabe lan egiten dutenek legez kanpoko lehia egiten dute eta produktuak gehiegi merkatzen dituzte, beraz kompetentzia egiteko gai diren estatuetako gobernuei (ez hainbeste Afrika edo Hego Amerikakoei, Asiako hegoekialdekoei baizik) langile eta gizartearen bizi modua hobetu dezatela exigitu behar zaie».

JUANJO SAN MIGUEL

Euskadi Irratiko kazetaria

MUNDUAN 187 estatu badaude, 186k 'dumping soziala' egiten dute. Estatu Espainiarrak ez zituzkeen pasa den hamarkadan jasotako inbertsioak lortuko Europa beste estatutan baino soldata txikiagoak eta lanaren prezio merkeagoa ez balira izan. Estatu batek ezin du biztanleen eta hiritarren bizi modua hobetu egiten duena saltzen ez badu, aberas-tasuna sortzen ez badu.

Afrikako edozein estatutan edo Hegomerika eta Asiako gehienetan jendea ze egoeratan dagoen bost ajola zaigu, irudi gordinegiek sarri hunkitu arren, baina Hego Korean edo Singapurren gerta daitekenak bai, burnia, altzairua edo edo kotxe gupilak merkeagoak egiteko kapaz direlako.

Heribert Barrera, ERCko eurodiputatu

«Nazioek European boterea izateko borrokan jarraitu behar dugu»

Europako Legebiltzarreko diputaturik zaharrenetakoa da 76 urteko politikari katalana. EA eta ERCK, bi urtez bakoitzak, eserleku bera erabili dute Strasburg zein Bruselan. Legealdi bietan ibili da Legebiltzarreko pasabideetan gora eta behera eta, egia esan, haietatik berari jarraitzea ez da batere samurra. Europako politikagintzaren bere azken egunetan, Europako Batasunari buruz jardun dugu Strasburgeko bere bulegoan.

ARGIA. Nola eragingo dio Europako Batasunari iparraldeko lau estatu berrien sarrerak?

HERIBERT BARRERA. Nire ustez onuragarria da. Demografikoki txikiak dira eta horregatik, akaso, EBren antolakuntza eta ordezkaritza-zen eredutik gertuago-koak ditugu. Ekonomikoki behar bada alderantziz da, hegoaldeko herriek indarra galtzen dute eta kaltetuak ateratzen dira, baina oro har positiboa iruditzen zait. Hasiera bateko proiektuaren garapena alegia.

A. Bi abiadurarekin jarraituko dugu ala eragingo al dute horretan ere?

H.B. Zentzu horretan eurak ere ez dira homogenoak. Konbergentzia ekonomikoa zailduko dute baina argi

dago: konbergentzia hori etortzekotan denbora luzea iragan beharko da edo bi abiadurena behingoz onartu egin beharko da. Eta bi abiadura badaude, zergatik ez hiru?

A. Hauen sarrerarekin

■ «Europak ezin du mundu osoko miseria bere bizkar hartu; etorkin kopuru bat onar daiteke, baina ez gehiago» ●

ekialdeko herrien sarrera ixten da?

H.B. Ez dut uste. Polonia, Hungaria, Txekiar Errepublikak eta Eslovakiaren sarrera ere ezin da gehiegi atzeratu, mende bukaera aldera gauzatu beharko litzateke. Hori Europaren

eraikuntzaren ikuspegitik ez da denbora asko.

A. Konbergentzia ekonomikoa aurrera doa baina, seguruenik, konbergentzia sozialaren bizkar, eta badi-rudi zanga gero eta handiagoa izango dela.

H.B. Oso arazo handia da. Merkatu batasunak egundoko mesedea dakarkie herri garatuenei, eurek egiturazko fondoetan jartzen dutena baino askoz etekin handiagoa ateratzen dute. Beraz, ezin da berba egin Europako Batasunaz

Gizarte Segurantzaren batuz guztien artean bakoitzaren dagokion neurrian finantzatzen ez bada.

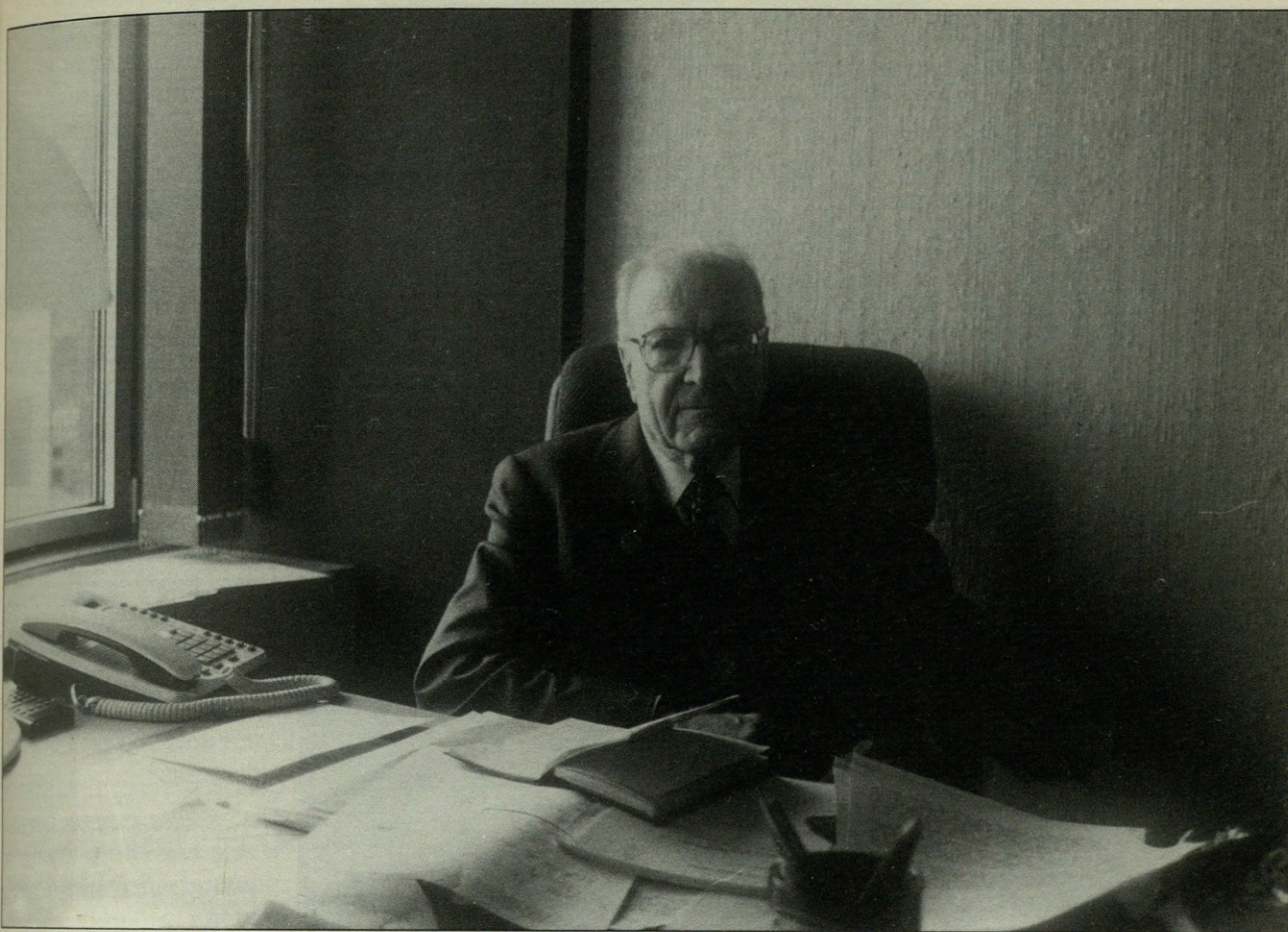
A. Nola jokatu behar du herrialde txiroeneko egoera horren aurrean?

H.B. Ikuspuntu bati lotzen saiatu beharko lirateke baina, zoritxarrez, bakoitza bere aldetik du. Oraindik inork ez dio heldu arazoari sustarretik. Espainia, adibidez, kolonizazio fondoetatik lortutako diruarekin gustura geratzen da eta kitto. Baina horrek ez du oinarriko arazoa konpon-tzen eta horri benetan heldu barik, herri txiroak gero eta txiroago izango dira. Gero egun, zenbait estatu Erresortu sartu zirena baino txiroagoak dira.

A. Ekonomikoki zein politiki koki batasun prozesuak aurrera doa, herritarren eremuan, aldiz, gauzak geldirik daude. Zergatik gertatzen da?

H.B. Pasaporte eta abarrek paperen kontua konponatzen samurra litzateke komertzio tateko biztanleentara mugatzen

Heribert Barrera 77 urte beteko ditu uztailean. Gaztea zela sartu zen ERCko gazte taldean eta harrezkero alderdian aritu da; Europako Legebiltzarreko legealdi hau bukatu ondoren politikagintza aktiboa utziko du.

dira, oso ondo doakie zerbitzari filipinoak izatea...

Lurraldearen defentsak, inmigrazioa mugatzera behartzen gaitu. Nire katalan izaerak jarrera hori indartu egiten du gainera. Maila pertsonalean ez dut ezer etorri direnen aurka, baina argi dago Katalunia atseginagoa zela bertan hiru milioi pertsona bizi zirenean sei milioi bizi direnean baino. Anaitasun hori inongo muga barik zabaldu gura izatea ezker faltsu

baten printzipioak direla uste dut. Ez naiz mugak erabat zabaltzearen aldekoa.

A. Orduan, komeni denean bai eta bestela ez.

H.B. Komeni, zentzu klasikoa erabiltzeagatik, burgesia eta klase nagusiei komeni zitzairen baina ez populazioari. Kataluniaren kasuan hobe izango zatekeen 60ko emigrazio handia baino adibidez lantegietako makina eta azpiegitura hobetzea. Francori komeni zitzaion.

A. Zer iruditzen zaizu Maastrichteko Itunaren osasun egoera?

H.B. Europako erakundeei buruz, Maastrichteko Ituna errealitate bat da eragile juridiko moduan, baina ez diru bakarra eta konbergentzia ekonomikoaren aldetik,

■ **«Erregioen Batzordeak ahalmen txikia du baina bere izate horri aurrerapausoa deritzot» ●**

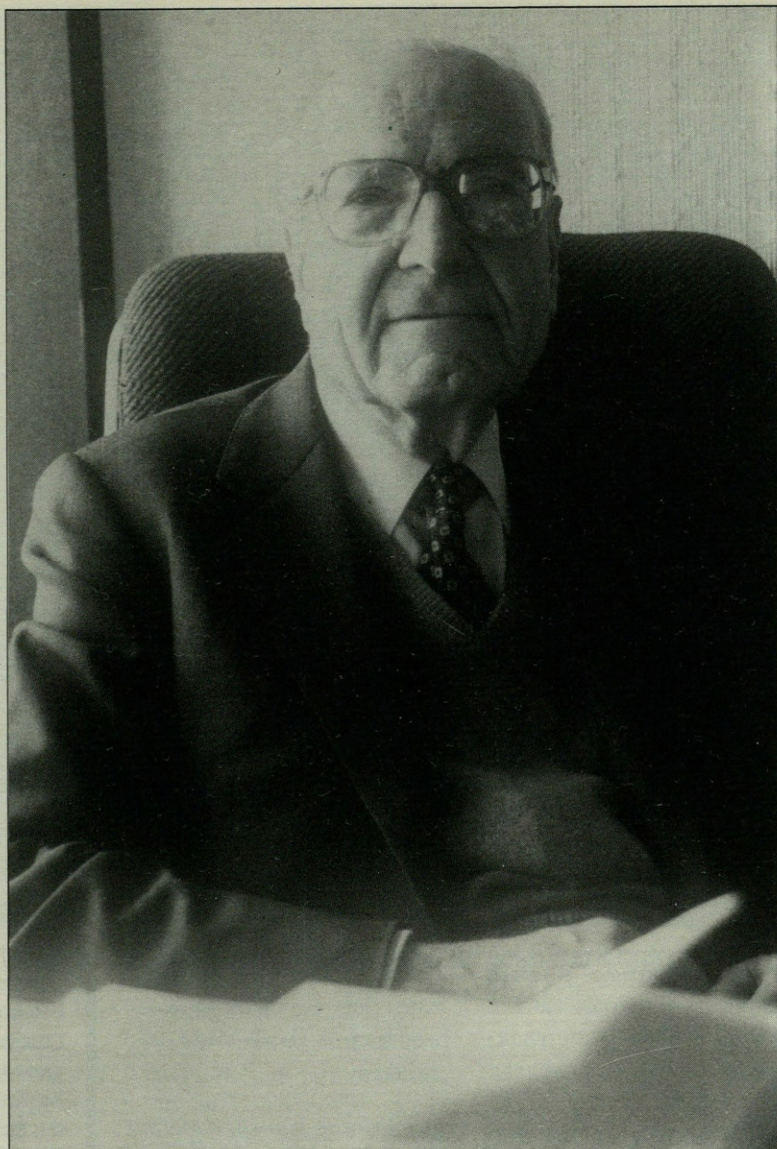
tuko balitz, baina inmigrazioaren arazoak asko zailtzen du batasun hori. Uleritzen dut teorian samurra dena praktikan horrenbeste zailtzea. Beraz, Schengeneko akordioen gauzatzerako denbora asko pasatuko da oraindik.

A. Horregatik, besteak beste, itxikeria eta arrazakeria salaketak ere gero eta gogorragoak dira EBren aurka.

H.B. Europak ezin du mundu osoko miseria bere bizkar hartu, hori ez da normala. Etorkin kopuru bat onar daiteke, baina ez gehiago. Ez dakit zeren izenean defenditu gura den erabateko ate zabaltze hori. Mundua den modukoa da, eta zabalkunde honek aberatsei egiten die mesede; aberatsak beren auzuneetan lasai asko bizi dira eta txiroak bazterretan pilatzen

Egungo
Europako
Batasunean
nazioek beren
ahotsa izan
dezaten asko
falta dela dio
Barrerak, baina
urratsez urrats,
denborarekin,
lortuko den
segurantzaz
ageri du.

1996rako guztia berraztertu behar da, epeak, baldintzak... Bestalde, erabateko trukea dogma bihurtu da eta alde horretatik murrizketa sozialak nagusitzen ari dira. Horren aurka egin behar dugu.

Mundu mailan ere teoria horiek nagusitzen ari dira eta GATT eta antzerakoekin Hirugarren Mundua txirotu besterik ez da egiten. Hazkundearen eredu jartzen dituzten Hirugarren Munduko herrialdeetan ere, Txile kasu, murrizketa sozialak gero eta handiagoak dira eta txiro eta aberatsen arteko zanga ere bai.

A. *Europako estatu gabeko herriei dagokionez?*

H.B. Maastrichtekin berdina gaude. Zenbait arlotan, Komunitatearen trabak gehitu egin dira eta, beraz, egoera kaskartu. Nazioek Europan boterea izateko borrokan jarraitu behar dugu, ez dugu etsi behar borroka horretan.

■ «GATT eta antzerakoekin Hirugarren Mundua txirotu besterik ez da egiten» ●

A. *EBk Erregioen Batzordea jarri du errealtate horri zelanbaiteko erantzuna eman guran baina, aldi berean, ez al da Batzorde bera herriei dagozkien eskubideen ukazioa?*

H.B. Batzordeak ahalmen txikia du baina bere izate horri ere aurrerapausoa deritzot. Dena den, nahiz eta aholku mailakoa bakarrik izan, duen garrantzia juridikoki ematen zaiona baino handiagoa da. Europako Batasuna eta estatu klasikoaren artean orain arte ordezkaturik egon ez diren beste osagai batzuen kontzeptua sartzen duen edozer beti da positiboa.

Hots, zalantza guztiekin baina azkenean, alderdian Maastrichti ezer baino hobea zela iritzi genion.

A. *Zer iruditzen zaizu Erregioen Batzordearen erdia udaletxeetako ordezkarietara osatua egotea.*

H.B. Akats handia. Horrekin estatuaren egituratik aparteko usaina eduki dezakeen edozer ahuldu gura dute. Horrez gain, estatu askotan erregioek ez dute eratze instituzionalik eta horrek garrantzia izan duela uste dut. Denborarekin erregioek eta udaletxeek batzorde baina izango dutelakoan nago. Udalek ere ulertuko dute beraien eta erregioen interesak desberdinak direla.

A. *Killilea txostena onartu zen eta katalanari ere estatus ofizial berezi bat eman zitzaion, baina bemen oraindik ez da katalanik entzuten.*

H.B. Katalanari buruz zerbait aurreratu da baina, oro har, gutxi aurreratu da hizkuntza gutxiagotuen arloan. Hizkuntzen gainean Ministro Kontseiluak erabakitzen du eta kitto. Dena den, estatu berrien sarrerak hizkuntza sistemen erreforma ekarriko du; lau herrialde hauek sartzen direnean hiru hizkuntza gehiago izango dira. Gaur egun 72 itzultzaile talde daude, hiru berri horiekin 110 izango lirateke. Txekarrak, eslovakiarrak, bulgariarrak eta poloniarak sartuko balira, adibidez, 210 talde lirateke. Beraz, hizkuntzen arazoa aztertu behar da eta honek hizkuntza gutxiagotuen zatia aukera berrien bat zabal dezake.

Xabier Letona

ækide

Euskal Herri osoa berreuskalduntzeak, gure herriko bazter guztietan 200 ikasgu baino gehiago izateak, didaktika arloan etengabeko aurrerapenak egiteak, euskara-ren irakaskuntzan aintzindari suertatu diren metodoak garatzeak... hitz batez, AEKren eguneroko lanak, gogo eta ilusioaz gain, baliabide ekonomikoak eskatzen ditu.

AEKren egoera ekonomikoak larria izaten segitzen du: EAEn laguntzak urriak dira eta datorren urtean zer gerta daitekeen ez daki-gu; Nafarroan kenketak gero eta handiagoak dira, eta Iparraldean ez dago inolako diru-laguntzarik administrazioaren aldetik.

Baina oztopo guztien gaintik helduen euskalduntze-alfabetatzeak eta AEKk aurrera egin behar dute, eta horretarako ezinbes-tekoa da zure laguntza.

Egin zaitez AEKide!

DEITURAK.....IZENA.....
 HELBIDEA.....Tf:.....
 HERRIA.....POSTA KODEA.....

AEKri ordainduko dizkiot neure kontu korrontetik:
 (☒batezmarkatu)

☐ 6.000pta/300 libera ☐ URTEAN BEHIN
☐ Beste kopuru bat: ☐ 6 HILABETERO
 .....pta/libera ☐ 3 HILABETERO

KONTUKORRONTEA.....☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

BANKETXE KLABEA.....☐☐☐☐

BULEGO KLABEA.....☐☐☐☐ D.C. ☐☐

sinadura:

Euskara eta neurri handi batean AEKren lana aurrera ateratzea zure esku dago: har ezazu AEKIDE laguntzaile txartela. Dirukopuru bat jartzearen, 6.000 pezetan jarri dugu urteko laguntza, 3 hilabetero, 6 hilabetero edo urtean behin ordaintzeko. Zenbateko hau ordaintzerik ez badaukazu, jar ezazu zuk zeuk egokien datorkizun kopurua. Bete, ebaki eta bidal ezazu txartel hau helbide honetara:

AEK
 Arrasate kalea 51,2.ezk.
 20.005 DONOSTIA
**Bueltan, geuk bidaliko dizugu AEKIDE
 TXARTELA!**

Eleuskara y, en gran medida, el trabajo de AEK, depende también de ti: suscribe una tarjeta AEKide. Hemos establecido una cuota iniciativa de 6.000 pesetas al año pagaderas trimestral, semestral o anualmente. Si esta cantidad no va acorde con tus posibilidades, fija tú misma/o la aportación anual. Rellena y envía esta tarjeta a:

AEK
 Arrasate kalea 51,2.ezk.
 20.005 DONOSTIA

Y TE MANDAREMOS LA TARJETA AEKide!

HISTORIA ETA GERO

JIRINOVSKI ETA BERE VODKA BOTILAK

JOAN den astean sinatu zen Errusian azken hilabeteotan Ieltsinek bultzatu duen Bake Zibilerako Ituna. Azkenean Vladimir Jirinovski oposizioko buruzagiak ere sinatu zuen baina ez bere ohizko zelebrequeriarik egin barik. Sinaketa ekitaldira bi vodka botila eraman zituen eta ondoren, Ieltsinek irri egiten bazion sinatu egingo zuela eta bestela ez. Antza, irri egin zion. Baina orduan vodka botila zertarako zen galdetu zioten kazetariak eta berak: «Ieltsini eta Txernomyirdini oparitzeko. Sinatzen badut izango dute ospatzeko arrazoirik; sinatzen ez badut, ordea, zotinak itotzeko balioko die».

KANTAGINTZATIK LEHENDAKARITZARA

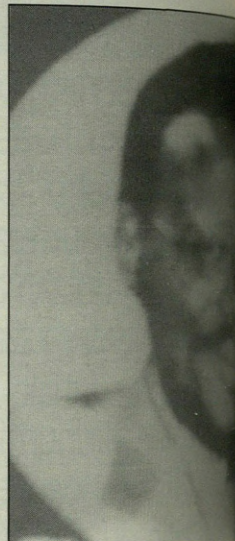
DATORREN asteburu honetan hauteskunde oroporrak izango dira Panaman. Batetik, bitxia kanapainaren

luzeera, 1993ko azaroaren 8an hasi zen eta maiatzaren 6an bukatuko da. Baina horrez gain, hautagaien artean ere bada berezitasunik, azken boladan politikagintzatik kanpoko hautagaiak aurkeztzen ari dira han eta hemen. Panamako kasuan Ruben Blades kantari ospetsua da Papa Egoro (Ama Lurra, bertako hizkuntzan) alderditik, hauteskundeen arabera irabazle ateratzeko moduan gainera.

FIDEL CASTROREN MUSUEN ARRISKUA

DUELA bi asteburu burutu zen La Habanan «Emigrazioa eta Nazioa» bilkura, irlan bizi diren eta atzerrian dauden erregimenaren oposatzaile moderatuak biltzen zuena. Bilkura bukaeran Fidel Castrok, besteak beste, Magda Montiel Davis oposatzaileetako bati musu bat eman zion. Miamira itzultzean, Magdaren dendak lehergailu mehatxuak izan zituen eta ondorioz bertako poliziak denda guztia goitik behera miatu zion.

E L E M E N T E S

«Afrikako banaketaren aurkakoa naiz, berri batu eta federala gura dugu».

Mangoshutu Buthezi, Hego Afrikako Inkathako buruzagia.

«Pujolek konfidantza kendu eta minutu batera Felipe hauteskundeak deituko ditu».

Francisco Alvarez Cascos, Espainiako PPko idazkaria.

«Alemaniako eskuin muturrak biltzailea da baina ez du demokrazia arriskuan jartzen».

Daniel Cohn Beudt, 68ko Maiatzeko buruzagia eta Frankfurtoko teniente alkate berdea.

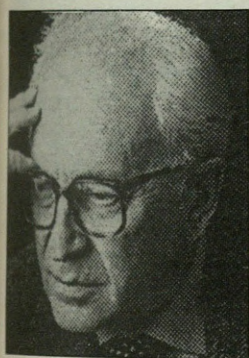

O I H A R T Z U N A K

NOLA ASETU MUNDUKO 7.000 PERTSONAK?

DAGOENeko 7.000 bat milioi pertsona bizi gara munduan eta kopurutzararen aurrean berriro ateratzen da biziraupenaren gaia. Pertsona guzti hauek herrialde garatueta biztanleek kontsumatzen dutena kontsumatuko balute, izango litzateke guztiak asetzeko beste ondasun eta elikagai? Adituen esanetan ez, mundu hau besteko 10 beharko lirateke guztiak asetzeko. Estatu Batuetako biztanle batek, esate batera, India edo Txinako batek baino 20 bider gehiago kontsumatzen du eta Bangladesheko batek baino 60-70 bider gehiago. Ezta-baida gero eta indartsuago ateratzen da adituen mahai gainetara eta behin eta berriro garapen sostengatuaz berba egiten da baina, agintariak batipat behin eta berriro egiten dute entzungorrena.

«Italian egonkortasun politiko handiegia zegoen; orain, azkenean, ez dakigu hauteskundeak nork irabaziko dituen».

Arrigo Levi, Italiako kazetari eta aztertzaile politikoa.

«Gorazdeko musulmanak NBK gerra euren ordeztu gitea itxaroten ari ziren».

Michael Rose, 'kasko urdinen' ardura Bosnian.

«Telebistaren neutraltasunerako jadanik badago erakunde publiko bat eta prentsak ez dit kenduko begirik gainetik».

Silvio Berlusconi, Italiako lehen ministroa.

MENDEBALDETIK ASIARA LAN BILA

HAMARKADETAN Mendebalde ekialdetik etorritako jendea hartu izan du lanerako. Orain, aldiz, ekialdeko zenbait herrialde dira herrialde garatueta biztanleak hartzen dituztenak, batez ere Asiako hegoekialdeko estatuak, 'tigreak' eta 'herensugeak' deitutakoak. Estatu Batuak eta Europako ekonomiek bizi duten krisi garaia kontuan harturik, teknikari eta langile kualifikatu ugari abiatzen dira Asia aldera lanpostu bila eta, orain arte bederen, zorte handiarekin. Dirua eta gora egiteko aukerak anitzak ei dira, nahiz eta bertan ere gero eta teknikari on gehiago ateratzen den.

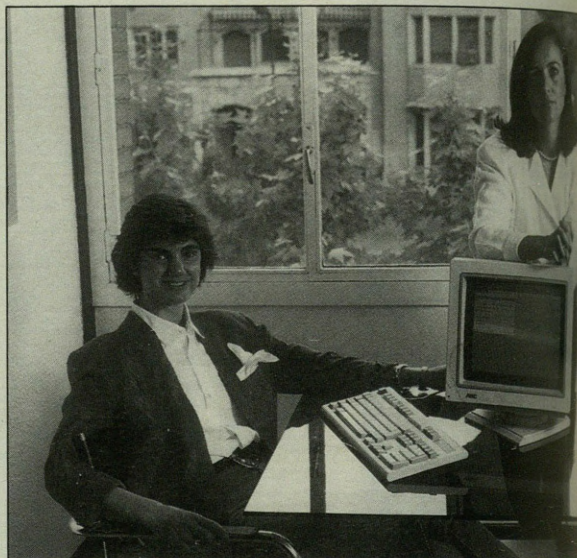

Enpresariak gerlari

Marketinak iraultza bat bizi du. Ohizko kontzeptuak zaharkituta gelditu dira eta «management» lehiakor berriaren inguruan bi dira nabarmendu diren idazleak. Jack Trout-ek eta Al Ries-ek marketinaren oinarritzko arauak zehaztu dituzte estrategia militar bat izango bailitzan. Heldu da marketinaren gerra!

«**GERRA** marketina», «Posizionamendua» eta «Marketinaren oinarritzko 22 lege» dira merkatu harremanetan *guru* bihurtu diren bi idazleon liburuak. Ausartak, berritzaileak, baieztapen harrigarriak egiten dituzte: *«Marketina gerra bat da non kompetentzia etsaia den, eta bezeroa eskuratu beharreko lurraldea»*. Ez da adibide hutsa. Jack Trout eta Al

Riesen azken liburuak, «Marketinaren oinarritzko 22 lege», Karl von Clausewitz-en «Gerrari buruz» liburutik hartutako estrategia militarak ditu oinarri. Orain arte historia liburuak zirenak abiapuntu derrigorrezkoa bihurtu dira marketinlari berrientzat. Zientzia hau orain arte bezeroaren nahietan oinarritu bada ere, gaur egun etsaia, hau da, kompetentzia du aztergai.

Teoria berriok estrategia militarretan oinarritzen dira.

«Ez ditut zalantzan jartzen obizko marketinaren arauak. Baina gerra bonetan garaile ateratzeko kontuan hartu behar dira balizko konpetidoreak»,

esaten du Troutek.

Gerra eta marketinaren arteko diferentzia bakarra da, idazle hauen arabera, gerra guda fisikoa eta marketina guda mentala direla.

Batzuen aburuz merkatuaren ikuspuntu basatiak bada ere, Burger King, Nestle, Xerox edota Silicon Graphics bezalako enpresak hasi dira dagoeneko *management* lehiakoraren inguruko teoria berri hau aplikatzen. Jamaika edo Zeelanda Berriko Turismo Ministerioak, Valentziako Turismo Institutua, Itel, Telefonica edo pribatizatzen prozesuan dauden petroli enpresak... denak eron daitezke Trout eta Riesen sarean.

Hamabi arau

1. Hobea da lehenengoa izatea onena izatea baino.
2. Lehenengoak ez bagara, kategoria berri bat asmatu beharra dago lehenengoak izateko.
3. Marketina pertzeptzioen bataila bat da, non etsaia kompetentzia den eta bezeroa eskuratu beharreko lurraldea.
4. Arrakastarako giltzarria gerran eta *management*-ean ere, fronte kontzentratu batean irekidura sakonena lortzean datza.
5. Marketiaren emaitzak epe luzeokoak

dira.

6. Arrakastakon marka bat ezin da dibertsifikatu edo banatu.
7. Bezeroak zintzotasuna eskertzen du.
8. Ezinezkoa da etorkizuna aurrakustea.
9. Arrakasta harrokeria eta porrotaren aurretik aritzen da.
10. Porrota onartu beharra dago.
11. Programa arrakastatsuek joerak dituzte oinarri.
12. Aurrekontu egokirik gabe, ez dago ideia bat burutzerik.

Xabier Agirre, Elkarte Laboralen Taldeko lehendakaria

«Elkarte laboralen egokitze ahalmena krisi garaietan handiagoa da»

Elkarte Laboralen Taldeko enpresen administrazio kontseiluko lehendakariak txosten bat eman dute argitara enpresa hauek konpetitibitate mailan dituzten arazoak azalduz. Oraingoz eztabaida prozesuan bada ere, Xabier Agirrerekin hitz egin dugu soldata eta ordutegien malgutasunean oinarritzen den txosten honi buruz.

ARGIA. *Elkarte laboralak enpresa eredu hobeak dira krisi garaietan agertzen diren arazoei aurre egiteko?*
XABIER AGIRRE. Krisi garaietarako egokitze ahalmena handiagoa izan

daiteke. Eta gainera, zenbait enpresa garai hauetan elkarte laboral bihurtzen dira, jabeek enpresa ixteko asmoa dutelako, edo langileen ekimenez.

A. *Krisi garaietan,*

eskuarki, elkarte laboralek hartzen dituzten neurriek onarpen handiagoa dute langileen artean bestelakoetan baino.

X.A. Bikoiztasun bat ematen delako, hau da, langilea enpresaren bazkide da. Hala ere, ohizkoa izaten da eztabaida sakonak egotea. Krisi garaietan neurri murriztaileak hartzen dira, baina enpresaren emaitzak positiboak badira, langileek bestelako enpresetan baino gehiago nabaritzen dute eta egiten diren hitzarmen zehatzak langileentzako abantaila handia-

goak dituzte.

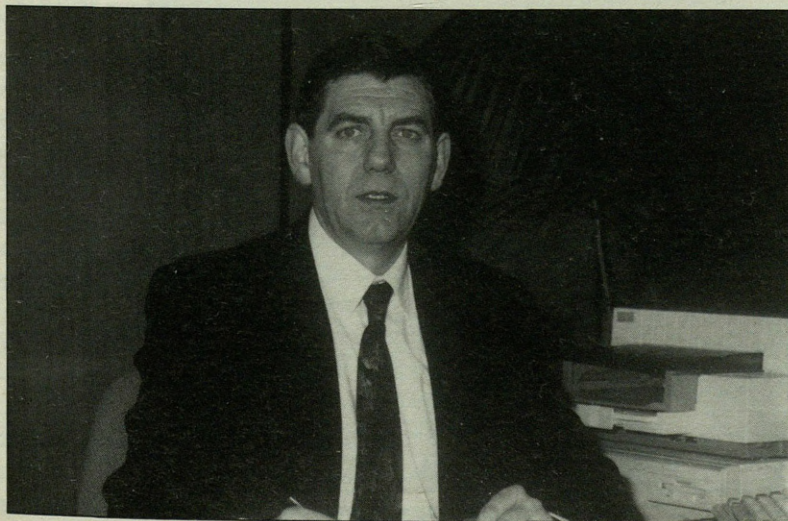
A. Nafarroan elkarte laboralek koorapetibek beste ordaintzen diote Haziendari. EAEko Diputazio desberdinekin ari zarete antzeko akordioa lortzeko.

X.A. Guk ordaintzen dugun zerga kooperatibekin parekatzea da helburua, hots, % 20 ordaindu, gaur egun % 35 ordaintzen baitugu. Neurri fiskal berri hauek ez dira eskubide berezia, zeren eta kooperatibetan bezala elkarte laboraletan etekinak erreserbetan edo enpresaren piztean inbertitzen baitira.

A. Martxan jarritako beste prozesu bat elkartze edota fusioena da. Siderurgia mailan sortzeaz dagoen San Blas Taldea adibide dugu.

X.A. Seguraski uda ostean talde bezala hasiko da. Beste sektore batzuetan era saio batzuk egin ditugu, estant-pagintzan eta grafikagintzan, baina zaila da industria sakabanaketa handia delako, eta askotan zuzendaritza mailan ere oztopo handiak egoten direlako.

Myriam Gartzia

Xabier Agirreren esanetan, «elkarte laboraletan neurri murriztaileak hartzen direnean langileen arteko eztabaidak sakonak eta garrantzitsuak izaten dira».

SEASKA OFIZIALTASUNERANTZ

A

urtengo negoziaketetan, lehen aldikotz, Seaska eta ministro baten arteko zuzeneko harremanak gertatu dira, hots, Francois Bayrourekin. Eta baita urrats zehatzagoak egin ere, une honetan estatutu bat lortuta baitaitezke ikastolak. Hargatik negoziaketa tekniko zaila bururaino ez da oraindik eramana; irakasleen onespina eta Administrazioaren aldetik puntu tekniko zenbait konponduz gero, urrats nagusia eginga izango dela diote denek.

FRANÇOIS Bayrou Hezkunde Nazionaleko ministro biarnoarraren etortzea Pariseko gobernura, ikastolentzat, eta zabalago ikusirik euskal munduarentzat, baikortasunez ikusi zen duela urtebete. Honela, ezkerreko gobernuaren moteltasun zerbaitekin bukatuko zela uste zuten batzuek, nahiz orokorki konfiantza gutxi

egin zitzaion eskuineko gobernuaren ministroari. Ikastolak hiru urterako hitzarmen batekin zeuden. Hau, aurrekoari, 1992ko abenduan bukatu zena jarraitzen zitzaion.

Azken hitzarmen horrek ama eskola eta lehen mailako irakasleen soldata, hinki-hanka estatuaren gain utzi zuen, nahiz soldata eta estatutu apalena zeukaten

irakasleek. Aitzitik, Seaska ez zen eskola bezala onartua. Bayrouk, bere lehen deklarazioetan, urrats berriak egingo zirela jakinarazi zuen; Euskaltzaindiaren errezibitzearen kariatara, Paben, uztailen *«gauzak aldatuko zirela»* jakinarazi zuen, halaber, Calendretten, biarnearazko eskolen biltzarrean Oloronen.

Ministroaren adierazpenen haritik ibili ziren Seaskako negoziatzaileak. Parisen hartu zituen ministroak gauzak bidean jarriko zituela erranez. Bere hitzen eta Hezkunde Nazionalearen egituren artean *«ia leize»* bidezgoela, kezkaturik adierazi zuten Seaskako buruzagizakoek otsail honetan 'Kontratu-elkargoaren' bidean jarriak ziren negoziaketak. Horrelako kontratuek dituzte kudeatzen Frantzian, eskola pribatuen eta estatuaren arteko harremanak, Loi Debre izeneko Legearen bidez.

Bide hori proposatu zuen Bayrouk eta udazkenean geroztik horretaz dioten negoziaketak. Honek abantaila nagusia da 'eskola' bezala onartzen dela Seaskaren irakaskuntza sare osoa. Alderantzizkoak ditu kezkak sortu: euskarazko irakaskuntza nekazari onar lezaketako sistema frantses elebakarrak. Puntu teknikora joanez, irakasleen formakuntza, oinarritutako puntua dena kontratu sistema horretan, gailu minbera gertatu da. Alabaina, ez du uste sistema frantziarrak euskarazko irakaskuntzarako forma

Senperetik Baiona Ttipiko 25. urteurrenera

URTEBETETZE garrantzitsuak ospatzeko tenorea aurten heldu zaio Seaskari. Izan ere, maiatzak 8koa Herri Urratsen hamargarren edizioa izango da; uztailaren 2an Baiona Ttipian egitekoa den Seaskaren 25. urteurrenaren atari. Senperekoa gainean, Baionakoa buruan, antolatzaileak bi frontetan ari dira.

Festak festa, datuei begiratzea baino ez dago Seaskak gizartean duen gero eta onarpen handiagoaz ohart gaitezen. 1993-1994 ikasturtean 1.290 ikasle dituzte

ikastolok, aurreko ikasturtean baino 100 gehiago. Zenbakiok, amestu ezinak ziren mende laurdena atzera eginez gero.

Datuok alaitutako mende laurden honen ondoren, baina, erronka latza aurrikusten da gerorako; Frantziako Hezkuntza Ministerioarekin lortukiko akordioa behin-behineko irtenbidetzat joa da, hots, Seaska irakaskuntza zerbitzu publiko bezala onartzen ez duen hitzarmena. Horretara zuzendu beharko hurrengo urratsak.

Bayrourekin izandako negoziaketen ondoren behin-behineko konponbidea lortu dela dirudi. Behin-betiko irtenbidea, hala ere, urrun dago oraindik.

kuntzarik prest denik. Gainera, Debre lege horrek estatuaren laguntza baldintzatzen du irakasleen formakuntza eta kontrola.

Irakasleen titulazioa

Horretarako CFP, formakuntza zentro bat eraiki beharra zen. Baionako Fakultatean den euskal institutuarekin harremanetan jarri ondoren, formakuntza proiektu bat eraiki da, Seaskako irakasleen diplomarako prestatzeko.

Filipe Goietzek dioenez, «negozioaketa ia bukatuak dira orain». Apirilaren 18an, bilera bat egin zen Seaska eta Bayrou ministroaren artean, azken puntu batzuen finkatzeko. Maiatzaren hasierako erantzun

guztiak emanak izango dira. Ondoren Seaskako Biltzar Nagusi berezi batek onepena eman beharko du.

Lau urterako hitzarmena izenpetu behar lukete ekainean ikastolek eta ministroak. Datozen ministro berriek edo Toubon legearen erabilpen bihurriak «arriskutsu» ikusten ditu Goietzek, baina baikor da geroan. Euskararen inguruko kontsentsua Euskal Herrian indartsua da. Frantziar IFOpek berriki egin inkestak agertzen du herri hizkuntzen onspen oso zabala ere. Etorkizunaren bidean Seaska borrokatu da hortzez eta haginez, eta Frantziako hizkuntzek eredutzat daukate.

Luzien Etxezarreta

KALEAN!

INARI GAMINDE
BERNHARD MATHIYET
ISABEL MILLET
JURGEN WOLFF
ARISTEA MARGITA
TITO RODRIGUEZ
KITA PEREZ URBASA
NABIER ISASI
LOREL ERIBONDO

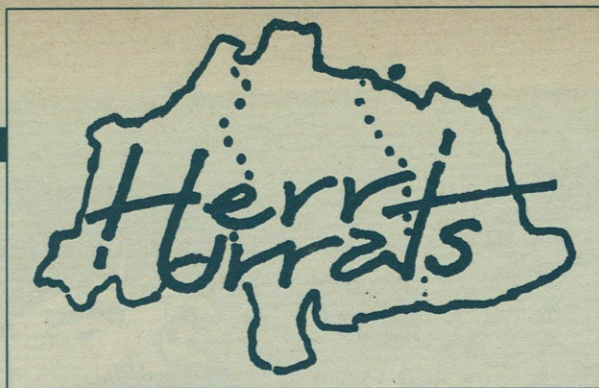
HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT!

Izen-deiturak .....
 Helbidea .....
 Herria ..... Posta kodea .....
 Tfnoa .....
 Banku edo Aurrezki-kutxa .....
 Kontu zenbakia .....
 Sukurtsala .....
 Kontuaren jabea .....

- Urtean hiru edo lau ale.
- Aleko kobratuko da, zuk aldizkaria etxean jaso ondoren.
- Salneurria: kalekoa baino % 15 merkeagoa.
- Posta gastuak gure pentura.

Bizkaiko AEK (ELE), Diputazio k. 3-1., 48009 Bilbo
Tfnoa.(94) 423 15 52 - Faxe 424 80 12

GEROA GALDERA IKURREZ

Hauxe da 1991n Ipar Euskal Herrian euskararen egoerari buruz egindako azterketaren zenbait datu estreinako argitaratzen diren okasioa. Denak ezin eman eta, interesgarrienak aukeratu ditugu. Datuok ez dira, baina, nahi adina pozgarri. Aitzitik, hainbat eremutan gertatzen ari den gibelertzearen ispilu ditugu.

ONDORENGO datuak, 1991n Euskal Herrian Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politika Idazkaritzaren aginduz euskararen egoera ezagutzearren burututako ikerketaren emaitzak dira. Ipar Euskal

Hizkuntzaren ofizialtasun eza euskararen berreskurapenerako langa nagusietakoa da.

Herriari dagokionez, azterketaren kudeantza Siadecoren —Donostiako ikerketa bulego espezializatua— gain ezarria izan

zen, eta Euskal Kultur Erakundea eta AEKrekin elkarlanean burutua. Azterketa honen zenbait emaitza ezagunak diren arren,

hauxe da ikerketaren zenbait atal —euskararen erabilera, euskararekiko jarrerak...— plazaratzen diren lehen okasioa.

Ipar Euskal Herriak 236.963 biztanle zituen 1991n: kostaldean 154.530, Lapurdi Barnealdean 31.806, Nafarroa Beherean 34.749 eta Zuberoan 15.878. Datuok orotara harturik, biztanleriaren % 79 Lapurdin bizi dela ikus daiteke. Ipar Euskal Herriko euskaldunen % 62 eta erdaldunen % 87 Lapurdin bizi da.

Herrialdeka, Barnealdea eta Kostaldearen arteko jauzia ageri da hizkuntza ezaguera eta gaitasunaren dagokienez. Lapurdin euskaraz ongi hitz egiten dutenak % 26 dira, Nafarroa Beherean % 60 eta Zuberoan % 62.

Datuok orokorrean hartuta eta Euskal Herriko emaitzekin alderatuz gero, Hego Euskal Herriko herrialdeetako elebidun funtzionalen —euskaraz erdaraz bezain ongi mintzatzen direnak— baten bestekoa gainditu egiten da Ipar Euskal Herrian. Datu pozgarriok, baina, ilundu egiten dira adina-taldeen

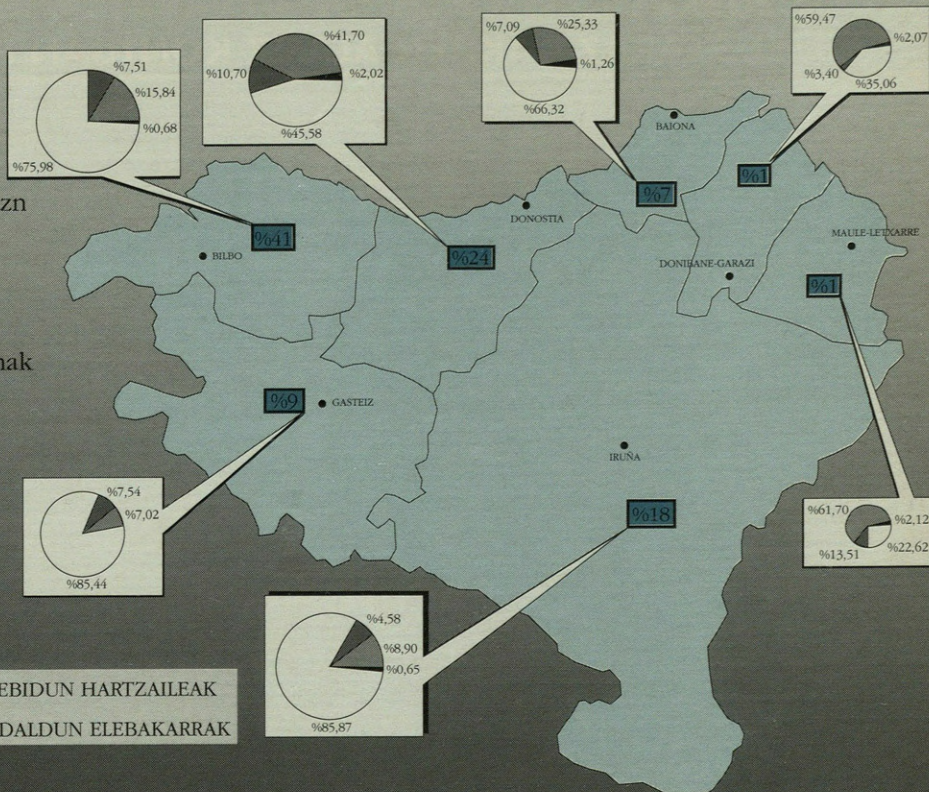
HIZKUNTZAREN EZAGUPENA ETA GAITASUNA HERRIALDEKA

EUSKALDUN ELEBAKARRAK:
Euskaraz baino ez dakitenak

ELEBIDUN FUNTZIONALAK:
Euskaraz eta erdaraz ongi mintzatzen direnak

ELEBIDUN HARZAILAK:
Euskaraz zerbait hitz egin, edo jakin ez arien, ongi ulertzen dutenak

ERDALDUN ELEBAKARRAZ:
Erdaraz baino ez dakitenak

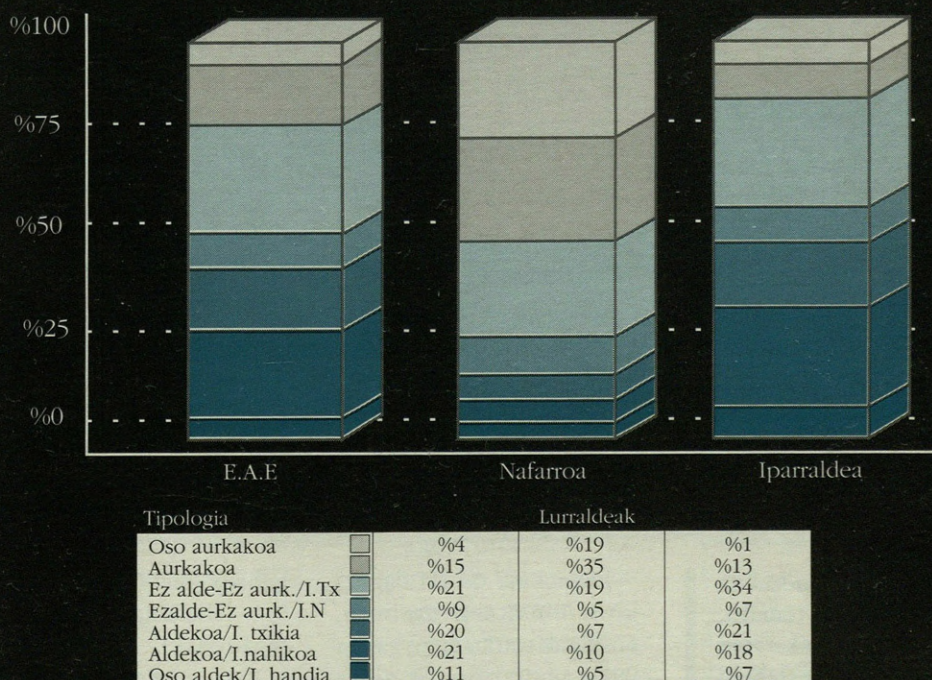
ITURRIA: Hizkuntza politikarako idazkaritza nagusia. Eusko Jaurlaritza. 1994

araberako hizkuntza
zagupena zertan den
ikusita.

Honela, inkestak era-
kusten duenez, euskararen
transmisioan galera garrant-
zitsua gertatu da. Izan ere,
lehen hizkuntza euskara
baino izan ez dutenen batez
bestekoak etengabe egin du
behera. Adin taldeka, be-
herakada hori, 1942-1956
eta 1957-1966 urte bitartean
gertatu da bereziki, hots,
egun 35-49 eta 25-34 urte
dituztenen adin taldeetan.
1967-1975 bitartean, atzera-
kada gertatu den arren,
aurrereko urteetan baino
txikiagoa izan da.

Adin taldea zenbat eta
txikiagoa izan, orduan eta
urriagoa da lehen hizkuntza
euskara baino ez dutenen
batez bestekoa, eta aldi
berezian, euskara eta erdara
dutenenak gora egiten du.
Hala ere, nahiz eta urtetan
lehen hizkuntza erdara
baino ez dutenen batez

EUSKARAREKIKO INTERES ETA JARRERA, JARRERA TIPOLOGIAK LURRALDEKA

ITURRIA: Hizkuntza politikarako idazkaritza nagusia. Eusko Jaurlaritza. 1994

bestekoa etengabe hazi
den, hazkunde hori txi-
kitzen ari da egun. Ezin

esan, dena den, alor ho-
netan euskararen berresku-
rapena hasia denik.

**1991n egindako
azterketaren emaitzak dira
goiko tauletakoak.**

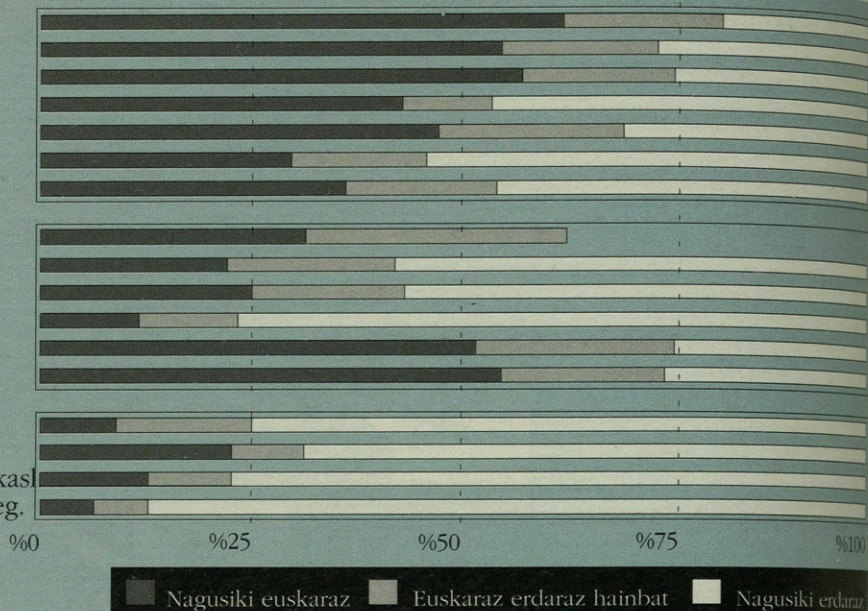

EUSKALDUNEN HIZKUNTZ ERABILERA SOLASKIDEEK EUSKARAZ DAKITEN ALA EZ KONTUAN HARTU GABE

1. Aiton - amonekin
2. Amarekin
3. Aitarekin
4. Senar - emaztearekin
5. Anai - arrebekin
6. Seme /alabekin
7. Etxean

8. Lagunartean
9. Dendetako saltzaileekin
10. Zure lankideekin
11. Zure nagusiekin
12. Merkatuko jendearekin
13. Parrokiko apaizarekin

14. Bankuan
15. Udaletxean
16. Seme - alaben eskolako irakasleekin
17. Osasun - zerbitzuetako buleg.

ITURRIA: Hizkuntza politikarako idazkaritza nagusia. Eusko Jaularitza. 1994

E.H.ko TB eta irratiek askoz ere programa gehiago beharko lituzkete euskaraz

Haurrek eskolan frantses bezainbat euskara ikasi behar dute

Herriko etxeetako langileek euskara jakin beharko lukete

E.H.ko Administrazio publikoan sartzeko beharrezkoa izan beharko lituzkete euskaraz jakitea

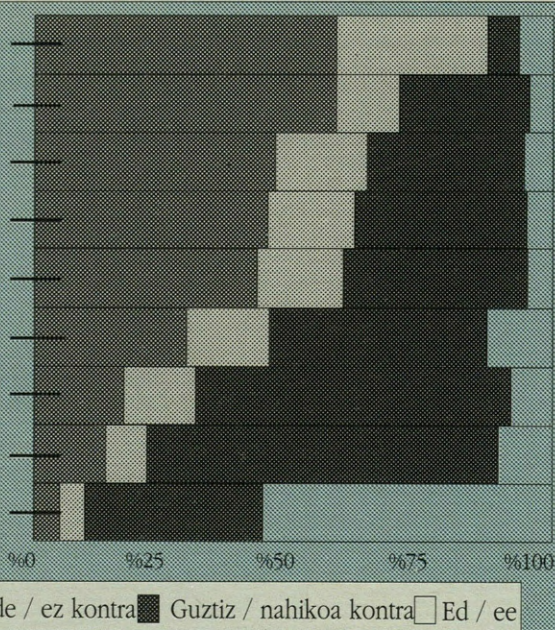
Ezinbestekoa da haur guztiek euskaraz ikastea

Nahiago dut ingelesa ikasi euskara ikasi edo hobetu baino

Euskaldunek euskaraz hitz egin behar dute denek jakin ez arren

Euskararekiko interesa moda besterik ez da

Etxetik kanpo euskaraz hitz egiteaz lotsa edo ahalge naiz

ITURRIA: Hizkuntza politikarako idazkaritza nagusia. Eusko Jaularitza. 1994

Gertuko komunitatetik urrundu ahala (familia, lagunartea...) euskararen erabilera nabarmen jaisten da. Banku, udaletxe, eta osasun-zerbitzuak dira, baina, kate horretan datu okerrenak erakusten dituzten eremuak.

Biztanleria osoari dagozkion emaitzen arabera, euskarak sufritu duen galera irabazia baino bi aldiz handiagoa izan da; batetik, euskara guztiz galdu duten euskaldunak euskaraz ongi hitz egiten ikasi duten erdaldunak baino bi aldiz

gehiago dira (biztanleriaren %6 lehenengoak eta %3 bigarrenak).

Ipar euskal herritarren %41ek euskara izan du ama hizkuntza (horietatik %76k eutsi diote euskarari eta %24ek guztiz edo zerbait galdu dute). Ama hizkuntza

erdara izan dutenen artean (biztanleriaren %59), aldiz, euskaraz ongi edo zerbait ikasi dutenak %8 baino ez dira izan.

Hizkuntza erabilera da HPINek agindu azterketan ikerturiko beste alor bat. Hemen ere zenbait datu on kezagarriak dira. Oro har, etxean euskaraz hitz egiten dute euskaldunek, eta neurri txikiagoan, baina, etxetik kanpo gertuak komunitatean ere (lagunartean, azokan...).

Etxetik jaio behar

Erabilera eremurik formalean —banku, udaletxe, osasun zerbitzuetan— izugarri jaisten da euskaraz mintzo direnen kopurua. Euskara eremu publikoetatara atera gabea dago behar handi batean.

Etxean erdaraz mintzo direnen kopurua euskaraz

hitz egiten dutenena baino handiagoa da. Euskaraz mintzatzen aiton-amonekin (% 80), aitarekin (% 75), amarekin (% 71), anai-arrebekin (% 65), eta senar-emazteekin (% 54) hitz egiten da gehien. Seme-alabekin, aldiz, euskaldunen % 45 soilik mintzo da euskaraz. Senitar-tean, beraz, hizkuntzaren erabiler handiagoa da belundien artean —aiton-amon eta gurasoekin—, belu-naldi berekoen artean baino —senar-emazte eta anai-arrebekin—.

Belaunaldi zaharrene-tatik gazteenarekiko bila-kaera honek ederki asko erakusten du jasaten ari den galera etengabea. Izan ere, gibelera-ze, gaitasunean ezezik erabileran ere gertatzen ari baita.

Erabileraren alorrean, bestalde, beren inguruan orain dela hamar urte baino euskara gehiago hitz egiten ote den itaundu zitzaien inkestatuei. Honela, gehienek uste dute jendea gaur duela hamarkada bat baino gutxiago mintzo dela euskaraz (Lapurdin % 37 da uste horretakoa, Nafarroa Beherean % 46 eta Zuberoan % 53).

Azpimarratzekoa da Nafarroa Beherea eta Zuberoan —herrialderik euskaldunenetan— biztan-

Iñaki Larrañaga, Siadecoren azterketen koordinatzailea:

«Berreskurapenean zenbait bide hasiak dira jadanik»

ARGIA. Orain 3 urte egindako azterketaren arabera, zein diagnosi egingo zenuke euskarak ipar Euskal Herrian bizi duen egoeraz?

IÑAKI LARRAÑAGA. Hizkuntz ordezkapen prozesua ez da gelditu, aurrera darrai. Eta zenbait gune euskaldunetan, bai ezaguera baita erabilerari dagokionez ere, euskara atzerantz doa. Euskarak ez du familia beste babesik izan, eta familia bera ere oso pipiak jota aurkitzen da hizkuntzaren transmisioa bideratzeko orduan. Frantses irrati-telebistek frantsesa nagusiarazten dute etxean.

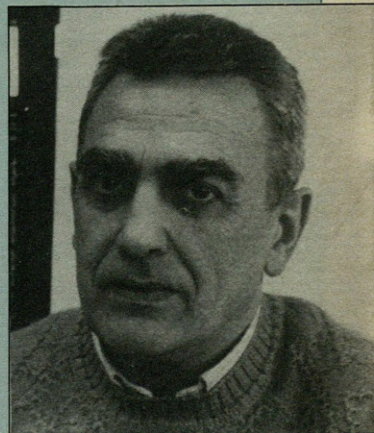
A. Zein da alderdirik larriena?

I.L. Euskaraz dakien jende kopurua ikusirik, hizkuntzak gizartean

presentzia sozial handiagoa izan beharko luke. Baina euskararen presentzia soziala baztertuta da, eta murriztua dago. Frantsesaren presentzia guztiz menperatzailea da.

A. Datuek diotenez, bala ere, euskararen aldeko jarrera gero eta indartuagoa da.

I.L. Badira berri baiko-rrak. Ezagupenari dago-kionean, txalotzekoa da ikastolek eta AEK-k egin-dako ahalegina. Bestalde, gero eta jende gehiago —gazteak gehienbat— hizkuntz kontzientzia handia hartzen ari da, orain 10 urte baino askoz gehiago. Gazteen kontzientzia indartze horrek indar handia emango dio berreskura-penari geroari begira. Horretan giltzarri izan dira

Herri Urrats, Korrika... eta bestelako ekintza guztiak, eta baita euskarazko komunikabideek egin-dako lana ere. Berresku-rapenaren xedean zenbait bide hasita daude jadanik, eta jendea jabetu da horretaz. Berreskurapen prozesuak ordezkape-nekoa gelditzeko nahikoa indar izango ote duen da kontua.

leriaren erdia iritzi horre-takoa izana. Bi herrial-deotan egun orain hamar urte baino euskara gehiago hitz egiten dela uste dutenak % 11 baino ez dira. Erabiler tankerakoa dela diotenak, aldiz, % 31 dira Nafarroa Beherean eta % 32

Zuberoan. Etorkizunaz, baina, gehiengo baikor da.

Komunikabideei dago-kionez, zenbait datu oso interesgarriak dira. Biztan-leria osoaren % 67k irrata egunero ordubete edo gehiagok entzuten zuen arren, % 16 baino ez dira euskarazko irrata beste hainbesteko denboraz entzuten zutenak. Irratia entzuten duen laurdena baino gutxiago da, beraz, euskarazko irrata pizten duena. Euskal telebista —sarea erabat zabaldu

gabea zegoen ikerketa burutu zenean—, biztanle-riaren % 5ek ikusten du.

Datuok euskaldungoan kokatuta, emaitzak askoz hobeak dira, hiru irrati euskaldunen lanaren erakusgarri neurri handi batean. Euskaldunen % 41ek egunero ordutebe entzuten du euskarazko irrata, eta % 8k beste hainbesteko tartea igarotzen du Euskal Telebista ikusten.

Alberto Irazu

Hainbat eremutan euskararen gibelera-ze nabarmena den arren, hizkuntzarekiko kontzientzia handitzen ari da urtez urte ●

PARISE INGELESAREN BELDUR

Toubon legearen lehen oihartzunak heldu bezain pronto, Ipar Euskal Herriko euskaltzale guztiek kezka azaldu dute. Baita Frantzian diren beste herri hizkuntzen ordezkariak ere. Azken asteotan, bien bitartean, Jaques Toubon ministroa frantsesa ingelesaren aitzinean babestea xede duen legearen beharrezkotasunaz mintzatu da hainbat komunikabideetan. «Le Monde» egunkarian legitimitatezko urrats bezala jo da Toubonen jokaera.

KULTUR Saileko Toubon ministroak frantsesa babesteko agertu Toubon legeak uhinak sortu ditu. Gero eta gehiago —hori baita lege berriaren

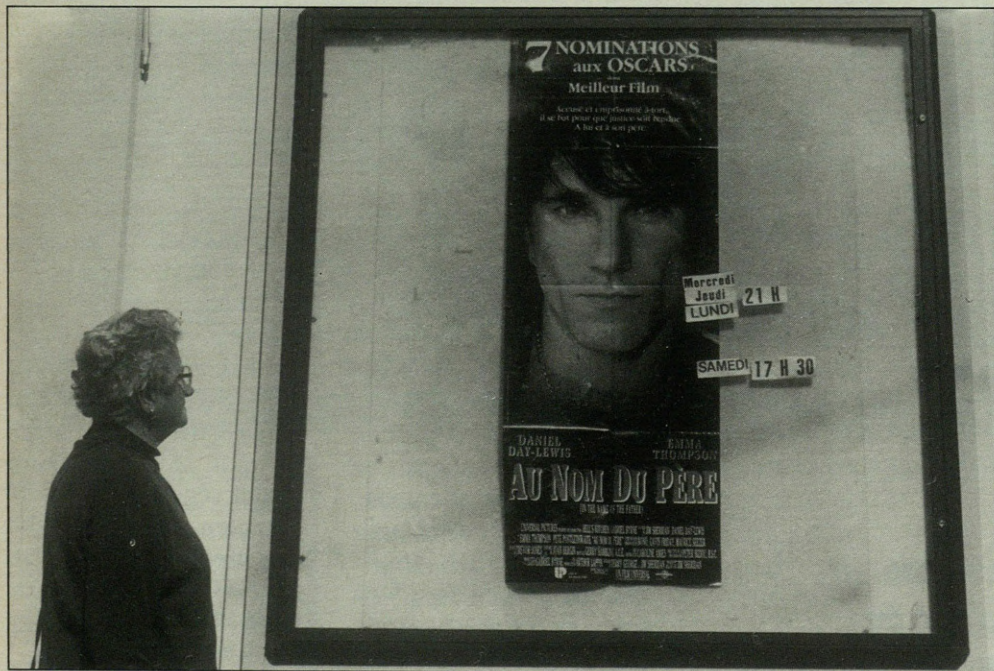
funtsa— ingelesaren nagusitasuna aipatzen ohi da, eta frantsesaren defenditu beharra horren aitzinean.

Haserrea sortu zen jadanik Frantziako Konsti-

tuzioa aldatu zelarik, iazko ekainaren 23an, 2. artikuluan frantsesa errepublikaren hizkuntza bihurtu zela. Ondoren, GATT negoziaketak zirela eta, arte

desberdinetako pertsonak bilduz mugimendu bat sortu zen frantses kulturaren defentsan. Ildo horri jarraituz dugu Toubon lege berria.

Toubon legea aipatzen delarik publizitatea da arlorik azpimarratuena. Horren arabera, bai publizitate publiko zein pribatuak erabat frantsesez izan beharko lukete aurrerantzean, eta irrati eta telebista programetan berezko hizkuntza-bertsioan transmititutako lanak baino ez lirarteke salbuespenzat joko. Edozein hitzaldi edota mahainguruk ere frantseser beharko omen du izan, eta irakaskuntza eta unibertsitate mailan ere frantses izango da —atzerriko hizkuntzak irakasten diren lekuak salbuespen— erabili beharreko hizkuntza.

Frantsesa ingelesaren erasotik babestea da Toubon legearen helburua.

Hautetsiek kezkarik ez

Lehendabiziko erreakzio publikoak apirilaren 9an agertu ziren, Euskal Kultur Erakundearen biltzar nagusiaren kariatara. Bertan Ipar euskal Herriko hautetsi gehienek parte hartu zuten. Bai Jean Haritxelarrek baita

Zer aldatuko da? Gauza gutti, ene ustez

EZ da lehen aldia frantses gobernuak zaindu nahi duela frantses erabilera. Duela zerbait urte —noiz ez dezaket erran— Etiennele jaun erakasleak salatu zuen frantsesek daukaten «anglomania» edo, hobeki erran, «ingelerazaletasuna», «franglais» delakoaren kontra idazten zuelarik.

1975-eko abenduaren 31n, frantses Lege Biltzarrik bozkatu zuen lege bat, Bas-Auriol deritzana. Zer da lege horren mamia? Toubon legearen arabera, frantsesaren aldekoa, frantsesean ingeles hitzen sartzearen kontrakoa. Hamabortz urteren buruan, berteze lege bat aurkezten du Toubon kultura minixtro jaunak. Ene lehenbiziko gogoeta da, horretaratuek baldinbadira erakustera emaiten dutela Bas-Auriol legeak ez duela eraginik ukan eta, beraz, debaldetan egin dela.

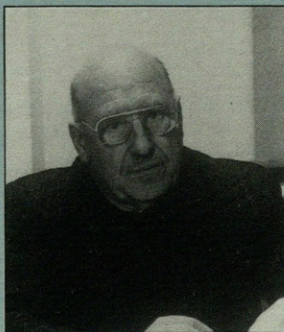
Halere, aldatu da garaia. Anartean, frantses Lege Nagusiaren artikulua bat —bigarrena hain zuzen— emendatua izan da eta honek deritzo: «Errepublikaren hizkuntza frantsesa da». Hauxe da denengiltza, egiazko oinarria.

1/ Frantsesa da, beraz, hizkuntza ofiziala.

2/ Frantsesa da, denbora berean; Frantziako hizkuntza bakarra, Frantziaren diren bertze hizkuntzak ez baitira aipatuak, legearen aintzinean eta Lege Nagusiaren baitan bizi ez balira bezala.

3/ Legez kanpo dira bertze hizkuntzak.

Toubon legeak garatzen ditu printzipio horiek: frantses hizkuntza da Frantziaren nortasuna eta ondarearen gai premiatuena. Erakaskuntzaren hizkuntza da (Zer bilakatu dira ikastolak eta eskola publikoetako B eredua?), lan hizkuntza

JEAN HARITXELHAR

Euskaltzainburua

orotan, harremanetarako erabiliko dena eta zerbitzu publikoetan bakarrik onartua izanen dena.

Gehiago dena, legearen 15. artikulua aipatzen ditu legea betetzen ez dutenentzat izanen diren isunak, zigor gehiena izanez sei hilabeteren presondegia eta 50.000 liberako isuna.

Nahiz 19. artikulua dioen ez dela legea egin Frantziako bertze hizkuntzen kontra (eta gauza bera zioen erantzun didarik Toubon jaunak igorri

nion gutunari) senatoreek aurkeztu dute emendio asko hizkuntza xumeen alde, oraindik ez baitakit zer diren emendio horiek.

Zer aldatuko da? Gauza gutti, ene ustez. «Ingelerazaletasuna» ematuko da hastapenean eta gero, emeki emeki, Estatu Batuetako ekonomiaren eraginez, berriz sartuko dira ingeles hitzak. Anartean, ez dituzte ikastolak kenduko, ez du Frantziak hizkuntza xumeen alderako deus gehiago egingen ez du sinatuko Estrasburoko karta famatu hura.

Eta guk? Guk segituko dugu orain bezala legeri obedituz, baina ez betez (se obedece y no se cumple) eta aspaldi honetan bezala, euskararen alde borrokatuko gara.

P.S: Hamabortz urteren buruan, frantses Lege Biltzarrik bertze frantsesaren alderako lege bat bozkatuko du!!!

Ramuntxo Kanblongek kezka azaldu zuten. Didier Borotra senatoreak, berriz, estatuko herri hizkuntzek erasorik ez dutela jasango adierazi zuen. Hautetsiek, oro har, ez dute horrelako arrisku larrik ikusi.

Apirilaren 15ean Frantziako Senatuak lege-proiektua onartu zuen; eztabaida denboran, Goetschy senadoreak herri hizkuntzak ez zitezen ukituak izan egin oharra kontuan hartuak izan ziren. Lege-proiektu horrek beste itzuli bat egin beharko du Legebiltzarretik, erabateko

bozka lortu baino lehen.

Hautetsiak ahaleginak eginak dira bazterrak lasaitzeko, baina errealitateak egoera kezkagarria erakusten digu. Bi adibide nagusi daude egoera hau

Ikusteke dago frantsesa ingelesetik babesteko legeak herri hizkuntzetan zein eragin izango duen ●

frogatzeko. Lehenik bide-seinaleen kasua ez da konpondua. Bestalde, diplomak kasua dugu, non brevet azterketan euskaraz aritzeko baimena eskatu behar izan baitute Seaska, Irakaskuntza Katolikoa, Ikas-bi, Euskal Hazia, Haurtxoa eta irakaskuntzako beste ordezkari batzuk. Zentzu horretan Ikas-Bik egin zuen eskakizunari buruz, Andre Pouille errektoreak erantzun zuen eskoletako breveta, diploma nazionala izanik, frantses nazioaren hizkuntzan eraman behar dela, fran-

tsesez alegia. Adibide ona Toubon legeak ez dituela gauzak erraztuko uler dezagun.

Gogoan izan behar Frantziak ez duela Europako hizkuntz guttituen legea izenpetu oraindik. Honela, euskararen ofizialtasuna eta ezagutzaren eza izugarrizko hutsa da, eta euskara babes-tuko lukeen lege bat funtsezkoa litzateke. Xede horrez ari da hizkuntza minorizatuen alde diharduen Herri Hizkuntzen Frantziako Goi Kontseilua.

Ixabel Etxeberria

AMA, BEDEINKA NAZAZU

Eba Adanen saihets-hezurretik jaio zela defenditzen zenetik gaur arte gauza asko aldatu dira gure gizartean emakumearekiko, baita Elizaren baitan ere. Baina aspaldidanik datorren eztabaidak martxoaren 12an jaso zuen gaurkotasun zigilua komunikabideen oniritziz. Erresuma Batuko Eliza Anglikarrak emakume apaizak onartu zituen bere lerroetan. Eztabaidaren garra piztu da.

KRISTO ondorengo 1994. urtean bizi gara. Bere arabera zenbatzen ditugu

mende eta egunak, mundu kristauan bederen. Gizon zein emakumeek. Eta

gizarte honetako partaide asko, gizon zein emakume, kristautasunaren dotrinan bataiatuak izan dira. Ukaezina da, beraz, duela ia 2.000 urtetik hona kristautasunak gure gizartean izan duen garrantzia.

Kristau izateko orduan ez da sexu desberdinketarik egiten, baina kristau multzoaren gidari den eliz-hierarkian oraindik badira sexu desberdinketak. Soilik gizonezkoek dute hierarkia horretako partaide izateko

ahalmena. Horrela izan da behintzat, duela oso gutxi arte. «Komunikabideen arabera, badirudi emakume apaizak onartzea duela ez oraingo eztabaida dela, baina hori faltsua da. Eliza protestante desberdinak lehendik ari dira emakume apaizak ordenatzen, eta horien artean sartu berri dira anglikar britainiarrak. Eliza Ortodoxoan ere Katolikoa baino gogorrago agertu izan dena esparru honetan, arraildurak

Nafarroako Unibertsitateak antolatuta, 150 teologok parte hartu zuten apirilaren 13z geroztik Nazioarteko Teologia Jardunaldietan. Bertan agertu zen, berriro ere, emakume apaizen eztabaida. Argazkian, estreinaldi eguna. Emakume bat, eta hamaikatzko gizon inguruan.

agertzen *basiak dira*», dio Mari Salas aditu madrildarra. Gai honi buruzko liburua argitaratzear du, «Mujeres sacerdotes por que no?» izena izango duena, eta Areatzako apezetxean erretore lanak betetzen dituen Mari Jose Aranarekin batera idatzi du. Arana, Jesusen Bihotzeko Esklaben ordenakoa, Euskal Herrian dugun emakumezko erretore bakarra da. Eliza Katolikoaren baitan emakume apaizak egoteko arazo teologikorik ez dela aldarrikatu du bere liburuan teologo honek, baita gure aurrean ere.

Tradizioa argudio

«Aina badira iritzi horri men egiten ez diotenak. Josep I. Saranyana, Nafarroako Unibertsitatean Teologiaren Historia irakasle lanetan diharduena, horien artean jartzen da: «Elizaren tradizio handian eta Errebelazioaren iturrietan argi geratzen da zein den Kristoren nabi instituzionala. Bere jatorriekiko fideltasunagatik, Eliza Katolikoak ez du onartzen emakumea apaizgintzarako. Argudio historikoez gain, izaera teologikoa duten beste batzuk aipa daitezke. Joan Paulo II.ak batzuk zirriborratu ditu, Kristok bere Elizarekin duen ezkontza-barremana aipatzean. Argi dago senarra gizonezkoak izan behar dela. Gizonezko apaiza da Elizaren senarra ere».

Ramon Ibeas teologo gipuzkoarra iritzi guztiz kontrakoarekin agertu zaigu: «Gure kulturean emakumea bigarren mailan egon izan da beti,

Mari Carmen Bernabe, Emakume Teologoen Elkarteko partaidea: «Emakume apaizekin Eliza bera aldatuko litzateke»

ARGIA. Zerk oztopatzen du emakume apaizak egotea Eliza katolikoan?

CARMEN BERNABE. Prozesu baten aurrean gaude. Eliza Anglikarrak ikusi du ez dagoela emakume apaizei atea ixteko arrazoirik, ez Biblian ez Historian. Eliza Katolikoaren baitan bada eztabaida bat, aspaldidanik, eta bertako hierarkiako partaide eta teologo asko emakumeei gaitasun hori onartzearen alde daude. 1976an Vatikanok gai hori ukitu zuen, «Inter insigniores» idatziaren bitartez. Bada beste deklarazio bat, erdi-ofiziala dena, Pontifizio Batzorde Biblikoarena,

garai horretakoa, non Biblian ez dela inolako oztoporik agertzen zuen. Vatikanok ez zion jaramonik egin.

A. Batere aldatu da egoera ordutik?

C.B. «Mulieris dignitatem» idatziaren bitartez Joan Paulo II.ak, 1988an, ohizko dotrina berretsi zuen. Emakumeak jada bazuela bere lekua Elizan eta leku horri ez zegokiola ordena ministeritza.

Baina eztabaidak hor dirau, eta geldiezina da, gero eta oinarri gutxiago agertzen baitira emakume apaizen aurka.

A. Zer aldatuko litzateke Elizan emakume apaizak onartuko balira?

C.B. Elizaren agintaritza eskuratzeko baldintza nagusietako bat apaiz izatea da, eta emakume apaizak izango balira, beraiek ere hierarkia horren atean irekiak litzateke.

Eliza bera aldatuko litzateke. Elizak kontzeptuak aldatu beharko luke. Anaitasuna, demokrazia eta koherentzia handiagoak litzatekeen Eliza eskatu beharko luke emakume apaizak. Bestela, emakume garaiakideak paso egingo du Elizaz, zaharkitua ikustegatik. Zein motako eliza nahi dugun jakatzen ari gara, patriarkala edo berdinzaleagoa.

eta Elizak horren isla jaso izan du. Ezin da abaztu une honetan emakumea dela Eliza barruan bultzatzaile nagusia, dotrina erakusten, mezatara

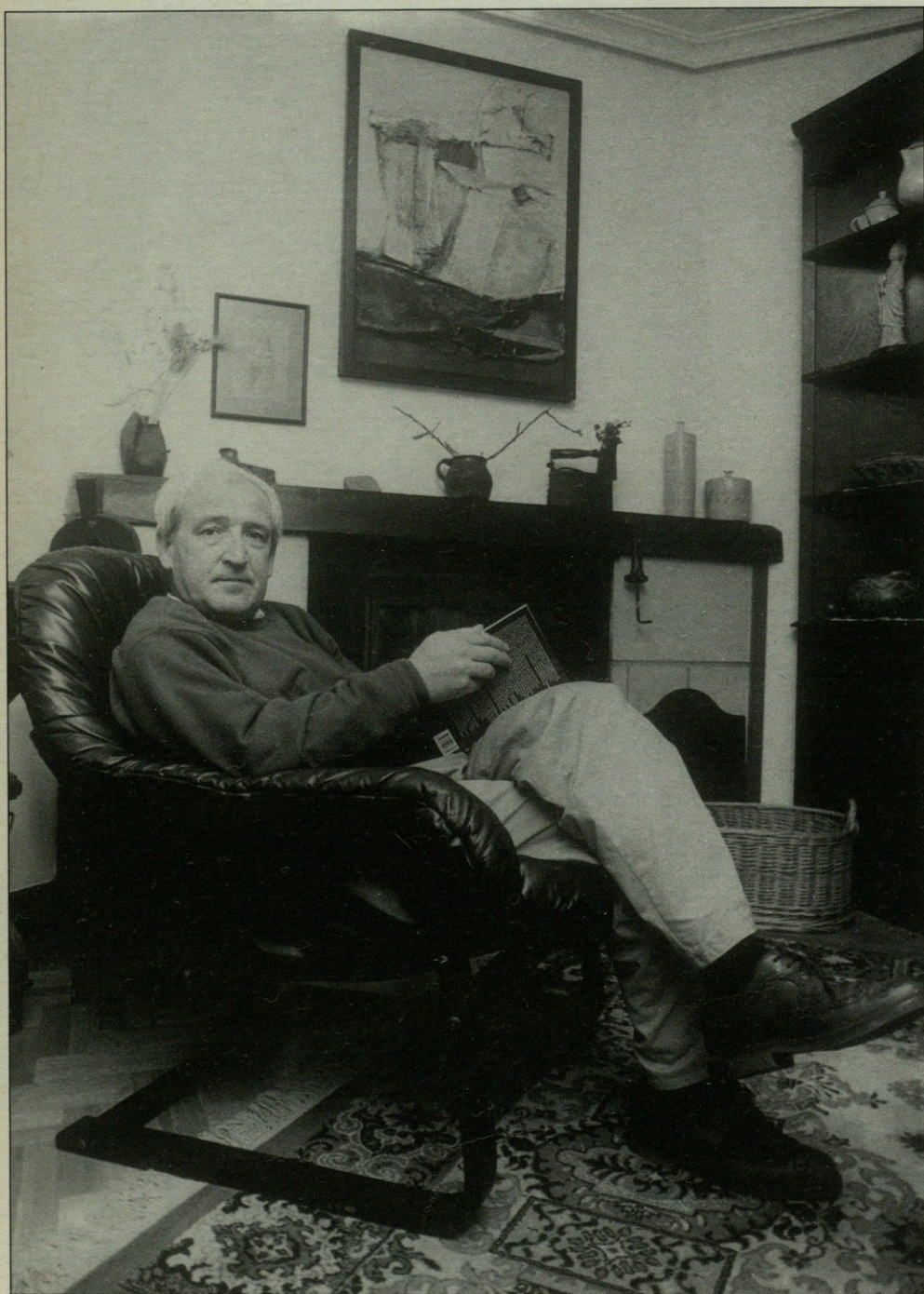
joanez... Arazoa ideologikoa da, ez teologikoa. Zabarkituak geratu diren ideiak defenditzen dituzte emakumeei apaiz izaten eragotzi nahi dietenek».

Auzia konpondu artean, gizonekoen esku jarraitzen du kalizak.

Amagoia Iban

«Intelektualena, egun, basamortuan emandako ahots antzua da»

Txikitandik omen zekien idazteari ekingo ziola. 16 urte ingurura arte ordea, ez zuen euskaraz egingo zuenik aurrikusi. Ordudanik urte asko igaro dira, baita liburu asko ere. Laster etorriko zaio 6 urtez landu duen eleberriaren aurkezpen eguna.

ARGIA. Eleberria kolatu behar duzu laster. Zor aurreratu dezakezu?

ANJEL LERTXUNDI.

«Otto Pette» izena du, eta Erdi Aroan kokatua dago baina garai ez konkretu batean. Ez dago espazio fisiko konkretu batean lekutua. Idatzi eta gero konturatu nintzen lehen aldia dela pertsonaiak eta espazioak soilik nire irudi-menean daudena. Oso garrantzitsua da hori niretzat. Oso fikziozkoa da eleberria.

Haur hizkeran «otto» osabaren diminutiboa da baina baita otsorena ere. Erdi Aroko erresuma jakituateko armadaburuarekin

historia kontatzen du: erregearen faboreak ditu eta Elizarekin izugarritzko aginte gatazkak. «Otto» horren zentzu bikoitza liburu bertan azaltzen da.

Pertsonaia hau da abiapuntua. Muturrera joan nahi izan dut, ez nire ikuspegitik, baizik eta kontraktotik hartuz haria. Arrisku bat da hori.

A. Zeintzuk izan dira liburu hau idaztean izan dituzun zailtasun handienak?

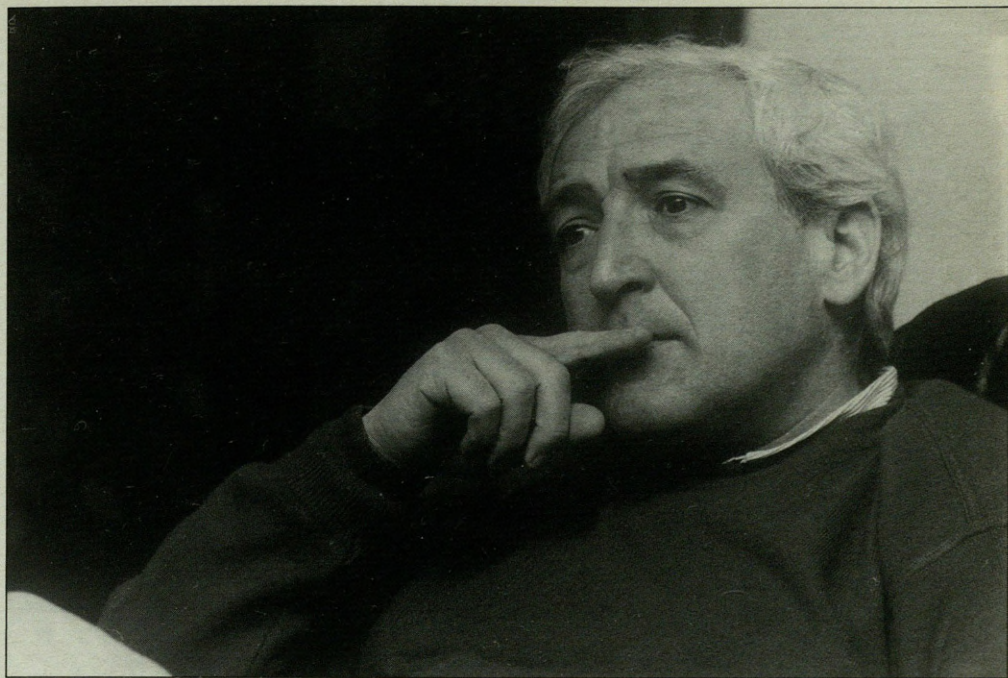
A.L. Alde batetik, irakurgarria izan behar zuen; eta istorio zahar baten oihartzunak izango zituen, bestetik. Eleberri beraren egiturak eman dit lanik handiena. Mozorroen liburu bat da. Pertsonaia guztiak, modu batekoak agertuagatik irakurleen aurrean, gero desberdinak suertatzen dira. Mozorroen jokoa da, eta horrek asko eskatu dit.

Dokumentazio aldetik ez dut lan zailagirik izan; garai hartako elikagaiak eta ohiturei buruzko datuak asko zehazten saiatu naiz.

Euskarak berak ere ez dit lan handiegia eman. Nahi nuena zehaztea lortuta, ez dut zailtasun berezirik izan. Hala ere, asko kostatu zait hizkerarekin asmatzea. Hain istorio zaharra izanik, euskara sinesgarria erabili behar nuen.

A. Hizkerarekin jarraituz, zure eleberri guztietan ikusi da euskararen erabilerarekiko kezka. Liburu bakoitza, aurrekoarekin konparatuz gero, aurrerapausoa izan da euskara menperatze aldetik. «Otto Pette» al litza-teke gailurra?

A.L. Nire lehen liburua kaleratu nuenetik 25 urte igaro dira. Eta konturatzen naiz nire idazkeran, orain dela bost urte arte edo, bi

bide egon direla. Bide bat nolabait experimentalak litzateke —lehen liburua horren adibide da—; bigarrena euskararen garapenari atxikia legoke. Haur literatura horrela ulertu beharko litzateke. Nire irakasle lanaren premiek literatura soila ez egitera bultzatu naute. Funtzionaltasunagatik.

Funtzionaltasuna, ordea,

beste alderdi batetik ikusten dut orain. Obra literarioaren bidez egiten dudana saio linguistiko-literario horretan ekarpenik egin dezakedala uste dut. Zenbat eta literatura hobea egin, orduan eta mesede handiagoa egiten diogu euskarari.

A. Eta haur literaturari?

A.L. Haur literaturak autonomia handiagoa

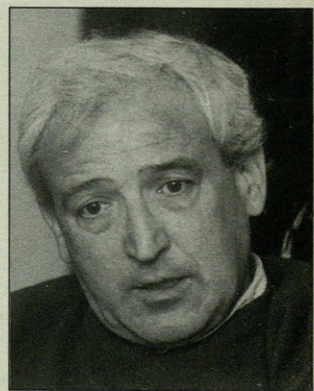
«Zenbat eta literatura hobea egin, orduan eta mesede handiagoa egiten diogu euskarari».

NORTASUN AGIRIA

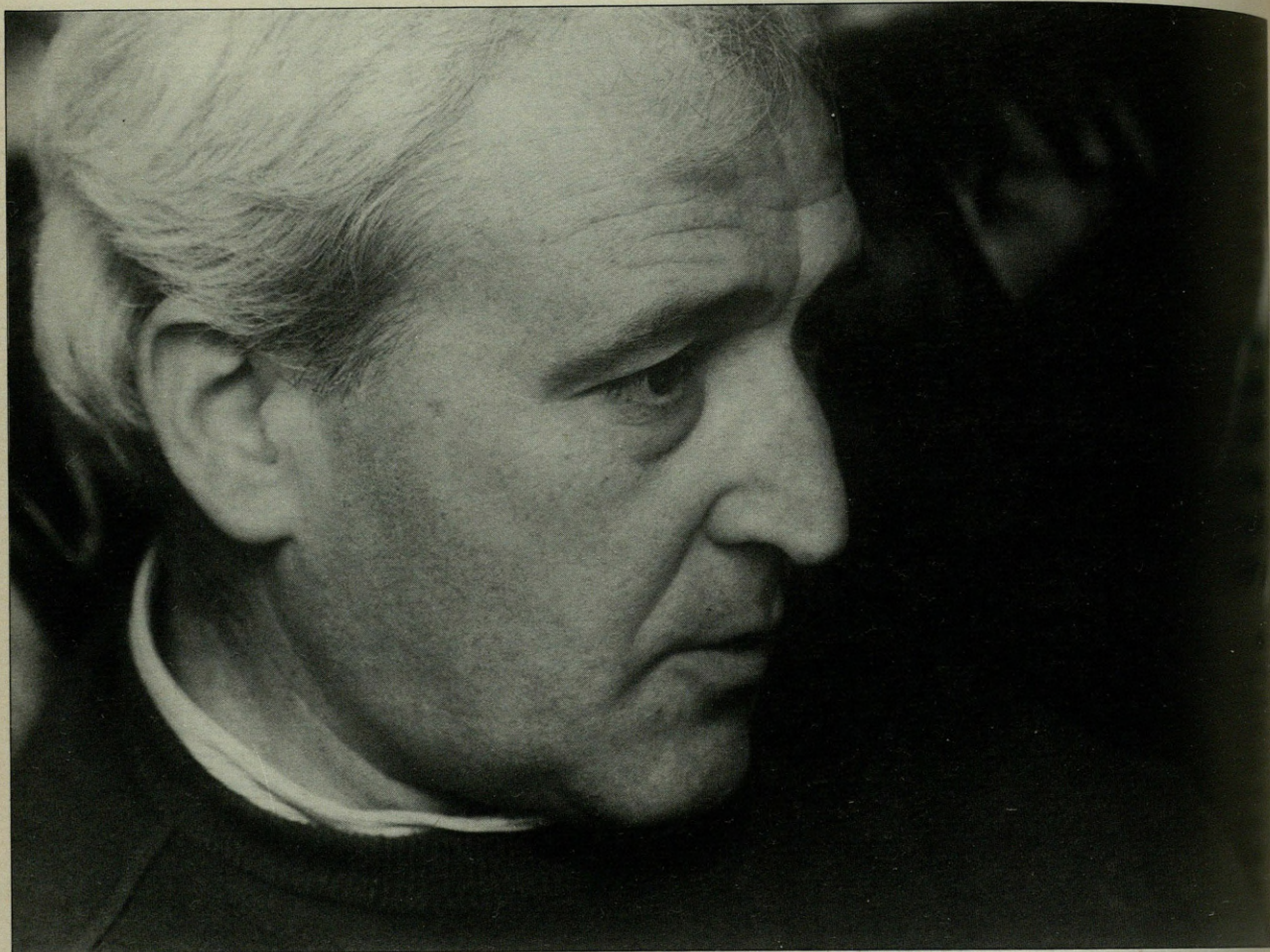
1948ko martxoak 5ean jaio zen, Orion ●

Andu ezizena aitona zenaren «Andu» baserritik datorkio ● 15 urte zituela Premio Joven saria irabazi zuen erdaraz idatzitako

ipuin batekin ● Xabier Lizardik hainbat aldiz aipatutako «asaba zaharren baratza»n eraikitako etxe batean bizi da, Zarautzen, emaztea eta bi alabarekin ● 27 eta 28 urte bitartean zuritu zitzaion hilea, bat-batean ● «Munduko zigarro guztiak erre ondoren, duela 5 urte erabaki nuen ez nuela gehiago erreko» ● Batez ere literatur saiakerak irakurtzen dihardu azken aldian ● Katalanez, galegoz, frantsesez, italieraz, erdaraz zein euskaraz idatzitako liburuak irakurtzeko gai da

«Euskal zinema geografiak mugatzen duen zerbait da, edota hizkuntzak markatzen duena? Azken hau balitz, Julio Medem eta Juanma Bajo Ulloaren filmeak eta Koldo Izagirrerenak oso gauza desberdinak lirateke».

beharko luke. Orain askoz gehiago argitaratzen da. Bera ere nolabaiteko autonomia lortzen ari da, baina idazleei asko kostatzen zaie. Haur literaturak autonomia izango badu, eskolek errespetatu egin beharko dute. Nik autonomia literario osoz egiten baldin badut liburu bat, baina eskoletan gero subjuntibera lantzeko erabiltzen baldin bada, izorratu naute.

Eskolak haur literatura fagozitatatu egiten du, eta bere interesetara moldatu. Haurren eskuetan utz ditzatela liburuak, noski; baina eskolak zenbateraino bultzatzen du irakurketa haurren artean? Inori ez zaio okurritzen haur bati esatea astero zinemara joan behar dela, eta jendea joaten da gero filmeak ikustera. Zergatik behartu orduan

haurrak irakurtzera?

A. Zineman ere aritu izan zara. Zein da egin dituzun bi filmeek ekarri dizuten irakaspena?

A.L. Une jakin batean izan nuen aukera, eta egin egin nuen. Ondoren ere izan ditut aukerak, baina ez nengoen tenplean eta ez diet heldu. Ez dakit, ordea, datorren urtean edota bihar bertan horren inguruan zer egingo nukeen. Egin ala ez egin, ni idazlea naiz, ez zinemagilea.

A. Euskaraz egin zenituen

■ «Eskolak haur literatura fagozitatatu egiten du, eta bere interesetara moldatu» ●

zure filmeak. Egun erdaraz egiten dituzte euren filmeak hemengo zuzendariek, zuek baino askoz ere arrakasta handiagoa lortuz.

A.L. Gauza guztiekin gertatu den bezala, euskal zinemaren autonomia denborarekin lortuko dela uste dut. Euskal zinema izateko, tradizio propioa lortu behar da. Gu hasi ginen, baina bada beti ahazten den osagarri bat euskal zinema izateko: zinema egitura bat ez dugun bitartean, egiten diren filmeak euskaldunen aldeko apustua egingo duena, ezin da euskal zinemaz hitz egin. Eta gerta daiteke noiz behinka euskal filmirik izatea, baina euskal zinemarik ez izatea zentzu horretan, azpiegitura arazoak direla eta.

Euskal zinema geografiak

mugatzen duen zerbait da, edota hizkuntzak markatzen duena? Azken hau balitz, Julio Medem eta Juanma Bajo Ulloaren filmeak eta Koldo Izagirrenak oso gauza desberdinak lirateke. Niretzat, azken honena da euskal zinema.

■ «Azken eleberri hau moxorroen liburu bat da; pertsonaia guztiek harritzen dute irakurlea» ●

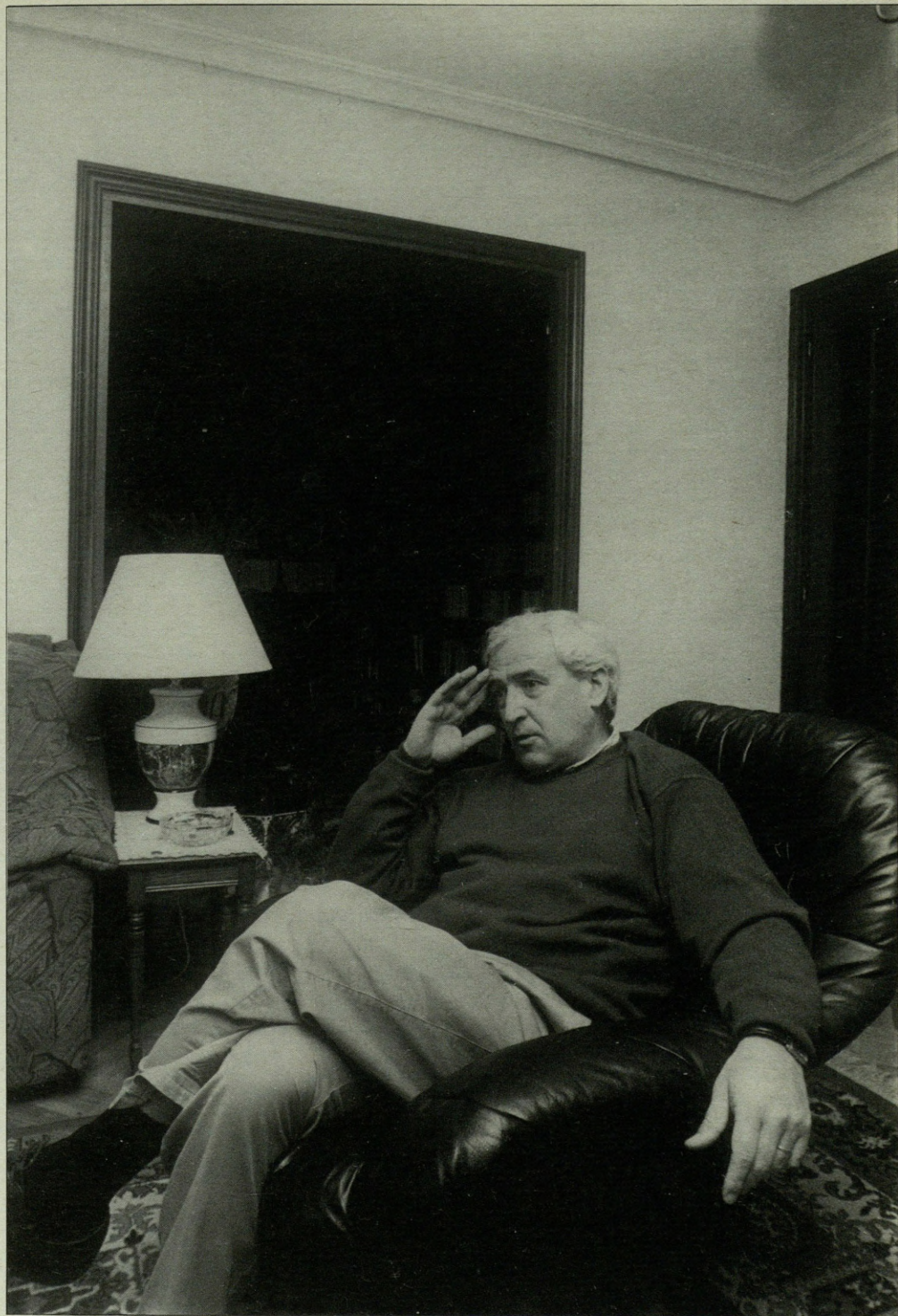
A. Itzul gaitezen zure azken liburura. Alberdania argitaletxearekin kalera-tuko duzu. Horrek Ereinekin izan dituzun urte luze-tako barremanak eten direla esan nahi al du?

A.L. Ereinekin harreman onak izaten jarraitzen dut. Gertatzen da Alberdania-koak eleberri honen hedapena gertutik jarraitzen ibili direla, Inaxio Mujika eta Jorge Gimenezaren bitartez. Gainera adiskideak dira, eta argitaletxe berria sortzeko abenturan sartu dira, eta abenturak gustuko ditudanez, beraiei eskaini diet eleberria, laguntza legez.

Beste alde batetik, garbi utzi nahi dut lanbidez oso lotua egon naizenez argitaletxe batekin, erabat desbinkulatua egon nahi dudala orain beraietaz. Hurrengo batean zer publikatuko dudan eta non, ez dakidala.

A. «Otto Pette-n kontatzen duzun istorioak baditu bainbat ezaugarri egungo egoera gogorarazten dutenak. Nabita izan al da bori?»

A.L. Gizarteak beti ditu agintea eta opresioaren arteko tentsioa. Hori da gure

herriak bizi duena. Zuzenbidea, agintearen beharra... joko dialektiko hori historiaren ezaugarria da.

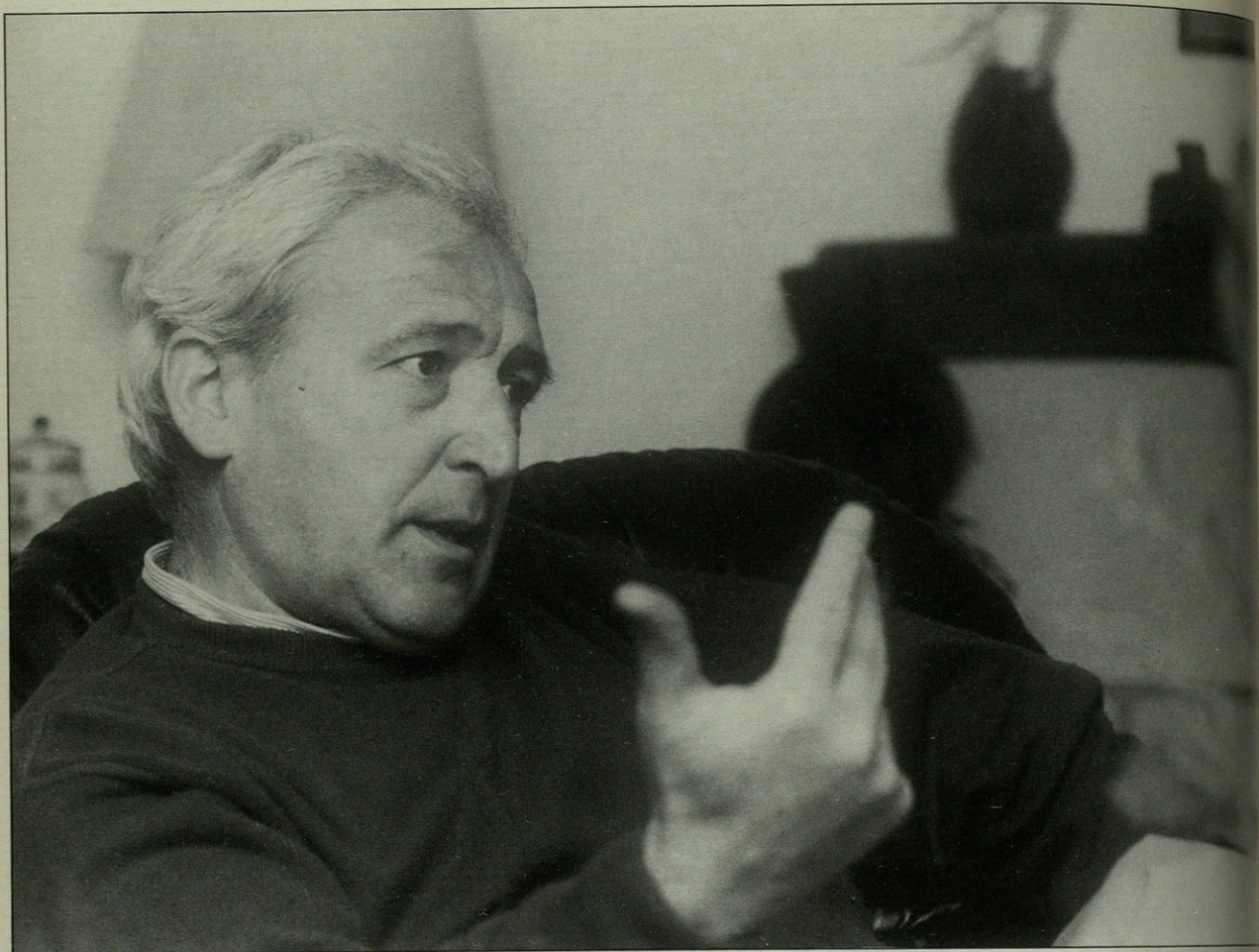
Guzti horretaz nik ez daukat beste inork baino gehiago esateko, baina bai tresna bat, idazketarena. Idazten ari naizela, hausnarketa egin eta forma berriak bilatzen saiatzen naiz,

kezkutzen nauten gaiak bideratzeko. Liburuak ezin du idazlearen berdina izan, berak ere zerbait ikasi behar baitu idazterakoan.

A. Literaturaz ari gara, baina literaturaz gain beste lan batzuk ere egiten dituzu. Zure artikulista lana hor da, adibidez.

«Pixka bat erreta nago nire kazetari lanarekin; baina egia da gauden egoeran ezin duzula nahi duzuna egin. Ez naiz lanean ari gaurko, biharko baizik».

«Egungo intelektual handiena telebista da. Berak inposatzen digu zerekin liluratu behar dugun, zerekin sentitu eta zerekin sufritu. Intelektualek egun ezin dute ezer esan. Beraiena, basamortuan emandako ahots antzeko zerbait da».

Euskaraz aritzen diren idazle bakarrenetakoa zara.

A.L. 17-18 urterekin kazetaritza ikasketak egin nahi nituen. Beti izan dut joera kazetaritzarekiko. Askotan tentazioa izaten dut arlo hori uztekoa. Esateko zerbait daukadanean soilik idaztekoa. Pixka bat erreta nago. Errebelatu egiten nau beharrez idatzi beharrak; baina egia da, halaber, gauden egoeran ezin duzula nahi duzuna egin. Badira faktore asko horretan. Ez naiz lanean ari gaurko, biharko baizik.

A. Ohardun zara, beraz, bide bat ireki daitekeela hortik.

A.L. Nire kazetari lanean gehien interesatzen zaidana «Euskaldunon Egunkaria»n betetzen dudana dela. Nire medio naturala da, medio

eus- kaldun batekin ari naizelako. «El Mundo»n egun idazten dudana, edota garai batean «Diario Vasco»n edota «Egin»en egiten nuena, pantaila lana zela iruditzen baitzait.

■ **«Norbera etsia egoteak ez du esan nahi pentsatzeari uko egiten diozunik; nik ez dut uko egin nahi» ●**

Aurpegia garbitu behar dute, eta horretarako erabiltzen naute. Hori jakinda, etekina ateratzen saiatzen naiz, baina beti dut inpresioa beraiek ateratzen direla irabazle.

A. Errepublika garaian,

aldiz, askoz ere gehiago lantzen zuten artikulismoa euskal idazleek.

A.L. Egia da intelektualek ez dutela ezer esaten gure herriaren egoerari buruz. Arrazoietako bat izan daiteke ideologia handien porrotarekin intelektualek papera ezabatu egin dela. Egungo intelektual handiena telebista da. Berak inposatzen digu zerekin liluratu behar dugun, zerekin sentitu eta zerekin sufritu. Intelektualek egun ezin dute ezer esan. Beraiena, basamortuan emandako ahots antzua da. Norbera etsia egon arren, horrek ez du esan nahi pentsatzeari uko egiten diozunik. Argi daukat ez dudala ukapen hori egin nahi.

A magoia | ban

BERBAROK BOST, EUSKARAK HORDAGO

JAI ALDIA

- Tronperri eta Centro Extremeñoako dantzariak
- BETSUEN BAND
- Txistulariak
- BITTOR AIAPE
- Berbaroren Bideoa
- XABIER AMURIZA-UNAI
- ITURRIAGA-IGOR ELORTZA
- MIKEL MARKEZ - MAIALEN LUJANBIO - J.MARI IRAZU
- TAKOLO,PIRRUTX eta PORROTX pailazoak
- OURDAYBI
- sorpresak
- Txosnak

ANTOLATZAILEA:

BER
BA
RO

ELKARTEA

SARRERAK LEKU HAUTAN:
DURANGO: Alpino, Kikilu eta Hitz.
ELORRIO: Parra.
GERNIKA: Lagun-etxe.
ZORNOTZA: Antxeta.
ARRASATE: Ekaitz.
MARKINA: La amistad.
EIBAR: Hilbera.

MAIATZAK 21 larunbata

DURANGOKO KURUTZIAGA IKASTOLAN
ARRATSALDEKO 7'30etatik AURRERA

SARRERA: 1.000 pta. AURREZ

1.200 pta. BERTAN

22etan

MARTXOAK 31
EXKIXU
LIN-TON-TAUN
E.H. SUKARRA

Dantza garaikidea oinak trabatuta

MAIATZA Dantzan, dantza garaikidearen pasarte saltari eta gozagarrria, taulatu gainera dator beste behin, hilabete batez urte osoko piezarik ederrenak jendaurrera ekartzera. Euskal dantzariak badu noski, oin puntetan ibiltzeko eta gorputza nahi adina tolestatzeko errezasun; erakutsi baino gutxi erakuts ditzake bere trebeziak, maiatzeko jauziaren ondotik oinak trabatzen zaizkio eta, lurrerako bidean.

Izan ere, urtean zehar, ikuskizunik apenas sortzen da; ikuslerik ez dago, eta laguntzak bere murriztean lotsagarriak gertatzen dira. Dantza garaikidearen erratatuko pausoak ditugu honakoak, eta Gipuzkoako Diputazioaren Arteszenaren inizatiba alde batera, ezer gutxi ikusten da aldat-

zeko zorian. Maiatza Dantzan ez balitz gainera, ziur egon, dantza garaikidea, arin-arinarekin nahastuko genukeela. Eta gustuak gustu, bakoitzari berea eman behar zaio.

Urtero jasotzen dira dantza garaikidearen besoak maiatzean. Urtero erakusten digu orekarik zailenean ere bizi dela, nahiz eta oin puntetan urrats sendorik eman dezakeela... baina, ez dago nonbait, hasi hezkuntzatik eta espektakuluaren gailurrik gorenera, hilabeteko fenomeno urte osora zabaltzeko intentziorik.

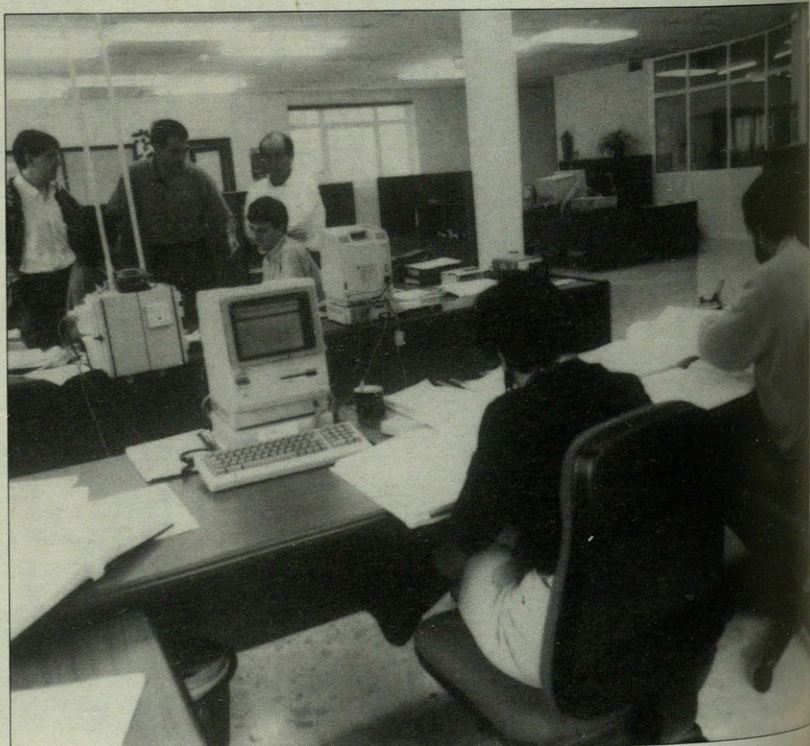
Intentzioz ari direnak euskal dantzari garaikideak dira. Asko kanporako bidea hartzera behartuak portzierto, ikasteko eta beren abildadeak erakusteko aukera hobeen bila. Gurean ondotxo dakite zer dagoen:

hutsune handi bat, urtero erabateko kolokan geratzen den taulatua oinaz azpian, eta txalo gutxitxo, egiten den esfortzu gutzia kontuan hartuz gero.

EUSKARAREN Legearen aldeko keta korapilo batean dago Nafarroako Parlamentuko Foru Erregimenaren Batzordeko bilkuran aurkeztutako lege proposamen eta zuzenketek aldaketaren bidea ozpinduta datorren eztabaidaren lastotik bereizteko hainbat datu agerian utzi dizkigute, baina. Adibidez: eremu ez-euskaldunetan euskarazko irakaskuntza berrantolatzea onartu da eta Nafarroako Unibertsitate Publikoan euskarazko ikasketak sartzeari uko egin zaio, PSN eta UPNen aurkako botoekin.

Orain arteko emaitzek hainbat

Informatikaren mundua iraultza batean dagoela aipatzen da han eta hemen. Ez da gutxiagorako, egun batetik bestera egiten ari diren aurrerapen guztiak kontuan hartuz gero. CD-ROMa duzue horietarik bat, hots, testua, irudia eta soinua biltzen dituen disko konpaktoa, laserrez era digitalean grabatzen ei dena. Elhuyarrek euskarazko lehena aurkeztu digu, «Ezagutu Gipuzkoa», zeina herrialdea ezagutarazteko pentsatua dagoen. Inaki Irazabalbeitia Elhuyarreko lehendakariak esan duenez, «oso aurrerapauso garrantzitsua da euskal kulturari; lehen aldiz historian, trena garaiz eta eroso hartzeko moduan paradan gaude». Ez da urrats makala, ez horratio, informatika eta euskal kultura uztartzetik nabari daitekeena.

gutxiko aldaketaren tamaina erakusten digute, besterik ezean. Izan ere, lekutan geratzen dira euskararen zabalkunderako behar liratekeen babes eta lurralde osorako ofizialtasunaren onarpena! UPN, aldaketa ororen aurkako ezpalak zuritzen ari da (alderdi barruan, Alli eta batzorde eragile berriaren artean eztabaida piztu da euskararen erabilera administrazioan arautzeko orduan. Del Burgo eta, «euskararen inposaketaz» mintzo dira, funtzionarioen lanpostuetarako eskaerak direla eta; atera kontuak!). PSNk berriz, haren gerrira eraman ditu bere eskuak. Gauzak honela, ezer gutxi espero daiteke egungo egoerak beltzetik zurira egin dezan begira.

— **Euskarari hainbat kalte ekarri dizkion zonifikazioari kosk handirik egiteko aukerak bazterrean utzi dira, aldaketa funtsezkoena alboratuz ●**

Euskararen Legearen aldaketa maiatzaren 5eko plenoan erabakiko da. Erabakia kate motzekoa izan daiteke, epela. Euskarari hainbat kalte ekarri dizkion zonifikazioari kosk handirik egiteko aukerak bide bazterrean utzi dira, aldaketa funtsezkoena alboratuz. Inbertsio politikorik egiteko asmorik ez dago, eta zoritxarrez, zentzu honetan trabatuta dagoen legedia aldatzen ez den artean, urrats handirik ez dugu ikusiko, euskararen onerako diot, Nafarroan. Nafarroa, harragoa...

J.J. Petrikorena

S O R T A R A

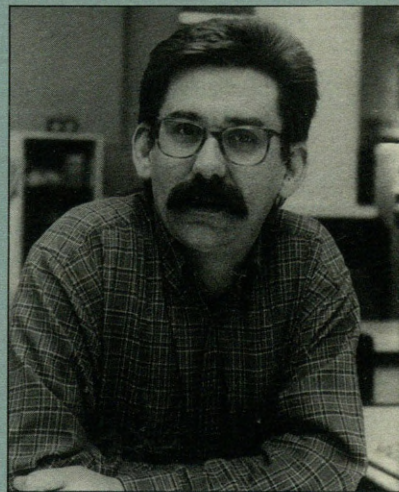
Murritztenago

E RRETORIKA mardulen behar handirik gabe, inor despistatzeko arrisku gutxiagorekin, egin daitezke baieztapen zenbait. Nik neuk ez nuke beharko lerro bat besterik euskaltzaleago baino independentizaleago, edo juxtu horrexen kontrakoa, naizela esateko. Ulertu nahi ez lukeenak ez luke ulertuko. Esplikatu beharko banu, larrixago ibiliko nintzateke, lan gehiago hartu beharko nukeela besterik ez dut esan nahi, eta luze idatzi edo hitzegin esplikazio hartzailearen dohainen arabera.

Labur eta zuzen bada, ni euskaltzaleago naiz independentziazaile baino, laburrago oraindik, euskaltzaleago abertzale baino. Eta hemen bukatzen da nere mezua.

ZIURTASUN bat ere badaukat, nere mezu horrekin bat datozen, edo gutxienik orain arte etorri den, euskaldun nahi ahala dagoela edozein bazterretan. Eta geure baitan bakoitzak filologo kaskar bat eramateko joera baztertu ez badugu ere ez nintzateke ausartuko 'nor-nori-nork'ekin maiteminduta gaudelako denik esaten. Nik ez dut euskararik behar nere inguruak ulertuko ez banau.

Arazoa ez da berria, muturren aurrean eduki dugu euskararen hau geure buruan sartu genuenetik, baina inor ez mintzeko, aztoratuak gehiago ez aztoratzeko, edo batasun sakratua ez hausteko, itsua eman diogu orain arte. Itsua, alderdi espainolek begiak, ahoa, edo biak, zabaltzea erabaki duten arte. Ikusirik dago garbi, euskara elkarbizitzarako tresna egokitzat jotzen dela alde guztietatik.

RAMON ETXEZARRETA

JENDEA zer ikusiko jarri da, zer sinestuko ala zer ez sinestuko, euskaldun gehienak Santo Tomas, ehun urteri buelta errezege ematen zaie. Sinestu nahi dutenen artean badago hala gerta dadin nahi ez duenik, lehengo erosotasun nagian bizitzeko, eta sinestu nahi ez dutenen artean gehienak dira hala gertatu dadin nahi ez dutenak, azkenean nahi dutena, benetan nahi dutena, ezkutatzeke zeukaten koartada galdu egiten bait dute. Baina biak konturatu behar dute gauza batetaz, pentsakera horrekin kultur alorrean orain arte hain garbi ezartzen zen erdal/euskal oposizioa desegin egiten dela eta ondorioz definizio politikoago bat, politika hain modatik kanpo utzi nahi diguten garai hauetan, bereganatu beharko dutela.

Euskaldun izateko euskaldun izan behar bait da, ez ez-espainol ala ez-frantses. Horrelakoak australianoak bezalaxe serbiarrak ere bai bait dira.

Ugaritu egin dira azken aldian poesia errezitaldiak

Hitzak iradokitako bidaiak

Oraindik orain poesia errezitaldiak dastatzeko aukerak gutxi ziren bezala, poesia ahoz lantzeko proposamen ezberdinak sortu dira azken hilabeteotan. «Lau haizetara: Hitzaren doinua», «Lezio berri bat ostrukari buruz», «Sarajevo» eta Lubaki Bandak prestatutakoa dira azken aldian aurkeztutako batzuk. Ikuskizun berrien bultzatzaileengana eta lehendik ere aritzen zirenengana jo dugu olerki emanaldien gorakada aztertzeko.

AITZINDARI Joxean Artze, eta azken urteetan Xabier Lete, Iñigo Aranbarri eta Jose Luis Otamendi poesia errezitaldietako bultzatzaile nagusiak izan diren bezala, azken hilabeteetan ugaritu egin dira hitza ardatz duten emanaldiak. Esate baterako, Juan Mari Goikoetxeak, Felipe Barandiaranek eta Bernardo Atxagak «Lezio berri bat ostrukari buruz» ikuskizuna

eskaini zuten Bilbon martxoaren hasieran, eta hilero lezio bat eskaintzeko asmoa dute protagonista ezberdinen inguruan.

Felipe Jauristik eta Imanol Lartzailek, bestalde, euskal poesia modernoaren antologia prestatu dute «Lau haizetara: Hitzaren doinua» izenburupean. Beren asmoa jendea poesiara hurbiltzea da; eta kantuen bidez edo musikaren laguntza jorratzen dute olerkia. Beraientzat interesgarrienak diren poeten lanak bildu dituzte, eta herriaren arabera, entzuleen arabera, egiten dute aukeraketa kasu bakoitzean. Imanolek esan digunez, «ordubeteo ikuskizun horretan hitzari berri doinua ematen saiatzen gara. Poesiaren magikotasunera bidaia bat proposatzen dugu: geltoki batzuetan daude bidaian zehar, eta geltokietan poeta batzuek egin diegu elkarrizketa».

Felipe Jauristiren iritzia. Euskal Herrian ez dago poesia ahoz jorratzeko ohiturarik, «batez ere bertsolariak bor daudelako». Jendeak ez ditu askotan bere lekuan ondo kokatzen bertsolaria eta poeta. Poesia errezitaldien garrantzia

«Lezio berri bat ostrukari buruz» ikuskizuna aurkeztu zuten Bilbon martxoaren 3an Bernardo Atxaga, Felipe Barandiaran eta Juan Mari Goikoetxeak, eta hilero lezio bat eskaintzeko asmoa dute protagonista ezberdinen inguruan. (Argazkia: Xouse Simal).

«Lau haizetara: Hitzaren doinua» izenburupean, euskal poesia modernoaren antologia prestatu dute Imanol eta Felipe Juaristik.

tziaz jabeturik, ekitaldi hauek aldarrikatzen ditu Imanol Lartabalek: *«Hainbeste zarata eta basakeria dagoen mundu honetan garrantzitsua da balako txoko bat, balako sentikortasun oasi bat bilatzea jendeak lasaitu dezan bere izpiritua eta goza dezan bitzarekin».*

Ikuskizun ezberdinak

Poesia Egunaz geroztik, zenbait poesia emanaldi egin ditu Lubaki Bandak. Poesia errezitatu, eta batzuetan musikaren laguntzaz ere lantzen dute Lubakiko gazteek. Euskal Herriko toki ezberdinetan aritu direla aipatu digu Lierni Ibargutxik: *«Poesia kaleratzeko da, eta bide bat liburuak diren bezala errezitaldia biziagoa da. Estuagoa da*

jendearekin duzun barremana».

Lehendik ere zenbait saio egin arren, hiru urte inguru daramatzate Iñigo Aranbarri eta Jose Luis Otamendik poemaz osaturiko muntaiak egiten ikastetxeetan, tabernetan eta hainbat ekitaldiren barruan. Bideoa da azken aldian aurkeztzen ari diren «Sarajevo» ikuskizunaren euskarria. Sarajevori buruzko irudiak nahiz musika erritmo azkar, gogor eta zanpatzaileen laguntzaz lantzen dituzte poemak.

Iñigo Aranbarrik komentatu digunez, *«hor egon behar lukeen eta orain arte egon ez den arloa da poesia errezitaldia. Orain jende ezberdina hasi da errezitaldiak egiten, baina pozik nago poesia mota ezberdinak lantzen direlako».* Aniztasuna mesedegarria dela ere aipatu digu Aran-

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA, ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

OPEL

Z A I N G A I T U Z U

10°
URTEURRENA

TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIrako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFICIALAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

Joxean Artze: «Ohitura sortzen hasten baldin bada, ongi-etorria; bide bat irekiko luke, gozoagoa, samurragoa, beroagoa, biziagoa»

ARGIA. Zenbait poesia errezitaldi ezberdin landu izan dira azken hilabeteotan.

JOXEAN ARTZE. Oso interesgarria da hau guztia. Poesia hilda bezala ematen da liburu batean, eta ahoz-ahoz bizirik ematea guztiz interesgarria da. Horregatik, hain zuzen, gauza biziago bat eman asmoz hasi nintzen aspaldi emanaldi hauek egiten. Egileak berak zuzenean beste bati hitzez ematen diolako poesia, ez izkribuz.

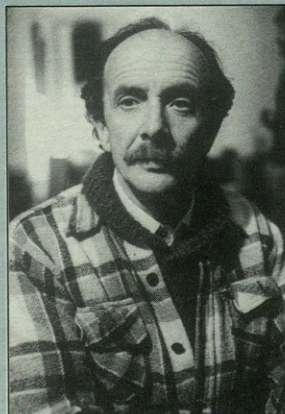
A. Zuzenagoa da barrena.

J.A. Eta olerkia biziagoa. Liburuan dagoena bizi-

razi egin behar du irakurleak, eta errezitaldien bidez olerkariak berak zuzenean ematen du, bizirik ematen du. Amasarekin batera emateak garrantzi handia du.

A. Garai batean oso gutxi egiten ziren bezala, azken aldian ugaritu egin dira poesia errezitaldiak. Moda bihurtzeko arriskurik egon al daiteke?

J.A. Oraindik ez da sortu haurra. Poesia errezitaldia garatu, hedatu eta indartzen baldin bada, orduan da momentua atzera begiratu eta aztertzeko. Alegia, sortu berria den zerbaiti ez zaiola oztoporik jarri behar. Moda bihurtzen

bada ere, moda ona baldin bada ongi-etorria izan dadila. Ezer ez egotetik orain zerbait izaten hasten baldin bada ez diezaiogun oztoporik jar. Modu bizi batean ematen badira olerkiak eta entzuleek ere hitza

alde horretatik hartzen badute, mesederako.

Hemen ez dago olerkia entzuteko ohiturarik. Irakurtzeko bai. Beste zenbait herrirekin alderatuz, hemen askoz gehiago irakurtzen baita olerkia. Bertsoaren bidez zernahi esaten digute eta primeran ulertzen dugu txikitandik ohitura daukagulako, baina olerkiaren bidez zerbait esaten bazaigu zaila egiten zaigu hizkuntza berezia delako eta ez gaudelako ohituta. Ohitura sortzen hasten baldin bada ongi-etorria, bide bat irekiko luke, gozoagoa, samurragoa, beroagoa, biziagoa.

Poesia Egunaz geroztik, zenbait errezitaldi egin dituzte Lubaki Bandako gazteek.

barrik. «Orain arte ez dugulako horrelakorik izan. Jendeak errezitaldiak eskatzen ditu; liburura iristen ez denak askotan errazago hartzen du poesia errezitaldi batean». Arazo

bezala deklamazioarena ikusten du: «Ez daukagu deklamatzeko ohiturarik, orduan askotan jendarean egindako irakurketa izaten da gehiago. Beste kultura batzuek aberas-

tasun handiagoa daukate deklamazioa lantzeko garaian».

Poesia errezitaldiak moda bihurtzeko arriskurik ikusten du, bestalde, Jose Luis Otamendik: «Oso gertu motzean balako zaparrak moduko bat dator. Eragina izan du komunikabideen erreparatzen hasi zarela. Lehen gutxiago zegoen eta orain beste oihartzun bat ematen hasi zaio, baina ongi etorria izan behar du. Kalterik ez du, baina neurria hartzen dena jakin beharko dugu. Iturri leek eta geuk ere». Neurri batean Lubaki Banda izan dela ziria aipatu diguten Otamendik. «Gazte baten oihartzun handia izan dute prentsan, eta orain normalean gure eskutik urruti egon diren gurek tarta iristen ari gara».

Joxi Goikoetxea

Mikel Markez

“OROITZAPENAK OPARITZEN DITUT”

Bigarren Diskaren Aurkezpena

Maiatzak
13
Ostirala

Lasarte-Oriako
Kultur-Etxean

Gaueko
10,30etan

ANTOLATZAILEA:

— SARRERA: 600 pzta —
SALGAI: LASARTE: ILARGI eta ARTIZAR TABERNETAN
KULTUR-ETXEAN
HERNANI: JARKI TABERNAN
USURBIL: TXIRIBOGA TABERNAN
ANDOAIN: XAXI TABERNAN

LAGUNTZAILEAK:

egin

Egunkaria

Laster argitaratuko du disko berria Fermin Muguruza kide duen Negu Gorriak taldeak

«Sinesgarritasuna, komunikazioa eta lan egitea da gure sekretua»

Argentinatik etorri berria, «Nafarroa Oinez»eko kantuaeren hitzak moldatzen ari zela hartu gintuen bere etxean Fermin Muguruzak. Negu Gorriak taldeak laster argitaratuko du zuzenean grabaturiko diskoa, beren lan berria. Aurten bost urte beteko dituen Negu Gorriak eta Esan Ozenki disketxearen inguruko hainbat kontu landu ditugu berarekin elkarrizketa honetan.

ARGIA. Bilbon egindako azken emanaldian grabatu zenuten laster argitaratuko den diskoa.

FERMIN MUGURUZA. 16 kantu bildu ditugu. Orain arte argitaratu ditugun diskoetatik aukeraturako kantuak, eta single batean zeuden «Hator hator» eta «Oker dabilta».

A. Negu Gorriak-en ibilbidearen laburpena izango da.

F.M. Aurten bost urte beteko dira Negu Gorriak sortu zela. Hiru lan argitaratu ditugu orain arte —hauetako bat bikoitza—, kantu pila beraz lau diskoetan. Orduan, orain arte egindako lana aurkeztu nahi dugu aurten, hurrengo urtean kantu berriei osaturiko diskoa argitaratzeko. Ezin genuen beste disko bat

argitaratu aurten, jende askok oraindik ez duelako iazko diskoa ondo irentsi, kantu asko eta zailak diren gauza ugari daudelako.

Ez da, askotan egiten den bezala, disko bikoitza izango. Negu Gorriak-ek sekulako indarra dauka zuzenean eta hori diskoetan galdu egiten da askotan. Horregatik grabatu dugu zuzenean.

A. Kantu berririk ez daukazuenez, zuzeneko bilduma bat argitaratu duzuela dion kritika jasoko duzue behar-bada.

F.M. Ohituta gaude. Iaz

egin genuen disko bikoitza eta argi utzi genuen ideia pila bat genuela. Gainera, zenbait komunikabidek Euskal Herrian —eta Estatu espainiarrean ere— iaz egin den diskorik hoberentzat hartu dute lan hori. Kritikak etorriko dira disko hori argitaratu edo ez, begien puntuan gaudelako, eta prest egon behar dugu edozein kritika jasotzeko.

Hurrengo urtean egingo dugun disko berrirako zenbait gauza prestatzen ari gara, eta aste honetan bertan grabatuko dugu «Izokin euskaldun baten istorioa», «Nafarroa Oinez»eko kantua.

■ «Taldearen inguruan dagoen guztia geuk asmatu eta lantzen dugu, geu mugitzen gara planteatzen dugun edozein gauza egiteko» ●

A. Bost urte bauratzen puntako talde izan zarete. Zein da zuen arrakastaren sekretua?

F.M. Ematen du jendea saiatzen ari dela Negu Gorriak-en sekretua zertan datzan jakitea, zer den fena—meno hori, zer dela eta... eta jendeak pentsatzen duen baino askoz ere gauza simpleagoa da: sinesgarritasuna. Talde batek sinesgarritasuna baldin badaukin erdia eginda dago. Bigarren gauza komunikazioa lortzea da.

Hirugarrena lan egitea izango litzateke. Diskoak birak, kontaktuak, idazteak digun jendeari erantzutea. Orain, hala ere, ia ezin dugun astero berrogeita hamaz gutun jasotzen ditugulako. Gaur goizean, adibidez, aldiz deitu didate elkarrizketak egiteko. Ikastetxeetako guztietatik, institutuetatik, deitzen didate hitzaldiak egiteko eta mahainguruetan parte hartzeko. Lehenengo nezakeen eta astean behar egiten nuen zerbait, baina orain ezinezkoa suertatu zait. Elkarrizketak egiten

ditut, baina ikastetxeetatik deitzen didate elkarrizketak egiteko eta beraien lanak ikasgelan aurkezteko, eta ezetz esaten diet, egingo banitu ezin izango nukeelako ez hitzak idatzi, ez musika egin, ez entseiatu... ezer ere ez.

A. Negu Gorriak-i buruz
hitz egiteko garaian askotan aipatzen da marketina.

N.G. Guk ez diogu marketin deitzen, guk imajinazioa deitzen diogu. Guk gure haliabideekin imajinazioa erabili eta disko bat argitaratuko dugula esateko zer egin dezakegun erabakitzen dugu. Iaz, esate baterako, «Apirilak 20» eta bi aizkora jarri genituen afitxa batean, eta hori da egin daitekeen gauzarik merkeena. Afitxak eta eranskailuak jarri genituen, eta hori da Euskal Herrian txikitandik ikasi duguna, hau da, zenbait gauza adierazteko edo zabaltzeko eranskailuak egitea. Edozein gauzaren gainetik kritikak entzuten ditut. Arrakasta handia lortzen noazen heinean bi aldeak agertuko zaizkizu: kritikatzuten dutenak eta zure alde darduenak. Gauza batek oihartzun handia lortuz gero —gure kasuan hala da—, beste aldea, kritikatzuten duena, beti sortuko da.

Disko bat zer den bada-kigu, eta diskoak ondo hornitzen ditugu. Negu Gorriak-ekin soilik ez, Kortaturekin ere egiten genuen guzti hori. Kamisetak eta kapelak egiten ditugu biraren gastuak kitatzeko eta jendeak ikus dezan taldeak baduela jarraitzaileak. Kontzertuetan argiak lantzen ditugu, baina hori edozein taldek egiten duena da. Argiak, eta gora-beherak egon ez daitezen kantu zerrenda bat egitea, hori

«Astero berrogeita hamar gutun jasotzen ditugu. Gaur goizean, adibidez, sei aldiz deitu didate elkarrizketak egiteko. Ikastola guztietatik, institutuetatik deitzen didate hitzaldiak egiteko eta mahainguruetan parte hartzeko. Lehen egin nezakeen eta astean behin egiten nuen zerbait, baina orain ezinezkoa suertatzen zait».

talde guztiek prestatzen dute, edo prestatu behar dute komunikazioa lortuko badute. Beste gauza bat izango litzateke guk zerbait nahi izatea eta multinazional

dugu, geu mugitzen gara planteatzen dugun edozein gauza egiteko. Azken batean, hori kritikatzuten du imajinaziorik eduki ez edo berari bururatu ez zaionak.

A. Nola doa, azkenik, Esan Ozenki disketxea?

F.M. Badira Esan Ozenki diru asko irabazten ari dela diotenak, eta juxtu aurkakoa da. Iazko urte hasieran gaizki pasatu genuen azpiegitura bat mantendu behar dugulako, eta guk estudiorik eta banatzailearik ez daukagunik, diskoak ekoiztean kostu handiak izaten ditugu eta etekinak txikiak izaten dira salmentei dagokienez: diskoa banat-

zaileari saltzen diogulako, banatzaileak dendari eta dendak bezeroari.

Negu Gorriak-enaz gain laster argitaratuko dugu Etsaiak-en bigarrena. Uda eta gero Ama Say taldearena, Lin-Ton-Taunen bigarrena abenduan eta E.H. Sukarraren diskoa, beharbada. Disketxeko taldeek zer egin behar duten ikusi behar dugu, eta aztertu eta neurtu aurrekontuak talde horiekin aurrera jarraitzea posible dugunentz jakiteko. Ez dut uste talde berrien diskorik argitaratuko dugunik urtea amaitu aurretik.

■ **«Begi puntan gaude eta prest egon behar dugu edozein kritika jasotzeko» ●**

edo disketxeari egiteko esatea; baina taldearen inguruan dagoen guztia geuk asmatu eta lantzen

Joxi Goikoetxea

Antzerki eta musika gune bilakatuko da Bilboko La Merced eliza

Kultur fededunen eliza

Eliza izatetik balioanizdun aretoa izatera aldatuz geroztik, maitale eta aurkari ugariko lekua dugu Bilboko La Merced eliza. Batzuentzat leku aparta, beste batzuentzat lau horma besterik ez, baina denentzat zeresanik duen lekua. Nahaste honen erdian, La Merceden gauzatuko litzatekeen Bilbo-Rock proiektua aurkeztu berri du Udalak.

BILBON ibaiaren ibar ezkerrean aurki dezakezu La Merced Eliza. Eliza da baina azken urteotan elizkizunak beharrean bestelako

ekitaldien topaleku bihurtu da. Urte batzuk baitira eliza hau mojen eskutatik Bilboko Udalarena izatera igaro zena. Elizaren

barrualdea hutsik dago eta hustasun hau aproposa bilakatu da ekitaldi ezberdinak egiteko.

Bertan antolatu izan diren emanaldien zerrendan, bat bestetik zeharo ezberdinak direnak aurki daitezke: kafe-antzerkia, antzinako arte erotiko erakusketa, kantaldiak, «Egunkaria» nahiz Kubaren aldeko jaialdiak... Hala ere, kultur jardunaldi hauek badute loturarik, alternatibo kutsua izatearena alegia. Izan ere,

La Merced toki txikia, doakoa eta ondo kokatua izanik, beste edozein erakustoki edo antzoki handiren batean egiten ez diren ekitaldiak antolatu izan baitira bertan.

La Mercedek dituen aldeko ezaugarri hauek gain, badu bestelakorik ere, oso zaharkitua baitago. Arrazoi hauek direla medio eta gaztetxea itxi zutenetik tira-bira ugari agertu dira La Merced eliza dela eta erdela. «Gaztetxearen ordez, kotzat aurkeztu nahi izan dute, eta ez du gaztetxea ixteko arrazoitzat ipini zituzten arauetako bat bere ere betetzen. Udalak bere arautegia hautsi du, zaila hutsa baita La Merced. Hau argudiatu du Jabier Lese. Bilboko Gazte Asanbladak partaideak.

Herri ekimena kulturaren alde

BERE inguruan jende multzo ezberdinak batzea da La Merced elizaren ezaugarri nagusia, eta kasu honetan ere antzeko zerbait gertatu da: Kulturaren Aldeko Herri Ekimena izenpean bildu dira «Bat Bi Hiru», Tas Tas Irratia, Three Dimensional grabaketa estudioa, DDT banatzailea, Likiniano Kultur Elkartea, «El Tubo» aldizkaria, Antzerki Taldeen Koordinadora eta Bilboko gaztetxeko kide izandako batzuk, besteak beste.

Talde honek oraindik ez du guztiz argi nola gauzatuko den beren egitasmoa, baina hala ere garbi dute zer nahi duen: asmoa La Merced proiektua aurrera bultzatu eta hitzak haizeak eraman ez ditzan ziurtatzea da. Honetaz gain,

proiektu hori herri ekimen bihurtzea da bere asmoa. Hau guztia gauzatzeko buru-belarri dabilta aipaturiko taldeko partaideak Udalarikudeaketa egitasmoa aurkeztu lanean. Egitasmo hau burutu eta onartuko balitz La Merced elizaren kudeaketa talde honen esku geratuko litzateke, honela esku pribatuetatik urrun geratuz eta herri ekimen bilakatuz proiektua.

Musika eta kultura munduan esperientzia duten hauek, entseiu eta ekitaldi leku faltarentzat irteera egokia ikusten dute La Merced. Proiektua gauzatu bitartean ordezkoko lekua topatu nahiko dute, antzerki eta musika munduak ezin baitira urtebetean edo bitan geldirik egon.

P Berritze asmoa
ili Lopez Kubaren Aldeko Plataformako kideak berriz, La Merced leku aproposa dela esan digu, bertan jaialdi bat antolatu ostean «Leku garrantzitsua da bakarra delako kontzeptu alternatiboak egiteko»

Apirilean hasi eta bi urte inguru iraungo dute Bilbon dagoen La Merced eliza eraldatzeko lanek.

Kaleko kultura islatzen du. Bilbok behar du honelako kultur zentrorik. Baina argi dago egokitu behar dela. Egoera kaskarragatik ez baltitz ezin bobea litzateke: ondo kokatuta dago, do bainekoa da, ez bandiegia eta era guztietako jendea erakartzen du. Batzuentzat zuloa, besteentzat xarma duen lekua eta beste batzuentzat, Julio Perugorria antzerki promotorearentzat esaterako, leku faltaren behar gorria betetzeko baliozkoa. «Besterik ezean, une konkretu batzuetarako bakarrik balio du La Mercedek».

Iritzi hauei aurre eginez, Bilbo-Rock proiektua aurkeztu berri dute udal aginteek. Orain La Merced elizan gauzatuko den

proiektu hau Uribitarteko Nerbioi eraikuntzan kokatua zegoen hasiera batean, baina oraingo egitasmoa Europako Batasunaren laguntzaz burutuko den «Bilbo Zaharra: atea

Egitasmo honen arabera, La Merced musika taldeentzat udal entseiu-leku bilakatu da, eta era berean kontzertu eta antzerki emanaldietarako gune apropos ere.

■ «Besterik ezean, une konkretu batzuetako beharra betetzen du La Mercedek» ●

JULIO PERUGORRIA

zabalduz» deritzon plangintzaren barruan dago. Egitasmo hau, Kirola, Emakumea eta Gaztedia Saileko zinegotzia den Marta Barcoren hitzetan, «musika arloan dagoen eskaerari erantzuna ematearren sorturikoa da».

Hilabete honetan hasi eta 1995eko irailean amaituko den proiektu honen kostua 100-150 milioi pezetakoa (4,5-6 milioi libera inguru) izango dela aurriztatu da. Erabilerari buruz, oraindik duda-mudatan daude Udaletxean, ez dago argi

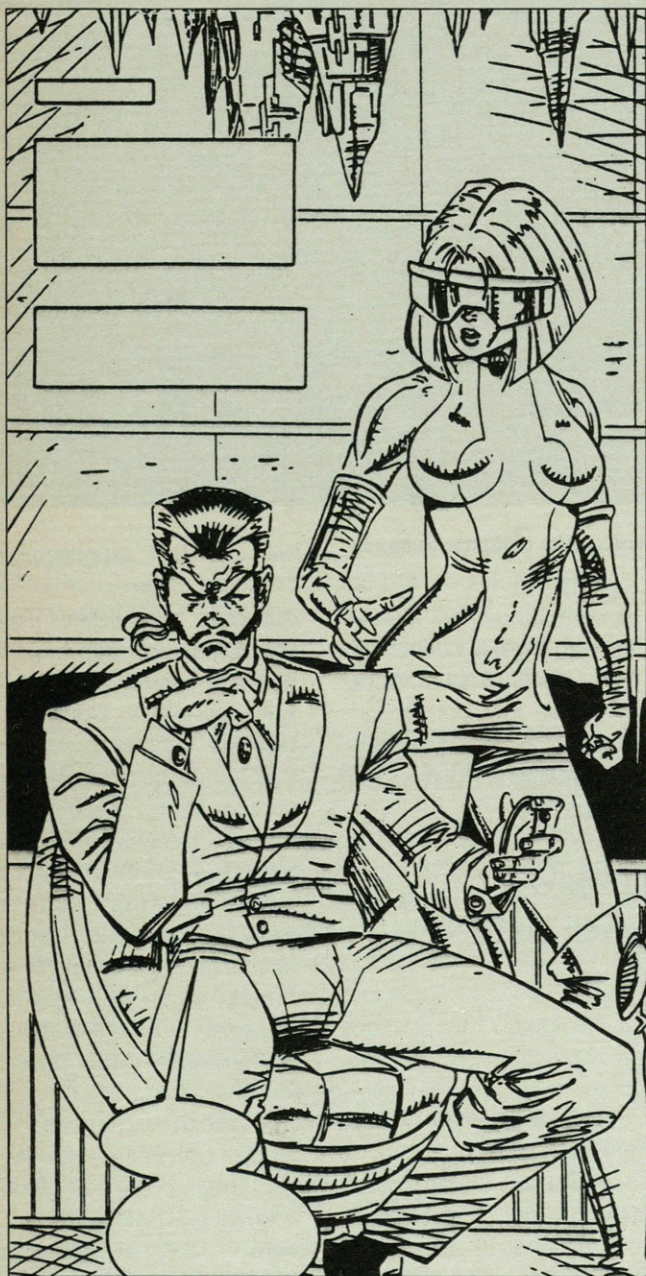
dohainik, ordainduta edo entseiatzearen truke bertan klaseak ematea eskatuko zaienentz taldeei. Dena den, Bilboko beharrei erantzuteko adinakoa izango dela deritzo Marta Barco zinegotziak. Beraiek aurrikusitakoaren arabera, 30-40 taldek eskatuko lukete lekua La Merceden, guzti hauentzat tokia izanik. Hau horrela, orain arte bezala, antzerki eta kontzertu txikietarako gune izaten jarraituko luke.

Oraindik ezer ez da ziurra, eta Udaletxean ere oso gutxi dakite zer gertatuko den La Merced eliza-rekin. 1995ak argitasun gehiago emango dizkigu.

Arritxu Zelaia

Itsasoaz gaindiko komikia

Grant Morrisonen gidoia dauka «Doom Force» lanak.
Manga japoniarraren estetika ezaguna, baina Texaseko

Mundu zirrargarria da komikiarena. Eta zabala ere bai: Angulemako ikusmira ia erabat frantziarretik haratago, langintza aberatsa dago. Estatu Batuetan eta Japonian ikus daitezkeen joeren berri emango dugu hemen. Gaur egungo egile eta lan garrantzitsuenen artean laburpena egin dugu.

KOMIKI amerikarraren panorama zabala da, baina beti markatu izan dute super-heroiek, umetan ametsetan murgiltzen gintuzten pijamaz jantzitako pertsonaia horiek. Nork ez du bere burua Spiderman, Batman edo Superman bihurtuta ikusi, nork ez du X-men taldeko kide bihurtu nahi izan. Urteekin, istorio guztiak berdinak zirela konturatu ginen, dinbidanba belarriondoka, edo begietako izpiekin elkar birrintzen. Azken batean, zalantzazko eskema bat errepikatzen zen beti, mezu eskuindar *yankee* batekin amaitzeko.

80ko hamarkadan iritsi zen aldaketa. Hainbat argitalpenek arnasa berria eman diote super-heroien mundu zaharkitu samarrari. Horien artean, lan garrantzitsuak: Alan Moore britainiarraren eta Dave Gibbons marrazkilariaren «Watchmen»; Frank Miller eta Bill Sienkiewiczzen «Batman: Dark Night»; Neil Gaiman eta

Dave McKeanen «Arkham Asylum», edo Frank Miller eta Bill Sienkiewiczzen «Elektra Assassin».

Aipagarria da panorama hau aldatzen lagundu duten egile gehienak jatorri britainiarrekoak direla. Hauetarikoz zenbait zehatzago aipatuko ditugu aurrerantzean.

● Alan Moore. Britainiarraren gidoigilea. Ingelesezi ari den gidoigile enblematikoa, ezagutu izan den lehen gidoigile-izarra. Bere ikus-puntu narratiboak super-heroien komikia iraultu du, baita terrorezkoa ere. Lanak: «Watchman», «Macleman», «Vendetta», «Creature from the Lagoon»-eko munstroaren-izena, «American Gothic»-sorta, «Batman: Killing Joke».

● Frank Miller. Marrazkilaria eta gidoigilea. Mito klasikoak (Batman, Dare Devil) eman zien ukitu bereziak komikiaren mundu berriari astindu zuen 82tik 87ra. Lan gutxi eginagatik, kultu-

pertsonaia bihurtu zitzaigun. Bere lanetan mundu kaotikoak sortu ditu («Give me Liberty», «Hard Boiled»), eta bere azken adibideetako bat «Sin City» da, ipuin beltz eta bortitza, gaur egungo komikiaren maisu-lana.

● Neil Gaiman. Gidoigile britainiarra. «Sandman» komiki-liburua da bere maisu-lana. Jenero bilduma bat da: terrorea, fantasia, lan gomendagarria zinez. Beste lan batzuk: «Arkham Asylum», *magia liburuak*, edo «Black Orchyd».

● Bill Sienkiewicz. Marrazkilari honek estilo iraul-tzailea dakar: maite duzu edo higuina diozu. Marrazki deformeak, karikatura antzekoak, indar izugarri-zkoak. «Elektra Assassin» da adibide bat, narratiba grafi-koan obra aitzidaria.

● Dave McKean. Marrazki-lari britainiarra. *Collage*-ak, marrazkiak, autoentzako pintura *spray*-ak, argazkiak: hori guztia hartzen du McKeanen arteak. Komikia baino gehiago ageri zaigu bere lanean, obra ilun eta ikaratzekoa da: «Black Orchyd», «Arkham Asylum», «Violent Cases» edo «Sandman»-erako bere azal ikaragarriak.

● Alan Grant. Gidoigile britainiarra. Simon Bisle-yrekin batera, bortxa argiaren adibide garbiena, baina ez serioegi hartzeko bortxa, ikus bestela «Lobo» komiki-liburua edo «Judge Dredd» bilduma.

● George Pratt. Marrazki-laria. Aquarela odoltsuz josiriko gerra ageri zaigu «The enemy ace» obran. Margoa komikira eraman du.

● Grant Morrison. Gidoigile britainiarra. Komiki surrea-lista egiten du, gidoiak edozein zirrikitutatik irrista

Manga japoniarraren estetika ezaguna, baina Texaseko marrazkilari baten eskutik (Ben Dunn).

daitezke, guztia Ramones edo Iggy Popen erritmoan. «Doom Patrol», «Animal Man» edo «Kid Eternity» liburuak galdu ezinekoak dira.

Japoniarrak

Japonian 1.400 milioi aldiz-kari eta 474 milioi bilduma komiki saldu zituzten 1989an. Argitalpen indus-

triaren salmenta guztien % 40 bete zuten komikiek. *Manga*-k, komiki japoniarrak, marraztutako literaturaren arlo hau komunika-zioaren maila gorena iritsi du. Guztientzako *gangak* daude, gazte, zahar edo etxekoandreentzat berdin.

Mendebaldera Katsuhiro Otomoren «Akira»-rekin iritsi zitzaigun honen oihartzuna.

Tokio post-nuklearrean girotutako zientzia-fikzioko lan hau (oso luzea, bilduma japoniar gehienak bezala), zinemara iritsi da, eta marrazki dinamikoak eta gidoi bizi batez dago hornitua.

Japoniarren inbasioa hasi zen horrela. VIZ konpainia japoniar indartsua Estatu Batuetan kokatu zen, eta denetarik argitaratzen hasi. Guregana ere iritsi dira, hor da «Dragon Ball» hainbat-garren kapituluak, eta horren ondotik, «2001 nights», «Crying Freeman» edo «Xenon». Istorio lau samarrak dira, baina ez zaie erakargarritasunik falta. Harrigarriena, amerikarrak berak estiloa kopiatzen eta *mangak* ateratzen hasi direla. Komentarioak, soberan.

Horrenbeste fikzio eta istorio hutsalen artean, Yosihoreen lana goraipa dezakegu: sakonera soziala du, eta *manga*-ren alde iluna islatzen du. Takayama edo Tadashi ere gogorat-zeko izenak dira, bat bere marra argiaz, bestea akzio geldiezineko komikien egile. Tanaka delako batek ere Gon izeneko dinosaurus txiki baina gaizto bat sortu du, sekula marrazkietan abiadura ondoen ageri izan den komikietarako.

Victor Perez

MAIATZAK

7

■ «HERRI URRATS»EN
BEZPERAKO JAIALDIA

NIKO ETXART arituko da Hapa Hapa taldearen laguntzaz «Herri Urrats»en bezperako jaialdian Sarako enparantzan. Kantariaz gain hainbat taldek parte hartuko dute: **Xapre Trikitixa, Mister Saguak, Ehun Kilo** eta **Xinaurri Gorriak** dantza taldeak, hain zuzen.

Bertso-saio bat ere izango da egun horretan gaueko 11.30etatik aurrera, eta bertan **Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Millan Telleria, Nagore Fernandez eta Estitxu Fernandez** arituko dira. Kexux Arzallusek jardungo du gai-jartzaile gisa.

MAIATZAK

8

■ «GURE ARTEA»
SARIKETA MARTXAN

ZABALIK daude «Gure Artea» sariketako argazkigintza eta eskultura arloetako izenemateak. Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila da antolatzailea, eta aurten zazpi milioi pezeta (310.000 libera) banatuko dira guztira sarien bitartez.

Euskal Herrian jaiotako artistek parte hartu dezakete, eta argazkigintza eta eskultura arloetako sorkuntza lana bultzatzea da lehiaketaren helburua. **Gaia libre** da eta artistek berek aukeratu ahal izango dituzte lehengaiak. Epaimahaiak zenbait obra aukeratu ditu katalogoa zera erakusketa osatzeko.

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Milaka lagun eta talde onak AEK-ren alde

SEKULAKO kantaldia iragarri zuen AEK-k iragan apirilaren 22rako, ostiralez Bilboko erakustazokan. Euskal Herriko zazpi talde puntero kartelean, eta elkartasunezko dirulaguntza biltzea helburu. Taldeak hala ere beti iragartzen diren horietakoak, nahiz eta asko ibili ez ziren gehien ibiltzen diren hoietakoak.

Gaua Bizkar Hezurak ireki zuen, berandu baina, eta beren ohizko indarra erakutsi zioten bertan bildutako guztiei. Indartsu hasi eta gogorrago bukatu zuten, gorenean zeudenean, bakarka zein talde lanean musikari oso onak Bizkar Hezurakoak.

Ama Say taldeak jarraitu zuen gauaren iluntasunean, lehendabiziko diskoko abestiez gain, beste zenbait kantu berri eta oraindik ezezagun aurkeztu zizkiguten. Egia esan gusturago ikusten ditut Ama Say taldekoak leku txikietan horrelako pabilioi haundi eta mardulean baino.

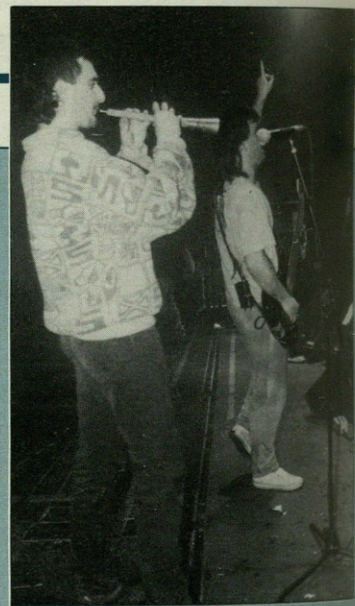
Zaramak bere azken lana aurkeztu behar zuen, «Binilo Bala», eta zuzeneko kantaldi izugarria aurkeztu zuten, beti bezala, baina beti zerbait

ezberdina, atsegin handiz entzun genituen, gainera hauek ez dira galtzen eszenatoki handian, zenbat eta handiago gusturago baitabilta.

Erdaraz abesten duen talde bakarra aurkeztu zuten euskara irakasle eta ikasleek, MCD, beraiek ere ikasle dira. Bilbotarrek ere egin zuten gaueko saio berezia, eta beraien abeslaria galdu bazuten ere, ostira-lean ezin aproposagoa harrapatu zuten, nor eta Zaramako Roberto Moso. Berak abestu zituen «Dena ongi dabil» eta «Popatik hartzera».

Egia esan behar badut, gaueko talde erakargarriena Exkixu iruditu zitzaidan, betiko giro atsegina sortu zuten ikusleen artean, nahiz eta hastea kostatu zitzaie, albokariaren xelebrekeriak, gitarra eta baxu gogor xamarak eta ikusleekin bat egiten duten abeslariak. Kantuak jendear-tean ezagun, ikusleak abesten, denak dantzan, izugarri.

Itsas aldeko Piztiak taularatu zirenerako jende kopurua nabarmen jaitsi zen, baina hauek ere erakutsi ziguten taula ganean daramaten denbora,

«GAUPASAROCK». BIZKAR HEZURRA, AMA SAY, ZARAMA, EXKIXU, MCD, PIZTIK, JULIO KAGETA. APIRILAK 22. BILBOKO ERAKUSTAZOKA

ondo moldatzen ziren gitarra doinu eta ahotsekin, eta jendea dantzan jartzea lortu zuten, nahiz eta jende askok etxera joateko gogorik izan. Neka-neka igo ziren Julio Kageta taldekoak eszenatokira, lehenago txosnan beraien txanda egiten ikusi bait genituen, irakasle eta musikari eta musikan ere maisu.

PERU ZABALETA

MAIATZAK
10

■ ALEJANDRO TAPIAREN AZKEN ARTELANAK

HILAREN 10era arte erakutsiko du Donostiako Olaetxea arte galeriak Alejandro Tapiak egin-dako azken obrak: **19 margo eta 11 eskultura**, hain zuzen. Paisaia izan du beti ardatz Tapiak, eta hasieran inpresionismoa landu arren espresio-nismoa jorratu du azken aldian.

MAIATZAK
12

■ LARREAREN ESKULTURAK BILBON

VICENTE Larrea eskultorearen obrez osaturiko erakusketa antolatu du Bilboko Rekalde aretoak, eta ondorioz maiatzaren 12tik ekainaren 19ra arte ikusi ahal izango dira bere ibilbidean zehar egin-dako lanak. Bestalde, uztailearen 5etik irailaren 18ra bitarte bilduko ditu aretoak **Andy Warhol** pop artista ezagunenaren zenbait lan.

MAIATZAK
13

■ ESKOLARTEKO BERTSOLARI TXAPELKETA

URTERO bezala, «**Bertsolaritza irakaskuntzan**» plangintzaren barruan antolatu du Gipuzkoako Ikastolen Elkartek Eskolarteko Bertsolarien Txapelketa. Gipuzkoako edozein ikastetxetako ikaslek parte har dezake, eta bi arlotan banatuta dago sariketa: Bapatean eta Bertso-paperetan. Apirilaren 29an burutu zen lehenengo kanporaketa, maiatzaren 6an bigarrena, hilaren 13an izango da hirugarrena Beasaingo Alkartasuna Lizeoan, eta azkena 20an Oñatiko Txantxiku Ikastolan. Oiertzungo Madalensoro Pilotalekuan burutuko da finala maiatzaren 28an, eta **ekai-naren 3an Euskal Herriko finala** Urruñan.

■ BAP TALDEA ZUZENEAN

MAIATZAREN 13an joko du Bap taldeak Andoaingo Ikastolan. Gaueko 10etan hasiko da kantaldia, eta bertan beste bi talde arituko dira: **Su Ta Gar** eta **Tapia eta Leturia Band**, hain zuzen. Talde bakoitzaren pieza berriak antzuteko aukera izango da ostiralean Andoainen.

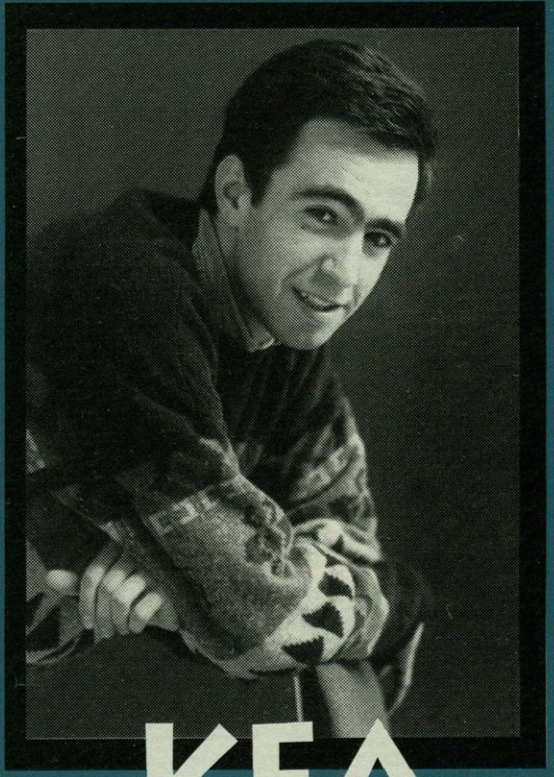
MAIATZAK
14

■ «AMETSAREN BIDEA» ANTZOKI ZAHARREAN

HAMAR ikuskizun antolatu ditu «Festaroa 94» egitarauak urtea amaitu arte. Horrela, maiatzaren 14ean, Antzoki Zaharrean izango da **Joxan Goikoetxea** eta Errobiren diskoan oinarritutako «Ametsaren bidea» muntaia aurkeztuko du.

HARKAITZ CANO

idazlearen lehen liburua

KEA BEHELAINOPEAN BEZALA

Errealitatearen galtzak jazten dituen hitza da poesia, sentsibiltatearen eta lanaren patrikez osatua, irakurleak atseginik badu eskua sar dezan. Poesiatik bilatu nahi izan ditu Harkaitz Canok hiriaren egunerokotasunari darion kea eta gizartearen behelainoa.

Liburu hau ke bafada bat baino zerbait gehiago izango da gure literaturaren behelainopean.

GARIKOITZ BERASALUZE

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

**«KEA BEHELAINOPEAN
BEZALA». HARKAITZ CANO.**

SUSA. 79 or.

LASARTEARRAREN lehen poema liburua kaleratu berri du Susak. Ezaguna bere gaztetasunean sari asko jasotzeko merezimendua egin eta osatu berria den Lubaki taldeko kidea delako, lan honekin prosa alde batera utzi eta poesiari eusten dio. Bizitza eta heriotzaren arteko zubiak islatzen du, hiri baten

egitura hartuz. Azken urtean idatziriko poemak dira hemen bilduak eta maitasunaren haritik hasten bada ere heriotzak hartzen du nagusitasuna liburuaren barnean ■

**«IPUIN EROA». IÑAKI
ZUBELDIA. MARRAZKILARIA:
JON ZABALETA. ELKAR. 56 or.**

UMOREZKO ipuina da hau, ezinezko den zerbaiten kontakizuna. Era guztietako animaliak biltzen dira Goierri aldeko herri txiki

batean: eltxoak, txalburuak, bareak eta denetarik agertuko da. Baina sorpresagari ere izango dira tartean bidaia harrigarriren bat hegoaldera... ■

**«DEN-DENA BASANIMALIE
BURUZ». MICHAEL CHINERY.
IRUDIAK: PETER BARRET.
ITZULTZAILEA: XABIER
KINTANA. FHER. 45 or.**

LIBURU honek sail oso baten zati bat besterik ez da. Izan ere, Fher argitaletxeak egunotan liburu multzo

B E G I B E L A R R I

B I D E O A K

Ikusi, gozatu eta txalotu

GUTXITAN daukagu Euskal Herrian musika bideoak ikusteko aukera, horregatik benetan eskertzen da zale-tuei horrelako aukerak eskaintzea, are gehiago kalitate osoz egindakoa denean. Iaz Su Ta Gar taldeak E.H. Sukarra taldearekin batera Europan zehar bira bat eman zuen, bukaera nola ez Eibarren izan zen; talde bien sorterrria.

Zuzeneko emanaldi honetan, taldearen betiko indarrari irudi egokiak gehitu dizkiote, jada entzuleen artean ohizko bilakatu diren zuzeneko kantaldi atseginak. «Ekaitza eta barealdia»-k irekitzen du bideoa, eta muntaiaren haunditasuna nabari da, sekulakoa, eskenatokia, argiak, jendetza izugarria. Eta abestiz abestiz giroa berotuz, tarteka, bideo *heavy*-etan bezala taldeko partaideak hizketan agertzen dira, harrigarria, bira, taldea, sentimenduak, ikuslegoa, dena dute mintzagai. Zaletu gazteak entzun nahi duen hori, beti

ere euskaraz.

Abestiak batez ere «Hortzak esturik» beraien bigarren lanekoak dira, orduan kaleratu berri zutena, eta tartekatzen dituzte aurreragoko zenbait kantu ere, «Jaiotze basatia» diskokoak alegia. Zuzenean ikusita duen orok, badaki zer den hori; indarra, abiadura, amorrua, hasieratik bukaera arte, etengabeko martxa, taldea ezezik, areto, gaztetxe, frontoi, edota plaza osoa bateginik, parte hartzen, gozatzen. Horretarako aukerarik izan ez duenak, Euskal Herriko talde esanguratsuenetarikoa ezagutzeko parada ezin hobea du, ikusgarria.

Aipatu bezala Euskal Herrian etorkizun ilunegia du tamalez musika bideogintzak, nahiz eta musikagile, bideogile, zinema zuzendari ezin hobek izan. Inguru honetan ez dago berauek helarazteko aukerarik, telebistak ere aukera hori ukatu digu ikusentzuleoi, kostuak benetan

**«SU TA GAR ZUZENEAN». SU TA GAR.
«MORE VOLUMEN TOUR 93». EIBAR.
FLYSH BIDEOAK.**

haundiak dira. Txalogarria beraz Su Ta Gar taldekoek erakutsitako kemena, beraiek, lagunengana eskergarriarekin batera egin baitute lan osoa, banaketa, dena. Ia besteak ere horrelako ikuskizunik eskaintzen diguten.

PATXI GAZTELUMENDI

zabala kaleratzeari ekin dio. Liburu guztien ardatza naturarekin loturiko gaiak jorratzea da. Hurbilpen erraza eta haurrak jainimenez beteko dituen, irudi eder eta informazio guzti honen aurrean ■

«NAPARTHEID». 13.
ZENBAKIA. 1994.EKO NEGUA.

«BALIZKO geroa... Jalisko eroa!» izenburua du ale honek, eta beti ere sorpresaz beterik datorrela esaten badugu, aletik alera lortu egiten dute gure harridura berri ere sortzea: oso komiki majoak, baina horretaz gain era guztietako *gebigarriak*. Benetan proposamen txukuna eta sendoa dela konfirmatzen ari dira azken bolada honetan napartheidtarrak ■

«LAGUNEKIN BARATZEAN».
CATHERINE SZABO.
EGOKITZAPENA: AGIPAD.
EUSKO JAURLARITZA. 139 or.

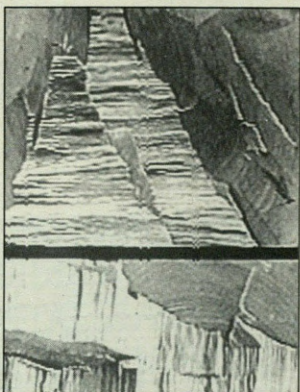

OSO saio bikaina burutu da baratzetako ekoizpenen berri marrazki eta azalpen errazen bidez haurrei inguratzeko. Istorio eder bat biltzen da, eta horretarako, J. Lopez Altunaren marrazki zoragarriez jantzirik etortzen zaigu lan txukun hau. Oso gomendagarria euren seme-alabei garai bateko baratzen berri eman nahi dietenentzat ■

«EUSKAL HERRIKO PERRETIXIKOAK».
ARANZADI ZIENTZI
ELKARTEA - KUTXA. 3
KARPETA.

EDIZIO mardul bati ekin dio Donostia Gipuzkoa Kutxak. Beronen bidez, eta izenburuak dioen bezala, luxuzko lana kaleratzen hasi dira mikologi arlo honen ikerketa eta sailkapena egiteko. Beraz, gaiarekin interesaturik jende ugari egon daitekeenez, badute orain arteko

lan ugarien ondoren kale-ratu berri den erabateko bilduma. Benetan handia fitxa kopurua, informazio ugariz hornitua gainera ■

«LUIS OTAEGI (1952-1991)». XABIER
SAENZ DE GORBEA.
ITZULTZAILEAK: LURDES
AUZMENDI ETA BEGO
MONTORIO. KUTXA. 119 or.

DONOSTIAR honek arte alorreko atal ezberdin ugari jorratu du bere bizitzan zehar, eta lan mardul honetan, luxu handiz jantzirik horren lekukotasuna ematen da. Margolaritzan hasi, eskulanei inoiz ere uko egin gabe eta argazkigintzan bere emaitza onenak, emakume lagunarekin batera emanez. Interresgarria oso honako lana ■

«KONDAIRA LURRALDEEI BURUZKO LEGEA». EUSKO
JAURLARITZA. 97 or.

JAURLARITZAREN edizio

merkeko sailari dagokio azken argitalpen hau ere. Bertan, EAEko lurralde historikoei dagokien legeria biltzen da, 1993ko uztailaren 16 legez aldaturikoa. Edizio elebiduna da eta lurralde bakoitzaren agintepideak eta diru banaketaren berri ematen da ■

«BERTSO-HOP INFO». 1.
ZENBAKIA, 1994.EKO
UDABERRIA. 20 or.

MUSIKA informazioaren inguruko aldizkari berria dago kalean, Bertso-Hop dendaren inguruan antolatua eta Euskal Herriko nahiz atzerriko rock musikaren berri ematea helburu duena. Alea, ohizkoa denez, mugako musikari eta bere taldearen arlo alternatibotik. Zaramako Roberto Moso kantariari elkarrizketa, Sepultura, Mano Negra, Culture taldeak eta Negu Gorriak El Salvadorren dira gai nagusiak ■

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ AEKIDE KANPAINA
ABIATU DA

ALFABETATZE Euskalduntze Koordinakundeak bizi duen «egoera ekonomiko larriari» aurre egin asmoz abiatu da AEKide kanpaina. AEK-ko ardura-dunek aipatu dutenez, EAEn, Nafarroan eta Iparraldean diru beharrak handiak dira eta horiei aurre egiteko «gizartearen sostengua ezinbestekoa da, administrazio orok izan ez duten sentsibilitatea herritarrek badutelako».

Honekin batera, aurtengo AEK-kanpadaren edizio berria aurkeztu zuten, maiatzak 20, 21 eta 22an Dimako aireportu zaharrean egingo dena, «elkarrietzarako nahiz akordiorako ireki den bidean emaitzak» eskatuz. Azkenez, eta «Euskara ikastea denon eskubidea» lelopean egindako kanpainan bildu dituzten 128.000 sinadurak, Hizkuntza Gutxiuten Aldeko Europako Bulegoan aurkeztuak izan dira.

■ EUSKARAZKO
AZTERKETAK

SEASKA, Irakaskuntza Katolikoa, Ikas-Bi, Ikas, Haurtxoak Elkarteek eta Eskola Publikoetako Gurasoen Sindikatuak (FCPE) eskaera egin berri diote François Bayrou Frantziako Hezkuntza ministroari, «euskal irakaskuntzaren ildoari jarraiki, brevet azterketan euskaraz aritzeko baimena ukan dezaten». Orain artean, brevet azterketa nazionala dela eta frantsesez egin beharrekoa, erantzun izan du Hezkuntza Nazionalak. Hargatik, azken bi urteotan, Ikas-Bik hainbat kanpaina eta salaketa egin ditu egoera honen salatuz. Kontuan hartu behar da gainera, gero eta gehiago direla klase elebidunak jasotzen dituzten ikasleak, eta oraingo legeriaren arabera, euskaraz ematen dituzten gaitako azterketak frantsesez egin beharrean aurkitzen direnak. Lehen aldia da taldeok elkarrekin biltzen direla.

F E R R A N A K E R R A N

«Bene-benetan uste dut ar-
berri baten atarian gaudela».

Mari Karmen Garmendia,
HPINeko zuzendaria.
Egunkaria, 94-IV-23.

«Antzeztalde historikoak
dirulaguntzen faltan
biltzorian daude».

Karlos Panera, Maskarada
taldeko zuzendaria.
Deia, 94-IV-27.

«Egoera nabiko ona da. San
Prudentzio sariketa bati
zenean, orain lau urte, ne-
nintzen bertsolari gazteak
Gaur, oster, ia-ia zabarra
izan naiz. Apurka-apurka
bertsolari gazteak bati diru
irteten eta hori onuragarria
da».

Zigor Enbeita, bertsolaria.
Egunkaria, 94-IV-26.

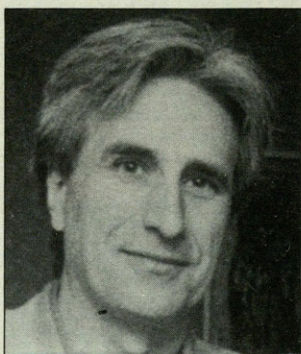

TXUTXU - MUTXUKA

PASCAL GAIGNE, AMA SAY ETA SOROTAN BELE

PASCAL. Gaignek Victor Ericeren «El Sol del menbrillo» filmerako egindako musika eta beste hainbat doinu NO-CD zigiluak plazaratuko dizkio, urrian. Bestalde, Ama Say taldeak, apirilaren 23an, Gorlizeko Xurru tabernan, zuzenean grabatu zuen lauzpabost kantutako EPA, maiatzaren bukaeran kalean izango dena. Beren bigarren diskoa, berriz, jarraian egingo dute, abuztuan hasita, Tio Pepe estudioetan, azaroan Esan Ozenkirekin argitaratzeko asmoz. Azkenez, Sorotan Bele taldearen bigarren diskoa, azaroaren erdi aldera plazaratuko da.

NOR - NORI - NOR K

IBON SARASOLA

buru duen Euskaltzaindiko Hiztegi Batuko Batzordea helburuez mintzatu da Gasteizen bete diren jardunaldietan. Aurren, 7.000 hitz forma finkatu eta bost urtetan 25.000ra iristea espero da. Horretarako, 80 bat iritzi-emailerren laguntza izango dute. Lan sistematikoaren oinarri nagusiak berriz, Orotariko Euskal Hiztegia eta Egungo Erabileraren Bilketa Sistematikoa dira ●

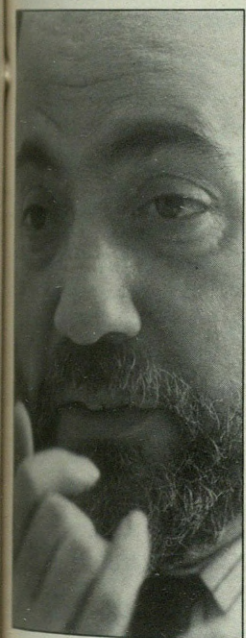
J. BAJO ULLOARI

arrazoi eman diote epaileek, eta ondorioz, 1991n «Tximeleta hegoak» filmearekin irabazitako Donostiako Zinemaldiako sari nagusia diruz ordaindu beharko dio Euskal Mediak. Izan ere, Euskal Mediak, sarian aurrikusten ziren 32 milioi pezeta elkarren artean egin beharreko produkzio berri bati begirakoa zela zioen eta hori bota dute atzera epaileek ●

ADOLFO AREJITAK

Juan Antonio Mogelen «El Catequista Bascongado, Cristau Eracasle Euskalduna» liburua argitaratu du Labayru Ikastegia eta Bilbao Bizkaia Kutzaren eskutik. «Peru Abarka»-ren autoreak hainbat material baditu aurretik kaleratu ez direnak, eta horietako bati eman dio irteera Arejitak, beti ere, «euskal kulturaren zimenduak sendotze» aldetik begira ●

«Zentzugabea da Arriaga euskal talde guztiak pasatuko diren leku bihurtu nahi izatea».

Luis Iturri, Arriaga antzokiko zuzendaria.
El Correo, 94-IV-24.

«Beste idazle batzuek, gazte nabiz beldu, pontifikatzeko egundoko erraztasuna dute».

Karlos Linazasoro, idazlea.
El Diario Vasco, 94-IV-27.

Bizkargi Eguneko jaiaren luebakira

DATORREN maiatzaren 8an Bizkargi Eguna ospatuko da Bizkaian, izen bereko mendian (564 m), eta ohi bezala Santa Krutz eguna eta hurrengo igandean: Tontorrean Santa Krutz basiliza dago eta bertan Morga, Muxika, Zornotza eta Larrabetzuk bat egiten dute.

Euskal Herriko mendi, basiliza edota zelaietan egiten diren beste hainbat festaren antzerakoa da, tradizio handikoa eta era guztietako jendea erakartzen duena. Batez ere aipatu herrietako jendea igotzen da bertara baina, oro har, Bizkaia guztitik hurbiltzen da jendea.

BERTARA hurbiltzeko Larrabetzu herritik abiatuko gara. Ohar batzuk emango ditugu hemen, dena den bertara hurbiltzeko asmoa duenak ez du galtzerik izango, Larrabetzuko

Santa Krutz egunean (maiatzaren 8an) ospatzen da Bizkargi Eguna Bizkaian.

plazatik gora jadanik jende askorekin batera aterako baita. Eliza eskuinera utziz, bere aldameneko bidea hartuko dugu. Asfaltuzko bidean Goikoelizalde auzuneraino helduko gara.

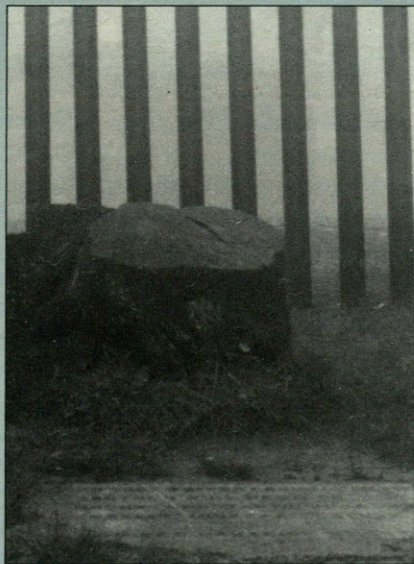
Hemen, bi aukera Bizkargiraino heltzeko. Eskuinera joz, Errotabarri baserriaren azpitik Barrenetxe baserri-raino joko dugu (bitartean baserri gehiago ikusiko ditugu), eta bertan Goienet-

xetik —goreneko baserria— ekialderantz doan burdin-bidetik Bizkargi-ohizko bidera ateratzen gara. Ordu erdi batean goian izango zara. Hori baino aukera samurragoa. Larrabetzun bertan, plaza aurrera doan errepi-deraino. Morgako Gaineraino hurbildu eta handik tontor- ordu erdi bat besterik ez dago.

BIZKARGIN bertsolari saioa, trikitilari, txistulari, txalo- parta eta meza ere izango da antolatutako ekitaldi desberdinen artean. Txosna bat ere jarriko da, beraz, ham- rretakoa eta bazkaltzeko janaria igoz gero, zama gutxiago garraiatu behar Aukeran. Bertako gure apartaz gain, jaisterakoa Larrabetzuko plazan bertan dantzaldia izango baina Maixa eta Itziar trikiti- riek. Jai girorik ez da f- beraz, gainerakoa egun- diaren menpe geratzen da.

HISTORIA

Burdin-hesiaren gune garrantzitsu

Bizkargi mendian 37 gudariren omenezko plaka bat dago. Guda eta gero ere, frankismo garaian, liskarrak izaten ziren mendi honetara hurbiltzen zirenen eta Goardia Zibilaren artean.

BIZKARGI mendi txikia da tamaina eta alturaz (564 m), baina bere historia eta kokaguneagatik mendi garrantzitsua da bizkaitarrentzat. 1936ko gerran Bizkargi Bilbo defenditzeko diseinatu zen Burdin-hesiaren leku garrantzitsua zen, nahiz eta ondoren trenetan aditua zen Goikoetxea hark babes plangintza guztiak saldu zituen. Inguruko abertzaleentzat sinbolo berezia izan da, beraz, Bizkargi, eta egun ez du kutsu hori galdu.

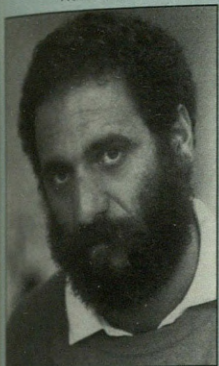
MOKO FINA

JAUNARTZE BAZKA

HURA OTORDUA!

INAKI ELORTZA

Kazetaria

Sukaldari eta administratzaile

Sukaldari ona ezezik, etxeko-gizon ona ere bada Inaki. Ikasle garaian, izan ere, pisu berean bost lagun bizi zirenekoan, bera genuen sos guztien administratzaile eta sukaldedeo nagusi. Langintza horretarako, baina, aholku emaile ederraz baliatzen zen: Jose Julian Castillok idatziriko «Manual económico de la cocina vasca» hura. Eta gauza bat behintzat argi izan ohi zuen berak, gaueroko patata-tortilari esker salbatzen zela etxeko ekonomia. Orduetik, patrikan zulo handiegirik eragiten ez duten platerak dira Elortzaren espezialitatea, eta bereziki, poliki eta pausoz pauso prestatu ohi dituen txikiak. Ikasle sasoiaren ziren horrelako asko izaten, baina; gehiago izanzen ziren ziur txitxarro merkeak. Gauregun, hala ere, beste aukeraren bat egiten luke dudarik gabe Elortzak, Lasarteko «Txartel Txoko» jatetxera joatea esaterako.

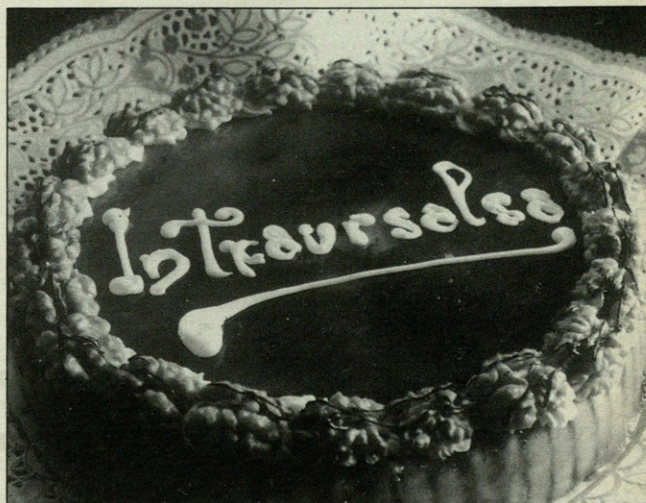
Intxaur-saltsa

JAUNARTZE garaia heldu da, eta bat baino gehiago jada burua hausten egongo denez etxeko haurren bati gustuko jana prestatzeko, guk egun horretako jakirik garrantzitsuena prestatzeko proposamena egingo dizugu: postrea. Intxaur-saltsa goxo baten sekretuak erakutsiko dizkizugu.

Lehenik, 150 gramo intxaur lor itzazu. Komenigarria da bertako intxaurrak erabiltzea, kanpotik ekarritakoek askotan zapore handiegirik ez baitaukate. Intxaurrak ongi ehotu.

LITRO erdi esne hartu, eta kanela zatitxo bat eta limoi azal zatiez egosten jarri, ondoren iragazitik pasatzeko.

Litro erdi esnegain hartu, intxaur ehotua gehitu eta egosi berria den esnari bota, egosten jartzeko

berriro ere. Bost minutuz eduki sutan —beti zurezko koilara batez eragiten, hondoa ez erretzeko—, eta ondoren 150 gramo azukre gehitu. Minutu bat gehiagotz utzi egosten, eta jada prest duzu intxaur-saltsa. Kati-lutan bota likidoa eta, dagoen bezala edota gainetik intxaur zatitxoak eta kanela hautsa gehituta zerbitza dezakezu ■

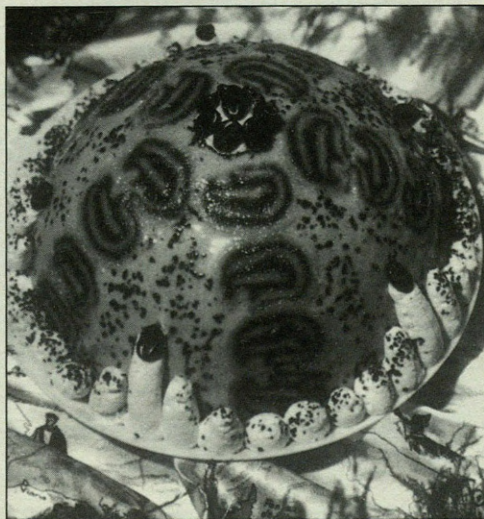
Intxaur-saltsa egiterakoan, kontuan hartu askoz ere aproposagoak direla bertako intxaurrak kanpotik ekarritakoak baino, azken hauen zaporea askotan ez baita handiegia izaten.

KAFEAREN USAINEAN

Kafe mousse-a

GURASOEK ere jaunartze egunean euren gutizia merezi dutela eta, beraien-

tzat aproposa den kafe mousse-a nola egin azalduko dugu. 150 gramo esne,

Kafe mousse-a egiteko, azukrerik gabeko esnegain irabiatua erabili behar duzu. Horrez gain, apaintzeko orduan zure irudimena erabil ezazu.

10 gramo Nescafe, 200 gramo pastel krema, 250 gramo esnegain irabiatua, 6 jelatina orri eta 250 gramo merenge nahikoak dituzu.

GELATINA esnea eta Nescafetan desegin eta krema gehitu. Merengea eta esnegaina nahastu. Bola erdi formako molde bat lortu, bizkotxo zerrak jarritz apaingarri modura. Mousse-a bota moldean, goraino betez ia eta bizkotxo disko batez osatuz.

6 orduz gutxienez sartu behar duzu moldearen izozkailuan. Ondoren, moldetik atera eta jelatinaz estali. Amaitzeko, esnegain irabiatuz apaindu bola erdia ■

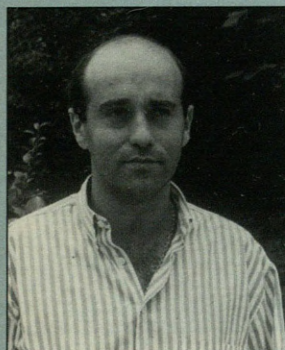

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA

Elhuyar-ZETIAZeko kidea

CD-ROMa ez da ametsa jada

1200 produktu aurkezten dituen CD-ROM katalogo bat eskuartearen izateak, CD-ROMean jar daitezkeen produktuez baino dauden produktuez hitz egiteko aukera ematen digu.

Diametroa 12 cm-koa duen diskoan 600 Mb bitarteko informazioa sar daiteke eta ordenadore bati konektaturiko irakurgailu batez aipatu informazioa nahi denerako erabil daiteke.

Aeronautika, arte plastikoak, autoedizioa, zinea, argazki-bildumak, entziklopediak, hiztegiak, haupinuak, kirolak, geografia, historia, hizkuntzak, informatika, jokuak, literatura, medikuntza eta abar dira jorratzen diren gaiak eta gehienetan multimedia da sistemarik erabiliena; hau da, datuak testu, argazkiak eta soinua izaten dira. Gainera, katalogoan azaltzen diren produktuen prezioak, produktu beraiek beste euskarritan daudenean duten prezioak baino merkeagoak dira.

Hala ere, badago harridura eta kezka sortu dizkigun detailea, hots, ia produktu gehienak estatubatuarrek izatearena alegia. Estatu espainolean 40.000 inguru irakurgailu daudenez eta egun CD-ROM bat egiteak duen kostua kontutan hartuz, estatuko software-enpresak beren iharduera eginkizun berri honetara zuzentzea ia ezinezko egiten du. Hau, noski, hipoteka bat da etorkizunari begira, zeren eta datozen lauzpabost urteetan irakurgailu-kopurua estatuan milioi erdira izatera iritsiko denean eta beraz, merkatua merkataritzaren ikuspuntutik interesgarri bihurtuko denean,

hemengo enpresak ez baitira prestatu egongo edo merkatuko produktuetatik gehienak atzeritarrak izango baitira.

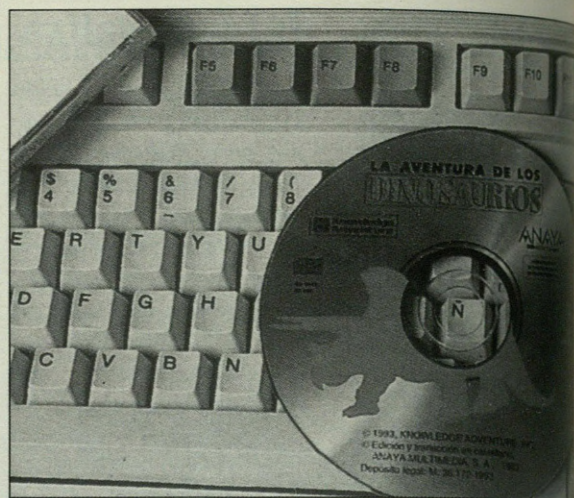
Elhuyarren aspalditxo ikusi genuen aurreko parrafoan azaldutako arazoa. CD-ROMak egin aurretik teknologia ezagutu behar genuen, baina gu ez ginen gauza mota horietako inbertsioetan sartzeko. Orain dela urte-pare bat zenbait ate jo ondoren, Gipuzkoako Foru Aldundiak bereak zabaldu zizkigun eta bi erakundeon artean proiektu bat diseinatu genuen. Proiektu hori generiko eta praktikoa zen aldi berean, hau da, ikasketa-prozesuarekin batera emaitza produktu zehatz batean gauzatzea erabaki zen.

1993, urtearen hasieran lanari ekin genionean urre-kolorezko diskoa zen gure ametsa, baina bagenekien urrats asko eman beharko genituela produktua esku artean izan arte. Lehen hilabeteetan geure buruari galdezka aritu ginen, zein software erabili, zein informazio sartu, nola egituratu, ordenadore-sistema desberdinen arteko konpatibilitate arazoak... Geroago produktua osatzen hasi ginenean software eta hardware arazoak izan genituen, baina han eta hemen galdetuz oztipoak gainditzen joan ginen. Azken hilabeteetan jende-mota desberdinari produktua erakutsi eta egindako oharrek ahalik eta egokien inplementatzen saiatu gara. Azkenik, joan zen apirilaren 29an gure ametsa urre-kolorezko disko bihurtuko zen Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean aurkeztu genuenean.

«Ezagutu Gipuzkoa» da CD-ROMaren izenburua eta bertan Gipuzkoako eskualde, herri, geografia, pertsonaia, eraikuntza, festa, errepide eta hauteskondeei buruzko informazioa aurki daiteke. Testua, kolorea, argazkia eta soinua elkartu egin dira eta hortaz, Sebastian Lizaso bertsolariaren biografia laburra ezezik, bere argazkia ikusi eta bere bertso bat entzun daiteke aldi berean.

Koldo Mitxelena kulturunean kokatuko den ukimenezko monitorea batez izango da erabilgarri produktua hau eta ez da inolako espezializazioirik behar izango bera maneiatzeko.

Bidea zabalik dago eta orain arte ikasitakoa etorkizunean beste produktu batzuetan ezartzea itxaron dugu.

Liburu lodien beharrik gabe

GUREGANA iritsi berri den azken berrikuntzaren bidez etxeetako apalak betetzen dituzten entziklopedia handiek konpetentzia handi eta aldi berean txiki izugarria izango dute. Liburu elektronikoez ari gara, ordenagailuetan erabiltzen diren *compact-disc*-ak. CD-ROM (compact disc read only memory, soilik irakurtzeko memoria duen Compact-disc) izenez ezagunak diren disko konpakto hauetan 325.000 orri betetzeko lain infor-

mazio gorde daiteke, eta gainera irudiak eta ahotsak ere eskaintzen dizkigu. Itxuraz, berriz, musika entzuteko erabiltzen diren disko konpaktoak bezalakoak dira eta hauek irakur ahal izateko irakurgailu bereziak behar dira eta ordenagailura lotu.

Asmakuntza berri honen ondorioz argitaletxeen arteko gerra ere hasi da jada bakoitzak ahalik eta liburu arrakastatsuenak eskuratu nahi baititu salmentaz egokiak lortu asmoz.

JAKIN BEHARREKOAK

X ORDENAGAILUA: CD-ROM bat erabiltzeko ez da ezaugarri bereziak dituen ordenagailu bat behar. PC multimedia edo egokigarria den 286, gutxienez. Hala ere, 386 komeni da abiadura kontuak direla medio.

X GEHIGARRIA: Horretaz gain, CD-ROM egokitze irakurtzeko unitate bat behar da. Honen prezioa 25.000 edo 30.000 pezeta ingurukoa da (1.305 libera inguru). Azkenik Sound blaster edo soinu txatela izenekoa ere komenigarria da. Honek 13.000 edo 22.000 pezeta inguruko balioa du.

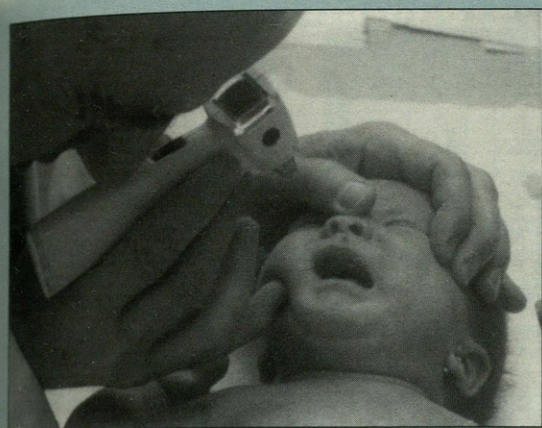

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

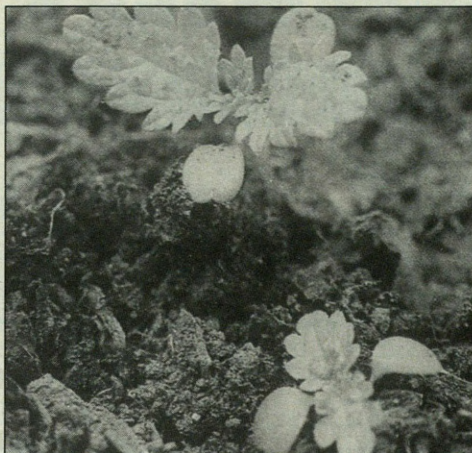
LANDAREAK

HAURRAK

Begiak ongi irekita

ETXEKO haurren bati edozer gauza sartzen baldin bazaio begian, bi gauza egin ditzakezu. Zauririk eragin ez baldin badio begian, uretan sartu burua, eta begiak ireki ditzala bertan. Berehala aterako da hainbeste enbarazo sortzen dituen zakar hori. Zauririk sortu badio, ez saiatu zakarra ateratzen. Etzan ezazu haurra, estal iezaiozu begia benda eta sendagilearengana eraman ezazu.

Belar txarrak kentzen hasi baino lehen, ez ahaztu inoiz lorontziko lurra ureztatzea, horrela askoz ere errazago aterako baitituzu sustraitik.

Belar txarrak ezabatzeko

ETXEAN dituzun landareak zaintzeko orduan, batez ere udaberrian hazten diren belar txarrak kontuan hartu behar dituzu. Belar txar hauek kentzerakoan, hiru urrats nagusi jarraitu behar dituzu:

Lorontzia ureztatu. Hazita dauden belar txarrak atera ondoren, lurraren hezetasuna baliatuz. Amaitzeko, lur azala goldetu, haztear dagoela eta eskuz kenduezinak zaizkizun belartxoak kentzeko ■

*Multisol Betaurrekoak.
Bere prezioak bakarrik txundituko zaizu.*

Horrelakoak dira Multisol berriak:
Erakargarriak, gazteak, puntakoak ...;
zure modukoak. Aukeratu, ipini eta
goza itzazu.

Zinkunegi Optika

MULTIOPTICAS

Beti Zuri Begira Vd.

Hernani. 4 - DONOSTI

KARRERA EGITEKO

LANBIDE HEZIKETA PUBLIKOAREN IKASKETA ESKAITZA

- D HEZIKETA MODELOA
● A HEZIKETA MODELOA
● A ETA D HEZIKETA MODELOA

ESPEZIALITATEAK

INSTITUTUAK

IEE 1. ZIKLOA	1. Zikloa													
		Amara LH Ins.	Martutene LH Ins.	Eraikuntza Altza LH Ins.	Manteo LH Ins.	Bidasoa LH Ins.	Plai-aundi LH Ins.	Tolosa LH Ins.	Papera LH Ins.	Usurbil LH Ins.	Azkoitia LH Ins.	Mutriku LH Ins.	Elgoibar LH Ins.	Bergara LH Ins.
IEE 2. ZIKLOA BATXILERGOAK	Tekniko Industrialia	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Administrazio eta Gestioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Natur Zientziak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Zientifikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
LOGSE BATXILERGOAK	Tekniko Industrialia	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Humanistikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Zientifikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
FP 1	Balioaniztuna	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Analisi Klinikoen Laborategia	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Fabrikazio Mekanikoa/Makina Erreminta	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Industri Delineazioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Obra eta Erakinen Delineazioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Administrazioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Idazkaritza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Gestio Informatikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Elektronika Industrialia	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Instalakuntza eta Linea Elektrikoak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Makina Elektrikoak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Elektronika-Komunikazioak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Molde eta Matritzeritza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Dietetika eta Elikapena	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Hautzaindegiltza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
FP 2	Altzari Fabrikazioa eta Diseinua	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Zurgintza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Automatika Industrialia/Oleoneumatika	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Automobilaren Mekanika eta Elektrizitatea	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Kimika Papera/Kimika Metalurgikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Ileapanketa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Mikromekanika/Makina Erreminta	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Kalitate Kontrola	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
		●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
2 MODULOAK	Hormigoi Egiturak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Igeltseritza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Eraikuntza Margoketa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Linea-Mantenimendua	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
3 MODULOAK	Altzari Fabrikazioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Txapa eta Pintura	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Sistema Automatiko eta Programagarriak	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Fabrikazio Mekanikoa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
A.C.C.	Enpresa Administrazioa	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Makina eta Sistema Automatikoaren Mant	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Kanpo-Merkatutza	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Idazkari-Ekutatzaile Eleaniztuna	●	○	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Burura al
dezakezu

ingeniariz, medikuz eta
arkitektoz bakarrik osatutako herririk?
Nekez. Ospitalerik ere ezin izango
litzateke eraihi.

Gizarteak goi mailako tituludunak
behar ditu, baina beharrezkoagoak dira
delineazioz, igeltseritza, elektronika,
administrazioa, dietetika eta abarretan
espezializatutako profesionalak.
Gipuzkoako Lanbide Heziketako Institutu
Publikoek 36tik gora espezialitate
desberdinetan heziketa teoriko eta
praktiko bikaina eskaintzen dizute.

Aprobetxa ezazu aukera
hau. Karrera
politik egingo
duzu.

Gipuzkoako L.H. publikoa

- ◆ BIDASOA (IRUN) • Tfnoa 627388-7943,632820 • Faxa 632294 ◆ PLAIA-AUNDI (IRUN) • Tfnoa 617547-48 • Faxa 612550
◆ ZAMALBIDE (ORERETA) • Tfnoa 516099-520640 • Faxa 520640 ◆ MARTUTENE (DONOSTIA) • Tfnoa 453655-3711 • Faxa 470636 ◆
◆ POLITEKNIKO (DONOSTIA) • Tfnoa 455422-455145 • Faxa 470022 ◆ ALTZA Eraikuntza (DONOSTIA) • Tfnoa 353315-7909-7911 • Faxa 357041 ◆
◆ USURBIL • Tfnoa 364600-1794-6198 • Faxa 366689 ◆ AZKOITIA • Tfnoa 812174-2265 • Faxa 816867 ◆ TOLOSA • Tfnoa 651147-0664 • Faxa 651856 ◆
◆ PAPER (TOLOSA) • Tfnoa 672900-2943 • Faxa 672078 ◆ ELGOIBAR • Tfnoa 744480 • Faxa 741168 ◆ BERGARA • Tfnoa 763840-2496 • Faxa 763841 ◆
◆ ARETXABALETIA • Tfnoa 797900-7943 • Faxa 770955 ◆ MUTRIKU • Tfnoa 603627-3545 • Faxa 604250 ◆ OÑATI • Tfnoa 782150 • Faxa 781904 ◆
◆ MANTEO • Tfnoa 291813 • Faxa 287623 ◆ EIBAR • Tfnoa 118444 ◆ DON BOSKO • Tfnoa 510450-54-58 • Faxa 529220 ◆
◆ KARMELO LABAKA • Tfnoa 551958 • Faxa 330550 ◆ ZUMAIJA • Tfnoa 860809 • Faxa 860810 ◆
◆ ZARAUTZ • Tfnoa 134223 • Faxa 134223 ◆ ARMERIA (Eibar) • Tfnoa 113244-45-46 ◆

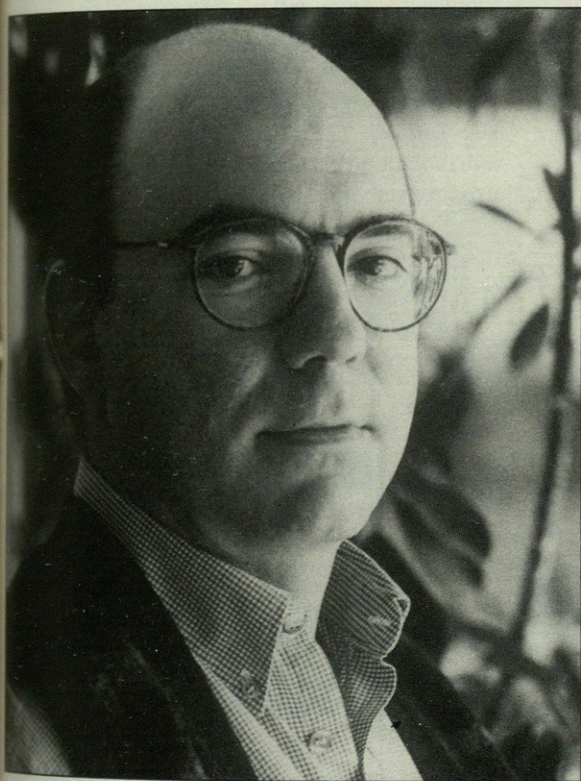

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

Ander Agirre: «Denak izan dira ausartak, kazetariak zein lan taldekoak»

Duela 8 urte sartu zen lanean ETBko produkzio taldean. Aurretik, lehen kamerari legez aritua zen K-2000 enpresan. Orain dugu, ordea, bere lana guztion ahotan, ETBn inoiz filmatu diren iragarkirik zailenak bere taldeak egin dituelako. Baina hori nahikoa ez, eta 35 urteko bilbotar hau ari da jada iragarki are ikusgarriago bat asmatzen.

«Gure ideia bota genionean, espezialistak arriskutsuegia zela esan zigun. Errazagoa zela globo gainetik parapentean jauzi egin eta eta beste baten gainean aparkatzea».

ARGIA. Goming edo puenting?

ANDER AGIRRE. Ez bat ez bestea. Kasualitatez, iragar-karen ideia asmatu genuenean inork ez zuen ezagutzen esperientzia propioz ez bat ez bestea. Jaime Otamendi zen puenting egin zuen bakarra. Berria izan da guztiontzat. A. Zer geratu da ezkutututa globo atzean?

A.A. Guztia erakutsi dugu. Espezialistaren aurpegia ezik, berak ere jauzian parte hartu baitzuen. Baina ikusi duzuen egin dugun guztia da.

A. Espezialistak, izan ere, garrantzi handia izan du.

A.A. Bai. Gure ideia bota genionean, eskatzen genuena oso arriskutsua zela erantzun zigun. Beste ideia bat bota zigun: globo

gainetik parapentean jauzi egin eta beste globo baten gainean aparkatzea. Hori guk eskatzen genuena baino errazagoa zela zioen. Inoiz ez da horrelakorik egin ez Espainian ezta Frantzian ere. Antzeko gauza bat egin izanaren berria orain jaso dugu. Gizon batek 5.050 metrotik *goming* egin du globo batetik, Guinness-eko errekorra hautsiz.

A. Zeintzuk izan dira goma eteteko zorian egon diren uneak?

A.A. Stripu bat izan genuen San Mamesen, jakina denez. Hori izan zen unerik larriena. Oso arriskutsua zen *spot*-a, eta dena kontrolpean izan arren, gertatu egin zen. Gurekin lanean ari zen globo gidaria 10 metrotik edo erori zen zelaira.

A. Kazetari ausartak, edo ideia talde ausarta?

A.A. Denak izan dira ausartak. Arazo tekniko guztiak konponduz gero, guztiak galdu dute beldurra.

A. Zein izan da bota diren 4 kazetarietan astunena?

A.A. Ikusleek ikusiko dute zein izan den astunena, baina egia esan guztiak portatu dira ondo. Hasieran errespetu pixka bat zioten jauziari, baina gero denak animatu dira.

A. Hurrengoan zer asmatuko duzue?

A.A. Horrelako beste zerbaite. Buruan darabilgu bueltaka, eta horretan gabilta. Ikusgarria izango da hori ere.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Errealitater

Zer egin behar da «Txoko-latex» izeneko umore-saioan atera zaitzaten? Izakeraz, popularitatez, karguz, ordezkaten duzun alderdiaren arauera ala zelan aukeratzen dituzte pantomima horretako pertsonaiak? Galdetzer jarri ezker, gustatuko litzaidake ere jakitea zelan erabakitzen duten asteroko gaia eta hizketaldiak. Pisuko erantzunik jaso ezean, telediarario eta hori bezalako teleaioen artean ez dagoela horrenbeste desberdintasun pentsatuko dut. Gomaspumazko panpiñen kasuan bezala albistegietan, gauzak inoiz aipatzen ez diren arauak segituz egiten dira. Beno, aktualitatea eta ikusentzulegoaren eragina edukitzea dira kazetaritzaren funtzionamendu erregela nagusienak. Baina, bi arau horiek aurkitu daitezke bai «Txoko-latex» eta baita telediararioetan. Asteartero, segidan datoz programazioan «Txoko-latex» eta «Gaur Egun»a. Bata zein bestean agertzen diren pertsonaia, egoera, arazo eta argudio asko berberak dira. Azkenean, eta serio jarrita, bien artean ikusten dudana diferentziarik handiena umorea da.

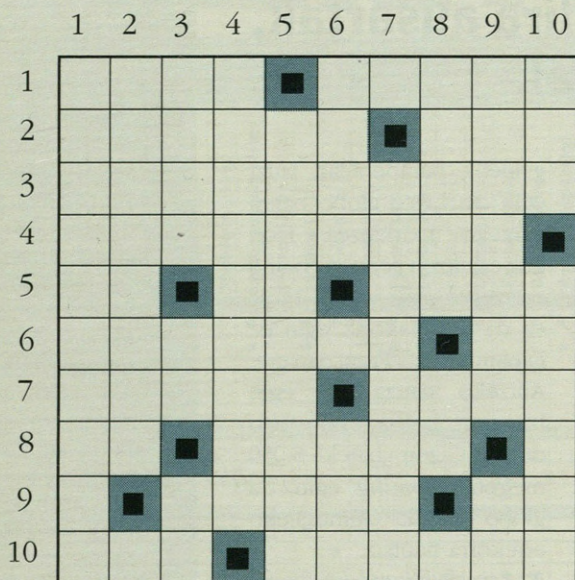
EDORTA ARANA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Altxa. Noka, dago. 2.- Bizkaia. 3.- Iruñeko auzoa. 4.- Drogaren eraginpean daudenak. 5.- Idi baten elkartea. 6.- Amerizioaren sinbolo kimikoa. 7.- Iparraldean, ados. 8.- Jipoitu. 9.- Bokala. 10.- Barazki mota. Uztaiak.

GOITIK BEHERA: 1.- Herri hizkeran, jendakia. 2.- Herritarren eskubideak administrazioaren aurrean defendatzen dituen erakunde. 3.- Antzinako Greziako emakume poeta ospetsua. 4.- Itsas zefalopodoa. 5.- Hizkuntza bat hitzegia. 6.- ... edo zart, erabaki. 7.- Bokala. 8.- Arabako alderdi espainiarra. 9.- Betikoa. 10.- Joaki naiz. Toka, nauka.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Eraileak
Labaindu
Labekada
Lanturua

7 letra

Balezta
Erabaki
Ezabatu
Udareak

4 letra

Aetz
Aida
Aita
Alea
Andu
Antz
Area
Arin
Atea
Auzi
Bala
Bart

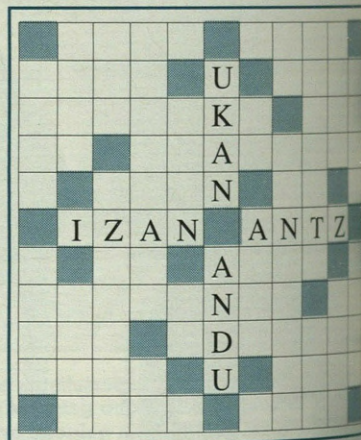
Bira
Ekin
Gara
Izan
Loki
Saia
Tako
Ukan
Urri
Zera
Ziba
Zila

3 letra

Ala
Eri
Eta
Lea

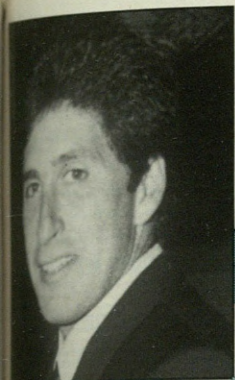
2 letra

Ad
Az
Go
Ib
Ii
Iu
Ra
Zz

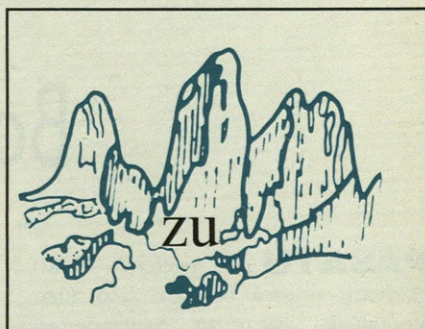
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza
 agokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena,
 gipuzkoar golf jokalaria handi baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5			
6	7	8	9	10	11	12	13

		Emakume izena	▼	Frantziako hiria	▼	Ant. Errusiako erregea	▼	Izan
		Burutsu		Gerra		Gora-beherak		
			▶		▼		▼	▼
			5					
Sareta	▼	Arazoak	▶					
Zaudete		Pl. Erradika organikoa	▼					8
	▼							
11		9						
	▶				Azido erribonikeiko	▶		
					Bokala			
					Emakume izena	▶	▼	
					Olatua			Arrantzaren tresnak gordetzeko sotoak
		10				3		
	▶	Zelai	▶	▼	Bat	▶	Hamar	▶
		Zorua			Nafarroako herria		Röntgen	2
			13					
	▼			Humitzaren fruitu	▶	▼		
				Oinaze				
		1		▼				
							Iodoa	▶
							Lantanoa	
				4				
		Ogigilea	▶			Musika nota	▶	▼
		Kontsonantea				500		7
	▶		6					
	▼			Higuinak	▶	▼		
					12			

—Hieroglifiko a—

Non harrapatu zenuten hontza?

Aurreko asteko soluzioak

	T	X	I	O	M	I	N
	P	E	I	L	L	E	N

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN 1. Garbitasun. 2. Usaina. Obi. 3. De.
 L. Mikel. 4. Ubidea. afo. 5. Leku. Lata. 6. Ata. Perko
 7. Re. Nazar. K. 8. I. Bor. Labe. 9. Azalera. II. 10. Kata
 Ikara.

GOITIK BEHERA 1. Guduariak. 2. Asebete. Za.
 Ra. iKa. Bai. 4. Bildu. Nola. 5. In. E. Bare. 6. Tarnalez
 ri. 7. A. I. Atalak. 8. Sokatira. A. 9. Ubelak. Bir. 10.
 Nilo. Okela.

Hieroglifikoa: Liburuen artean

Kate hitzak

I	G	O	R	I	G	O	A	Z
A	Z	A	L	I	A	O	R	A
L	A	R	A	T	Z	A	R	I
E	N	G	A	U	Z	K	A	T
A	Z	I	L	A	A	N	A	R
Z	O	Z	O	A	N	O	A	
H	R	O		A	R	T	A	A
A	H	A	N	T	Z	I	A	E
B	A	T		A	T	A	R	I
I	R	U	N	I	I	A	I	A
I	A	I	O		G	A	Z	A

Maskarada

Maiatzak 12

Iruñean
Antzerki Eskolaren Aretoan
Arratsaldeko 8retan

Maiatzak 13

Zornotzan
Zornotzako Aretoan
Gaueko 9etan

Maiatzak 20

Irunen
Amaia Kultur Aretoan
Arratsaldeko 8retan

"MONSTRUO SAKRATUAK"

Bankuen dantza

PASATU den astelehen 25eko ekonomi albistea berehala jaso zuen merkatuak, asteartean, Santanderren akzioak %7,5 jaitsi eta Banestorenak %14,97 igo zirela. Joera mantendu egin da.

Merkatuaren logika argia da. Banco Santanderrek arriskua bereganatu du eta merkatuak mesprezatu egiten du. Banestorentzat eragiketak etorkizuneko aukera eta salbazio-gunea esan nahi du, eta beraz igo. Burtsak ohizkoa du erositako saritu eta eroslea zigortzea.

Hainbat kalifikazio agentziak (Moody's, S&P,), enpresen likidezia eta kalitatea aztertzen dutenek, iragarri zuten Banesto erosiko zuenaren kalifikazio maila jaisteko asmoa zutela.

ORAIN arte nazioarteko presentzia tinkotzen jardun zuen Santanderrek (First Fidelity, Royal Bank of Scotland eta Metropolitan), eta azkenean deliberratu du merkatu nazionalaren aldeko apustua egitea.

Banestoren erosketak eragina izango du pasibo mailan (gordailuak) eta aktiboan (maileguak), eta noski sukurtsal eta enplegatu kopuruan, partaidetza industrialetan eta... filialetan.

Oinarrizko ideia banku komertziala bi marko desberdinen arabera garatzea da. Euskal herri mailan Banestok duen pisu eskasa Banco de Vitoria filialaren presentziak berdintzen du.

Duela zazpi urte Banestok saldu egin zuen Banco Guipuzcoanon zuen partaidetza Lopez de Letonaren bitartez. Banco de Vitoriaren alde egin zuen apustu Mario Condek Euskadin taldearen presentzia mantentzeko. Guipuzcano Banestorentzat garai batean izandakoa berreraikitzea zaila izaki, azkenean Banco de Vitoriak Guipuzcoanoren agintea hartzea izan

MARCIAL HERRERO ZABALETA

Ekonomian doktore

zen saioa.

Egoera, orain, oso bestelakoa da. Banco Guipuzcoano saiari egingo litzateke Banco de Vitoriaren eskuetan dauden akzioak (%8) hainbat inbertso-reetan eta aseguru etxeren batean banatzen... baldin eta Banestok desinbertsio presuari ekinez gero, akzio horiek eskueran izango balituzke.

BAINA... zer gertatuko da Banco de Vitoriarekin? Lehen aukera litzateke banku hau Santanderrek Euskadin lukeen bigarren/hirugarren marka izatea. Hori apustua da batetik, eta kontraesana ere bai gogoan izanda Cantabriako bankuak azken aldian filial batzuk saldu izana (zonan bikoizketak nabarmenak lirateke).

Modu orokorrean Banco de Vitoria saltzea litzateke bigarren bide bat, edo sukurtsal sarea modu zatikatuan saltzea (Banco de Fomento bezala). Aurreko kasuan legez, aurrezki kutxa batzuek izango zuketuen interesik. Bestalde,

iparraldeko banku ertain batzuen pool batek aitzin zezakeen modu honetako eragiketa bat.

Nolanahi ere, aukerak zabalik daude eta hurrengo asteetan argituko da. Nabaria da, behintzat, Santanderrek industri partaidetzak saltzeko dituen asmoak.

IRUDITZEN zaigu Banco de Vitoriak Euskadin irudi kanpaina handia egin duela, mantentzea merezi duena.

Laburbilduz, egoera berriak zalantza sor ditzake Santanderrek Banesto erosi eta gero dituen langileen etorkizunaz, 36.800. Bezeroek aurreztutako diruen ordainketa eta mailegu emakiden politikak eraginda suerta litezke azterketa sakon baten ondorioz. Talde handiak 15,9 bilioi pezeta litzuzke aktiboetan, 5,6 bilioi mailegu-inbertsioetan, eta 3,579 bulego.

Emilio Botinek konfiantza osoa jarri du estatu mailako proiektu handietan batean, zeina, bidenabar, forma akats batez jaio den bere sinadura falta baitzen.

Begien bistakoa da Santanderrek hurrengo urteetarako aurrakusi etekinak jaitsi egingo direla, Banestoren errentabilitate eskasa eta kapital gehikuntza kontuan hartuta. Akzioen ordaindutako prezioak, 762 pezeta, merkatua hartu du, eta *a posteriori* azaltzen du Banestoren akzioek lau hilabetez 760 pezeta inguruan mantendu maila. Santanderrek ordaindu duen prezioak murriztu egin du, bestalde, Gordailuen Berme Fondoak (FGD) saneamentuagatik ordaindutakoa.

Espero dezagun Banco de Santanderrek gutzia irentsi ahal izan eta egoera urte gutxitan iraularaz dezala. Horretarako Alfredo Saenzek lehendakari jarrai dezan apustu egin dute.

Katerik
gabeko ahotsa...

RADIO POPULAR
— HERRI IRRATIA —

...parekorik gabea.

Historiaz beteriko etorkizuna

O.M. 1.224
DONOSTIA

F.M. 99.8
LOIOLA

The logo for ETB 1, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in white inside a blue rectangle.The number '1' in a stylized font, colored yellow and blue, with a small purple square at its base.The letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle.The number '2' in a stylized font, colored yellow and blue, with a purple swoosh above it.

Uhin Berria.
Irudi Berria.